SILTALA

Helmi
Kekkonen

Mirkka
Lappalainen

Aulikki
Oksanen

SYKSY 2014

Leena
Lander

Pirkko
Saisio

SISÄLLYS

Seppo Ahti
TAATAMALLISET SÄKEET
Bisquitin pakinat 2003–2014 2

Helmi Kekkonen
SUOJATON 4

Pauli Kohelo
KASSAN KAUTTA 6

Leena Lander
KUKA VARTIJOITA VARTIOI 8

Aulikki Oksanen
HELISE, TAIVAS!
Valitut runot 1964–2014 10

Raimo Pesonen
METSÄSTÄJÄ 12

Pentti Saaritsa
JULKISET SALASANAT 14

Pirkko Saisio
SIGNAALI 16

Lene Kaaberbøl – Agnete Friis
HILJAINEN, HUOMAAMATON MURHA 18

François Rabelais
PANTAGRUELIN NELJÄS KIRJA 20

Juan Rulfo
PEDRO PÁRAMO TASANKO LIEKEISSÄ 22

Umayya Abu-Hanna
ALIENIN SILMIN
Helsinki ja Uusimaa muukalaisen kokemana 24

Antti Arnkil
LAUANTAIESSEET 26

Horace Engdahl
SEN JÄLKEEN SAVUKE 28

Antti Heikkinen
RISAINEN ELÄMÄ
Juice Leskinen 1950–2006 30

Pirjo von Hertzen
ELÄMÄ LAUTASELLA
Ragni Rissanen 32

Teemu Keskisarja
TOLVAJÄRVEN JÄLKEEN
Suurtaistelun ihmisten historia 34

Eunsun Kim
YHDEKSÄN VUODEN PAKOMATKA HELVETISTÄ 36

Olli Kivinen
SIVIILIEN TORJUNTAVOITTO
Lauri Kivisen elämä 38

Matti Klinge
UPSALASTA PARIISIIN
Tiedettä ja politiikkaa 40

Matti Klinge
PINAATTI JA SAINT-SIMON
Päiväkirjastani 2013–2014 41

Seppo Konttinen
LAKIEN SYNTY
Kansanvallan konkurssi 42

Mirkka Lappalainen
SKORPIONIEN MAA
Kustaa II Aadolfin Suomi 44

Leena Liukkonen
AATOS 46

Arne Nevanlinna
ARNE
Oman elämän kintereillä 48

Rubén Pons
ELÄMÄ KUIN BOLERO 50

Hannu Raittila
NOLLAPISTE 52

Markku Saksa
IHMISIÄ JA ELÄMÄÄ MEKSIKOSTA TULIMAAHAN 54

Timothy Snyder
TAPPOTANNER
Eurooppa Hitlerin ja Stalinin välissä 56

UUTISIA JA PALKINTOJA 58

KUVIA MATKAN VARRELTA 60

POKKARIT 62

KEVÄT 2013 63

ETU- JA TAKAKANNEN VALOKUVAT ANNA HUOVINEN, LAURA MALMIVAARA JA HANNA WESELIUS

Selviytymisen taito

Vuoden 2001 Frankfurtin kirjamessuilla amerikkalaisen kustannusmaailman *grand old man* Roger Straus istui yksinään kustantamonsa Farrar, Straus & Giroux'n avaralla ständillä hyvin istuvassa italialaisessa mafioson puvussaan ja kirkkaankeltaisessa silkkisolmiossaan.

"Gentlemen, tell me the story of your life!" hän kehotti käheällä baritonillaan tapaamisemme aluksi. Vastausta hän ei oikeastaan jäänyt odottelemaan, vaan ryhtyi innokkaasti kertomaan mystisestä nyrkkeilykirjasta, jonka hän oli edellisyönä hotellihuoneessaan lukenut.

Roger Strausin vuonna 1945 perustama Farrar, Straus & Giroux on Yhdysvaltain tunnetuin ja pisimpään riippumattomana säilynyt kustannustalo ja kulttuuri-instituutio. Kustantamon hiljattain ilmestynyt historia on vauhdikasta ja viihdyttävää luettavaa.

Varsinaisen kukoistuksensa FSG saavutti arvokkaan ja kirjallisesti ylivoimaisen kirjailijakaartinsa myötä: Tom Wolfe, Philip Roth, Scott Turow, Jonathan Franzen ja Jeffrey Eugenides löytyvät kaikki FSG:n katalogista. Kustantamon palkintovitriinissä on 25 Nobel-kunniakirjaa ja 22 Pulitzer-palkintoa.

Mutta aloittaessaan 60 vuotta sitten Strausilla oli samat hankaluudet kuin muillakin: kuinka kehittyä vakavasti otettavaksi kustantamoksi, kun rahaa oli kassassa vähän, backlistiä ei ollut ollenkaan eikä talosta löytynyt edes kunnollista kustannustoimittajaa.

Kustantamon alkutaivalta on luonnehdittu muutenkin "skitsofreeniseksi". Sen ensimmäinen kirja oli sisustusopas ja yksi alkuvaiheiden suuria menestyksiä terveyskirja *Look Younger, Live Longer.* Siis jotain aivan muuta kuin mistä FSG tuli sittemmin tunnetuksi.

Roger Strausia ei kehuttu suureksi editoriksi eikä varsinkaan intellektuelliksi, mutta hän oli kyvykäs lukija ja pohjattoman optimistinen, hänellä oli varmaotteinen maku ja lähes epäinhimillinen kilpailuvietti. Lisäksi hän oli häikäilemättömän etevä verkostoituja. Yksi toisensa jälkeen kirjailijat ajautuivat kustantamon vaikutuspiiriin. Estottomana kiroilijana ja jääräpäänä tunnettua Strausia auttoi sekin, että hän oli tottunut liikkumaan piireissä eikä henkilökohtaisia rahahuolia ollut. Hänen äitinsä oli Guggenheimeja ja isä merkittävää saksalaista sukua.

Tärkeä osuutensa kustantamon menestyksessä oli lahjakkaalla nuorella editorilla Robert Giroux'lla, joka oli lähtenyt edellisestä työpaikastaan Harcourtista yhtä matkaa J. D. Salingerin kanssa. Harcourtin uusi kustantaja oli hylännyt Giroux'n puoltaman *Sieppari ruispellossa* -käsikirjoituksen.

Pelkkää voittokulkua ei ole yhdenkään kustantamon taival. FSG:n raskaimpiin mokiin kuului talon kirjallisen neuvonantajan Susan Sontagin neuvon noudattaminen – tuon neuvon perusteella Straus hylkäsi Umberto Econ *Ruusun nimen.* Sittemmin valtavaksi menestykseksi nousseessa kirjassa oli Sontagin mielestä liikaa latinankielisiä lauseita.

FSG:n historia opettaa: Kustantamo tarvitsee aikaa kestäviä kirjoja ja editoriaalista taitoa, kustantamon on oltava lojaali kirjailijoitaan kohtaan. Mutta sen lisäksi tarvitaan myös energistä markkinointia. Pienenkin kustantamon on kyettävä kannattelemaan toimintaansa taloudellisesti myös vaikeiden aikojen lävitse. Kollegoitaan amerikkalaisissa suurkustantamoissa Straus luonnehti viehättävän suoranuottisesti: "Niitä johtavat numeroniilot, liikemiehet ja juristit. Kirjojen sijaan he voisivat yhtä hyvin myydä spagettia tai mattoja."

Mikä Strausin suosittelema nyrkkeilykirja mahtoi olla, sen olen kokonaan unohtanut. Siitä ei tullut suurta messumenestystä. Mutta yhtä kaikki, kustantajana 84-vuotias Straus oli täysissä voimissaan. Hänen vakaumuksensa oli edelleen tallella; vain kirjoilla oli merkitystä.

Antoisaa kirjasyksyä!

Aleksi Siltala

FLORENCIA QUESADA

Boris Kachka: *Hothouse. The Art of Survival and the Survival of Art at America's Most Celebrated Publishing House, Farrar Straus & Giroux* (Simon & Schuster, 2013)

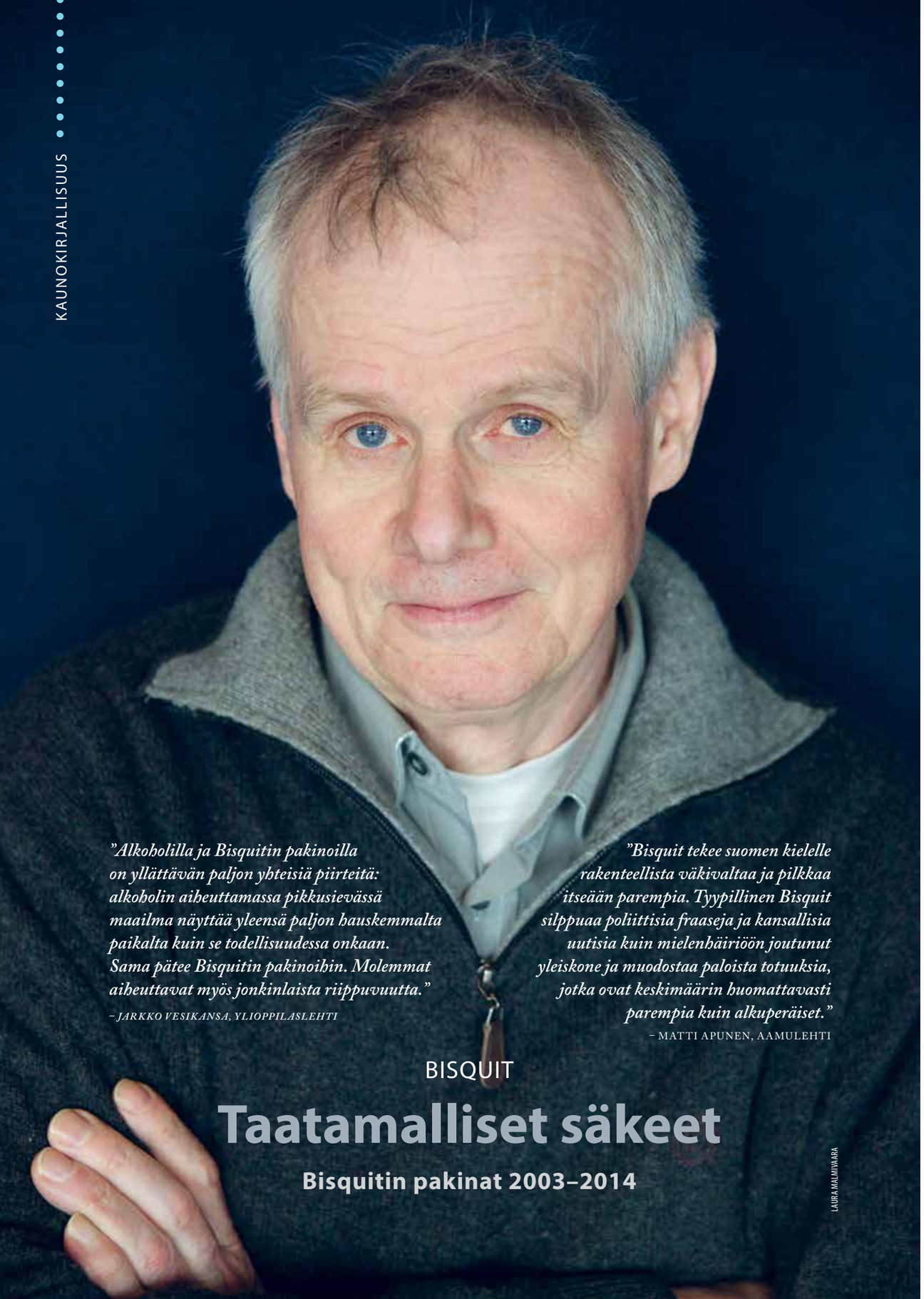

”Alkoholilla ja Bisquitin pakinoilla on yllättävän paljon yhteisiä piirteitä: alkoholin aiheuttamassa pikkusievässä maailma näyttää yleensä paljon hauskemmalta paikalta kuin se todellisuudessa onkaan. Sama pätee Bisquitin pakinoihin. Molemmat aiheuttavat myös jonkinlaista riippuvuutta.”

– JARKKO VESIKANSA, YLIOPPILASLEHTI

”Bisquit tekee suomen kielelle rakenteellista väkivaltaa ja pilkkaa itseään parempia. Tyypillinen Bisquit silppuaa poliittisia fraaseja ja kansallisia uutisia kuin mielenhäiriöön joutunut yleiskone ja muodostaa paloista totuuksia, jotka ovat keskimäärin huomattavasti parempia kuin alkuperäiset.”

– MATTI APUNEN, AAMULEHTI

BISQUIT

Taatamalliset säkeet

Bisquitin pakinat 2003–2014

LAURA MALMIVAARA

OTE KIRJASTA

Taatamalliset säkeet

Pohjanpään kautta

Kaksi vanhaa hemohessua
huilaa keinoladun varrella.

Ruskea on väri kuusiston,
taivas harmaa. Sataa. Talvi on.

”Lapin mieskin lähti”, verkalleen
toinen virkkaa niin kuin itsekseen.

Pitkä hiljaisuus. Nyt toinenkin
”niin, se rehellinen”, sanoo takaisin.

Jälleen veteraanit vaikenee,
sade tykkilunta kastelee.

Sauvoihinsa toinen nojaillen
jatkaa puoliääneen jutellen.

”Eiköhän nuo hommat osanne,
tarkka pulju, meinaan Lausanne.”

Korvallistaan toinen raapii vaan,
toinen jatkaa hiljaa muistoissaan.

”Olihan ne ajat mainiot,
silloin kisaili kun Vainiot.

Löytyi talonmiestä, Nyröstä
- nyt vaan kohkaa tästä Kyröstä.”

Huilaa kaksi hemohessua
vielä hetken ladun varrella.

”Täytyy tästä...”, toinen havahtuu,
lähtöön verkkaisesti valmistuu.

Toinen silmää hieman siristää,
muistaa mediat ja hymähtää.

”Saivatpahan palstantäytettä,
vartoillessaan b-näytettä.”

”Täytyy tästä...”, toinen uudestaan
sanoo, ryhtyy sijoiltansa suksimaan.

”Mukava on aina tapailla,
mielipiteitä taas vaihdella.”

Vuorotyönnöin poispäin hiihtelee,
toinen vielä perään huutelee.

”Uudestaan kai tullaan, eikö niin,
näihin kuviin, näihin tunnelmiin?”

• • •

Yli kymmenen vuotta on jouduttu odottamaan Bisquitin uutta kirjaa. Viimeinkin tarjolla parhaat vuosien 2003–2014 sadosta.

”Bisquitin pakinat ovat tiheintä, rennointa ja monimielisimmin säteilevää kieltä, mitä suomeksi kirjoitetaan, hänen vitsinsä leikkaavat kaavat ja hyvän maun rajat auki. [--] Bisquitin proosa on tulivuori, josta yhdeksän kymmenesosaa on koko ajan purkautumassa.”

– VESA KARONEN, HELSINGIN SANOMAT

”Hän kirjoittaa lukeneena lukeville, ei niinkään iltalehtiä ja nettiä selaileville, kännyyn mutiseville ja ruutua tuijottaville hosupekoille. Itse asiassa Bisquit on kaikessa tervejärkisessä kansanomaisuudessaan aikamoinen elitisti, kirjallinen herkutteleva herra.”

– JUKKA HYNNINEN, ITÄ-HÄME

SEPPO AHTI (s. 1944 Tampereella) on paitsi pakinoinut Bisquitina myös käsikirjoittanut lukuisia television viihdeohjelmia, muun muassa Katapulttia (1971), Parempi myöhään -ohjelmaa (1979) ja Hymyhuulia (1987–1988). Hän on ollut mukana käsikirjoittamassa Uuden Iloisen Teatterin UIT:n revyitä teatterin perustamisvuodesta 1979 lähtien. Ahti on palkittu muun muassa Valtion kirjallisuuspalkinnolla vuonna 1978 ja Suomen Kuvalehden journalistipalkinnolla vuonna 1989. Pahkasika-lehden myöntämän Taavi ja Emmi Kurpan muistorahaston palkinnon hän sai vuonna 1989, sekä Kossu-palkinnon vuonna 1996.

ISBN 978-952-234-230-0 • KL 84.2
Sid. • 280 sivua
Graafinen suunnittelu Elina Warsta

Ilmestyy elokuussa

HELMI KEKKONEN

Suojaton

Isa Viita havahtuu huoneessa, jossa on vaaleanvihreät seinät ja vaikea hengittää. Häntä vastapäätä istuu mies, joka haluaa kuulla kaiken, haluaa että Isa aloittaa alusta. Mitä on tapahtunut nuorelle naiselle, jota sanat ovat aina paenneet? Mitä on tapahtunut vanhemmille, joiden tytär on lääkäreiden mukaan normaali ja älykäs, mutta johon ei saa yhteyttä, joka kavahtaa kosketusta, joka ei puhu?

Tänään Isa täyttää neljä vuotta, maan peittää ensilumi, ja Hannele saattaa hetkeksi unohtaa Isasta kumpuavan hiljaisuuden, ne muutamat sanat joiden avulla heidän tuli päästä sisälle tytön mieleen ja maailmaan, sanat joita tämä toisti samoilla äänenpainoilla uudestaan ja uudestaan, antaen niille aina vain uusia merkityksiä.

Sade. Perhonen. Nukkuu. Veli.

Isan lapsuus pienessä pohjoisessa kylässä on ollut turvallinen. Isalla on isoveli Kai, paras ystävä Eeva, isä joka osaa lohduttaa ja äiti joka kertoo säkenöiviä tarinoita Isabelista, rohkeasta ja omapäisestä isoisoäidistä. Mutta sitten jotakin tapahtuu, jokin menee vikaan, ihan kaikki ei olekaan sitä miltä näyttää. Isa ajautuu kierteeseen, pinnan alle, missä hiljaisuus ei enää tunnu elvyttävältä, virtaavalta vedeltä, vaan vie mennessään aina pohjaan saakka.

Helmi Kekkosen kolmas teos *Suojaton* kertoo vangitsevan ja herkkävireisen tarinan tytöstä, jota ympäröi hiljaisuus sanoja täynnä olevan, meluisan maailman keskellä. Mitä tapahtuu Isalle kun hän lähtee vaaleanvihreästä huoneesta, kun hän palaa alkuun? Tulevatko sanat, tarvitseeko niiden tulla?

HELMI KEKKONEN on helsinkiläinen vuonna 1982 syntynyt kirjailija ja toimittaja. Hänen aiemmat teoksensa ovat novellikokoelma *Kotiin* (Avain 2009) ja romaani *Valinta* (Avain 2011). Kekkonen on opiskellut yleistä kirjallisuustiedettä ja luovaa kirjoittamista Turun yliopistossa, ja valmistunut sieltä filosofian maisteriksi.

”Kirjan seesteinen, kirkastunut tyyli on lempeää ja lohdullista, ja sen viipyilevä, unenomainen tunnelma lääkitsee puhumattomuuden aiheuttamia haavoja.”

– Eija Komu *Valinta*-romaanista, Keskisuomalainen

ISBN 978-952-234-231-7 • KL 84.2
Sid. • 150 sivua
Graafinen suunnittelu Satu Ketola

Ilmestyy elokuussa

OTE KIRJASTA

Suojaton

Äiti on levittänyt viltin nurmikolle, omenapuun alle varjoon. Isa istuu äidin sylissä, tuntee tämän pehmeät rinnat ja lämpimän vatsan, painaa säärensä vasten leveää lantiota, yrittää muotoilla lauseen, edes yhden, joka veisi kysymyksen pois äidin katseesta. Koska Isan sisällä on maailma, kokonainen, hänen omansa. Sanoista ja lauseista vapaa. Sellainen jonka hiljaisuuteen hän saattoi piiloutua, joka soljui hänen lävitseen, jossa hän viihtyi. Sieltä käsin hän kuunteli miten Kai purskahti nauruun, miten kaappikello tikitti, miten sadepisarat osuivat ikkunaan, miten äiti käski heitä kaikkia viettämään enemmän aikaa ulkona kuin sisällä. Isa kuunteli isän kuorsausta öisten seinien läpi, sulkeutuvia ovia ja hulmuavia verhoja. Maailma oli äänistä täysi, ja Isa kuunteli ja odotti, sillä koskaan ei voinut olla varma mitä seuraavaksi tapahtuisi. Ja se sopi Isalle. Mutta kaikki muut ajattelivat toisin, toivoivat hänen olevan toisenlainen, sopivan paremmin heidän joukkoonsa. Hän kuuli senkin, näki sen heidän kasvoiltaan.

Kuin vettä, Isa sanoo, ja äiti katsoo häntä ilahtuneena. Mikä on? Isa nielaisee. Isa, mikä on kuin vettä?

He katselevat toisiaan vaiti.

Isa näkee äidin kirkkaat silmät ja pisamien pilkuttamat posket ja otsan, leveän raon hampaiden välissä, hän koskettaa äidin kasvoja sormenpäillään tunnustellen, hän haluaa saada kaiken sanotuksi mutta ei tiedä miten.

Hyvä on, äiti sanoo, minun vuoroni.

Ja äiti kertoo hänelle tarinan joesta, ylämaille osuvista rankoista sateista, niin rankoista ettei päiväkausiin nähnyt eteensä, virtaavan veden voimasta, pyörteistä jotka saattoivat viedä kenet tahansa mukanaan. Hän kertoo mustatukkaisesta naisesta joka laski joen yksin, kapealla veneellä, yläjuoksulta aina alas asti.

Isa kuuntelee hiljaa, liikkumatta. Aurinko menee pilven taa, tulee takaisin. Sinä muistutat minua hänestä, sinä muistutat minua Isabelista, äiti sanoo jälleen kerran ja silittää Isan hiuksia, ja Isasta tuntuu että lyhyen hetken ajan, juuri silloin, oksien lävitse siivilöityvässä valossa, äiti näkee hänet.

Isabel, Isabel, Isa sanoo, kerro taas.

• • •

LAURA MALMIVAARA

OTE KIRJASTA

Kassan kautta

Toivon, että sinä, rakas lukija, nouset ratsaille kanssani ja jaat tämän matkan ja omalta osaltasi maksat tästä henkisestä kimppataksista, vaikka tiedän kokemuksesta, että kimppataksit eivät aina pelitä. Kerrankin jouduin itse maksamaan koko lystin, vaikka takapenkillä röhnöttivät kanssani myös Ammanin Äiskä ja Annanin Kofi. Päästyämme hotelli Hiltonin eteen nämä hyväkkäät väittivät unohtaneensa lompakot kotiin. Äiskä yritti maksaa halauksella ja Kofi vetosi molempia osapuolia tyydyttävään rauhansopimukseen, mutta kuski ei Äiskää eikä Kofia kuunnellut, vaan nyhti meikäläiseltä 35 euroa.

Takaisin asiaan, sanoi entinen mies kun Skodansa Prisman seinään peruutti. En olisi koskaan uskonut, että minun tärkein matkani tapahtuisi sisätiloissa. Mutta tämä todistaa oikeaksi väitteen, että mihin tahansa bussiin, junaan, koneeseen tai laitteeseen astummekin, lopulta astumme sielumme sisään. Eikä sieluun saa kuukausikorttia eikä eläkeläisalennusta. On vain matkattava ja tajuttava, että aivan eri ihmisenä saavumme makuuhuoneeseen kuin sieltä lähdimme. Ja kuinka erilaisena voi nähdä oman vessansa kun sinne on tuskissaan taivaltanut. Puhumattakaan tuuletusparvekkeesta, jonne on tästä kirjoituspöydältä matkaa arviolta neljä metriä. Kuinka pitkiltä nuo metrit tuntuvatkaan, jos sinulla on… niin.

Olisiko jo syytä lähteä liikkeelle? Olisi. Hyvä on. Kiinnittäkää turvavyöt, sulkekaa matkapuhelimet tai laittakaa ne äänettömälle. Kapteeni Pauli Kohelo toivottaa teidät tervetulleiksi lomalennolle kuvitteelliselle Aioksen saarelle. Lounaan jälkeen kysymme teiltä kaikilta: aiotko henkistyä vai tyydytkö sangriaan?

• • •

PAULI KOHELO

Kassan kautta

”Kohelo ei pilkkaa ihmisiä hädässä, vaan maali on jaksamisen ja sielullisen jalostumisen korulausetehtailu, jota tunkee päälle kaikkialta. [—] Kirkastumisensa kattotasanteelta myös [Kohelo] laskeutuu ihan hyvän hyvyyttään jelppimään ’sieluja yksiöisellä jäällä’.”

– ANTTI MAJANDER, HELSINGIN SANOMAT

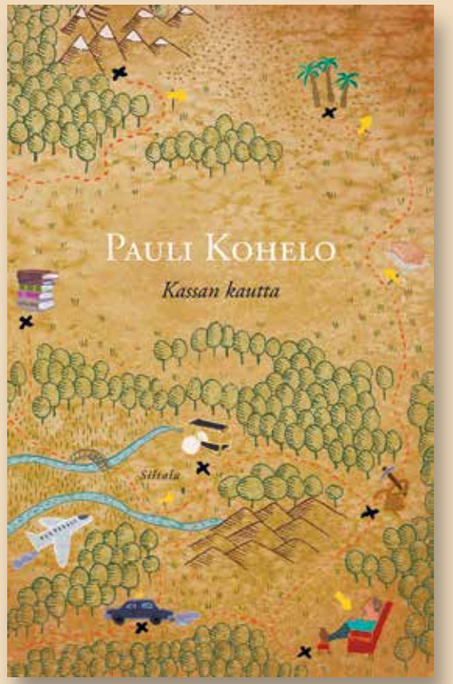

ISBN 978-952-234-228-7 • KL 84.2
Sid. • 114 sivua
Graafinen suunnittelu Elina Warsta

Ilmestynyt

Ristijärveläisen metsurin ja visionäärin toinen teos pohtii matkakirjan muodossa ihmisen taivalta ja tarkoitusta. Milloin on syytä lähteä, milloin taas jäädä kotiin? Ja mikä on viimeinen lähtöportti? Kohelo ylittää kirjassa paitsi itsensä myös valtioiden rajat, hakee viisautta vaelluksilta ja antaa ohjeita lukijoilleen ja yhteistyökumppaneilleen. Pauli on matkustanut puolestasi, rakas lukija, sinun tarvitsee vain kulkea kassan kautta.

PAULI KOHELO MODERNILLA ALUSTALLA!

Populaarifilosofian komeetta, Marimekon pallopaitaan pukeutunut Pauli Kohelo on löytänyt tiensä Facebook-yhteisöpalveluun. [––] Ja kavereitakin on jo liki sata. Itse hän kuvaa oloaan ’huteraksi ja herkistyneeksi’ ja jatkaa: ’Mitä tämä sitten tarkoittaa että Pauli on saapunut modernille alustalle, te kysytte. Ja minä vastaan. Vaan en vielä.’”

– KUISKAAJA, HELSINGIN SANOMAT, 22.2.2014

Viesti lukijoille Pauli Kohelolta:

Tiedoksi teille, rakkaat kanssamatkustajat: neuvottelut BBC:n kanssa ovat päättyneet tuloksettomina. Emme päässeet yhteisymmärrykseen jakelukanavista emmekä korvauksista, joten päädyimme kotimaiseen ratkaisuun. Ette siis kuule kirjani ääninäytteitä englanniksi, vaan kotimaan kauniilla kielellä. Näyttelijä Ville Myllyrinne lukee Facebook-seinälläni katkelman kirjan alusta, johdattakoon se teidät minun maailmaani. Kun itse kuulin tämän ensi kertaa eilen illalla, liikutuin kuin Kaj Kunnas nähdessään Teemu Selänteen, ja kannustin itseäni: itke Pauli, niin itkee kansakuntakin.

LEENA LANDER

Kuka vartijoita vartioi

Vuoden 1895 jouluaattona suomalainen fregatti Palme joutuu merihätään Irlanninmerellä Kingstownin sataman suulla. Viisitoista vapaaehtoista miestä lähtee pelastamaan haaksirikkoisia. Myrsky kaataa kolmetoistametrisen pelastusaluksen eikä vene käänny takaisin oikeaan asentoon, kuten sen pitäisi. Meripelastajat hukkuvat, mutta kaikki suomalaislaivalla olleet saadaan turvaan tapaninpäivänä, joukossa kapteenin vaimo ja pieni vauva.

Palme ei ole mikä tahansa laiva. Se on kuulunut amerikkalaisen jääkuninkaan Frederic Tudorin laivastoon. Luonnonjään rahtaamista varten rakennettu alus on päätynyt ahvenanmaalaisen Erik Sirenin omistukseen. Haaksirikossa tuhoutuneen laivan kapteeniksi ilmoittautuu Sirenin 23-vuotias poika, joka kertoo aluksen kaikkien asiapapereiden jääneen hylkyyn.

ANNA HUOVINEN

Palmen haaksirikko oli aikansa suuri mediatapahtuma, ja tragedian jälkeen perustettu avustussäätiö keräsi lyhyessä ajassa hämmästyttävän summan. Kapteeni Siren liittoutuu säätiötä hallinnoivien liikemiesten ja aristokraattien kanssa. Syntyy ahneuden ja korruption kierre, jossa voimakastahtoisen isän alistama poika yrittää epätoivoisesti paikata aiheuttamansa tappion.

Tapausta ja sen jälkeistä tutkimusta seuraamaan lähetetty Irish Timesin toimittaja alkaa tajuta jutun johtavan syvälle Ison-Britannian yläluokkaan, kenties kuningashuoneeseen asti. Todistajaksi haastetun Palmen ensimmäisen perämiehen pitää päättää onko hän uskollinen totuudelle vai työnantajalleen. Kapteenin vaimo joutuu omien valintojensa eteen: voiko rakkautta olla ilman totuutta?

Nykytasossa tarinaa kertoo nainen, joka kirjoittaa historiallisia romaaneja. Hänen hallussaan on sadan vuoden takaista tragediaa koskeva ainutlaatuinen lähdekokonaisuus. Naisen aviomies on eläkkeelle jäänyt kommodori, joka kiinnostuu onnettomuuden tutkinnasta.

Kaksi vuodenvaihteen viikkoa kattava romaani liikkuu vuosien 1895 ja 2012 välillä. Kirjansa taustatutkimuksia tekevä nainen miettii, kuinka kuvata viattomiin kohdistunutta kavaluutta ja raakuutta köyhässä Irlannissa. Hänen miehensä ei pääse eroon painajaisista, joita on joutunut todistamaan kansainvälisissä tehtävissä.

Trilleriksi kehittyvä romaani on tarina uljuudesta, kiitollisuudesta ja petoksesta. Tiukasti tositapahtumiin perustuva *Kuka vartijoita vartioi* on Leena Landerin uuden romaanisarjan vangitseva avaus.

”Liekin lapset *–romaanin hätkähdyttävä voima nousee humaanista kokonaisnäkemyksestä.*”

– ANTTI MAJANDER, HELSINGIN SANOMAT

OTE KIRJASTA

Kuka vartijoita vartioi

Kingstown, joulupäivä 1895

Georgessa – Kuninkaallisessa Pyhän Yrjön Pursiseurassa – Stephen Ford saa kahden viskin ja oluttuopin voimalla laadittua jokseenkin valmiiksi päivän ensimmäisen artikkelin jouluaaton pelastusalusonnettomuudesta. Se on kuvaus tunnelmasta, joka vallitsi aamupäivällä Monkstownin sairaalassa, kun omaiset tulivat tunnistamaan yön ja aamun aikana löytyneiden pelastusmiesten ruumiita. Hän on aikaansaannokseensa tyytyväinen, myös siksi, ettei siinä ole tällä kertaa tarvinnut juuri sepitellä omiaan. No, ihan kaikkea ei saamari soikoon voi eikä pidä kuvata totuudenmukaisesti. Otetaan nyt vaikkapa Saundersin veljesten isä: taatusti tämä ei haluaisi kenenkään lukevan lehdestä, miten putosi polvilleen ja puhkesi vollottamaan kuin pikkulapsi nähdessään molemmat poikansa makaamassa vierekkäisillä pöydillä. Ford on varma siitä, että ukko olisi vielä jonain päivänä mielessään kiittävä häntä miehisen arvokkuutensa säilymisestä: ”menehtyneiden sankarien isän suru oli sillä hetkellä niin ylivoimainen, ettei edes tämä kaiken kokenut merenkävijä kyennyt estämään kyyneltä vierähtämästä silmäkulmastaan” ja sitä latua…

Täytekynästä on tarttunut mustetta Fordin hiostuneeseen kämmeneen, halvatun Waterman, jonka hän kiireessä nappasi toimituksesta. Hän kaivaa nenäliinan esiin ja kumoaa takkatulen lämmittämän oluenlitkun rippeet kurkkuunsa. Vielä muutama rivi ja toimituksen lähettipoika saisi hypätä saaliinsa kanssa junaan! Hän vilkaisee ikkunasta ulos. Myrsky ei ole laantumassa, pikemminkin päinvastoin. Vuorenkorkuisten aaltojen lomasta erottuu aavemaisena hahmona hiekkasärkälle haaksirikkoutuneen fregatin huojuva runko. Ford kävelee toisen ikkunan luo. Vaahtopäiden kastelemalla aallonmurtajalla seisoo yhä sama pikkutyttö, jonka kanssa hän puhui yli tunti sitten. Lapsi on pukeutunut miesten öljytakkiin ja sydvestiin, mutta täytyyhän poloisen olla umpijäässä! Surkea juttu kaiken kaikkiaan: tytön kaksikymmentäviisivuotias setä oli ollut ensimmäisten rannalle ajautuneiden hukkuneiden joukossa, mutta isän ruumista ei ollut vielä löydetty. Ja mitä ipanan omaan käsitykseen tuli, ei voitukaan löytää. Ehei, kun isä ei kerran ollut hukkunut vaan pelastautunut fregattiin. Joku kiltti herra oli lainannut rassukalle kaukoputken, jonka läpi tämä oli aivan varmasti nähnyt isänsä saapastelevan muina miehinä aluksen kannella ja vilkuttavan rannan suuntaan.

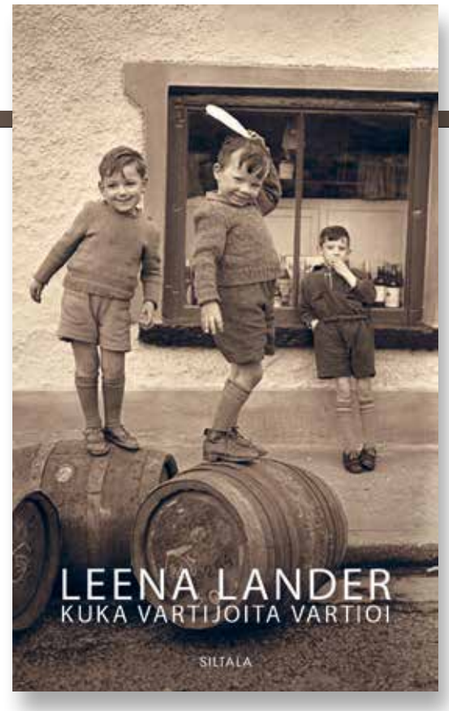

Jouluaatto 2012, Dún Laoghaire, Irlanti

Mikko oli kiinnostunut kauko-ohjattavasta leikkihelikopterista, jota nuori poika lennätti uskomattoman taitavasti Kingstownin vanhan meripelastusaseman edessä. Se oli kuulemma Sea King, Britannian ja Irlannin rannikkovartiostojen palveluksessa oleva pelastushelikopteri. Mikko kysyi, oliko sitä vaikea oppia käyttämään. Poika vilkaisi häneen vakavana: Tämähän tulee teille, Sir? Sanoisin että kyllä se pian sujuu.

Irlantilaiset hotellit ovat siitä mukavia, että niissä on lähes aina kylpyamme. Sillä aikaa kun laskin vettä, Mikko yritti opetella helikopterin perustoimintoja turvallisen parivuoteen yllä, mutta onnistui osumaan myös seiniin, kaapinoviin ja nojatuoleihin ennen kopterin paiskautumista kokolattiamatolle. Sanoin, ettei konetta voinut enää pojanpojalle lähettää. Mikko väitti sen olevan hämmästyttävän vahvaa tekoa. Hän kertoi soittaneensa Koistiselle, Vartiolentolaivueen helikopteripilottien pääkouluttajalle. En uskonut korviani: Soitit miehelle jouluaattona lelun takia! Mikko hermostui: Kyllä siinä on kuule aivan sama toimintaperiaate ja hallinta-avioniikka kuin isossakin kopterissa. Hän halusi näyttää, kuinka vehje laskeutuu roskaämpäriin.

• • •

LEENA LANDER (s. 1955 Turussa) on kansainvälisesti tunnetuimpia suomalaiskirjailijoita. Hänen teoksiaan on käännetty 20 kielelle. *Kuka vartijoita vartioi* on hänen 13. romaaninsa. Edellinen romaani *Liekin lapset* ilmestyi vuonna 2010. Lander on kirjoittanut myös näytelmiä ja kuunnelmia. Hän on saanut muun muassa Kalevi Jäntin palkinnon vuonna 1992 ja Pro Finlandia -mitalin vuonna 2000.

ISBN 978-952-234-232-4 • KL 84.2
Sid. • 350 sivua
Graafinen suunnittelu Jirka Silander & Milja-Liina Moilanen

Ilmestyy syyskuussa

AULIKKI OKSANEN

Helise, taivas!

Valitut runot 1964–2014

Laulan sinulle tulisen laulun, laulan sinulle rajun laulun itsestäni jolla ei ole pysähtymiseen varaa: katso, kaikki nämä liikkeet ja värit ja kuviot, ihmiset, sanat, ajatukset, ovat lauluni, kaikki rakkauteni.

(ote runosta Laulan sinulle tulisen laulun, 1965)

LAURA MALMIVAARA

Kolmas sisar
-runokokoelmasta sanottua:

"Kaiken tämän Aulikki Oksanen osaa pukea runokaapuun, joka luo perinteestä omanlaistaan. Suoraselkäisyys on ensiarvoisen tärkeä voimavara, sillä 'sen, joka iskee tulta jaloillaan, on mahdotonta olla polvillaan'."

– EIJA KOMU, KESKISUOMALAINEN

"Näitä runoja lukiessaan muistaa, mitä P. Mustapää sanoikaan: 'Laulu on korkeinta runoutta.'"

– SATU KOSKIMIES, HELSINGIN SANOMAT

AULIKKI OKSASEN (s. 1944) esikoisrunoteos *Hevosen kuolema* (Kirjayhtymä) ilmestyi vuonna 1966. Runojen, romaanien ja novellien lisäksi Oksasen runsaaseen tuotantoon kuuluu myös näytelmiä ja lastenkirjoja. Hän on saanut muun muassa kaksi Valtion kirjallisuuspalkintoa (1974 ja 1980) sekä Runebergpalkinnon vuonna 1991. Oksanen on myös näyttelijä ja laulaja.

Vuosi 2014 on Aulikki Oksasen ja hänen runoutensa juhlavuosi. Kirjailija itse täyttää 70 vuotta, ja nyt ilmestyvä *Helise taivas! Valitut runot 1964–2014* esittelee kattavasti Oksasen tuotantoa 50 vuoden ajalta. Teoksessa ovat edustettuina kaikki hänen runokokoelmansa, ja lisäksi mukana on uusien, aiemmin julkaisemattomien runojen osasto.

Helise taivas! on harvinaislaatuisen rikas ja moniulotteinen kokoelma, joka tarjoaa lukijalle niin Oksasen rakastetuimmat, jo klassikoiksi muodostuneet runot kuin julkisuudessa vähemmälle huomiolle jääneet kiistattomat helmet.

Helise taivas! soi ja säkenöi. Se ihastuttaa, naurattaa, liikuttaa ja tekee vaikutuksen ajattomalla tarkkanäköisyydellään ja rohkeudellaan.

Aulikki Oksasen juhlavuoteen kuuluu erilaisia hänen runouttaan juhlistavia tapahtumia. Hän on muun muassa Kajaanin Runoviikkojen (2.–6. heinäkuuta) valitsema Suven Runoilija ja syksyllä Savoyssa kuullaan hänen kauneimpia laulurunojaan.

ISBN 978-952-234-233-1 • KL 82.2
Sid. (yliveto) • 220 sivua
Graafinen suunnittelu Tuula Mäkiä

Ilmestyy kesäkuussa

OTE KIRJASTA

Helise, taivas!

KORINTIN RUUSUT

Yö päättyy.
Lintu laskee hopeitaan.
Ja minusta tulee rikas.

Vuoret välkkyvät. Meri heittää
suolaisen viuhkan talvipuutarhaan.
Kirjava kissa pesee syntejään
pihalla sitruunapuun valossa.
Ja harmaa pelko hajoaa. Niin tyyninä,
niin korkeina, niin ylpeinä
kuihtuvat Korintin ruusut.

Kaukaista rantaa kiertää pitkä itku.
Särkynyt vuosisata ruostuu sateessa.
Portilla seisoo nainen mustissaan
kuin liikkumaton öinen sypressi.
Mutta puutarhassa savi kapinoi,
aika halkeaa ja sylkee suustaan
surunsa helisevät siemenet.
Ja harmaa pelko hajoaa. Niin tyyninä,
niin korkeina, niin ylpeinä
kuihtuvat Korintin ruusut.

(2011)

RAIMO PESONEN

Metsästäjä

On tuulinen päivä. Kaikki ei ole sitä miltä näyttää.

Sopuhuolto Oy:n duunarit Jonne ja Antila tekevät osansa, soittavat suutaan ja etsivät tilaisuutta livahtaa omille teilleen – kummallakin on syynsä. Miehiä näyttää yhdistävän sama illuusioton maailmankatsomus, mutta siinä missä Antila yrittää säilyttää sen vähän hyvän mitä elämällä on tarjota, Jonne valmistautuu tuhoamaan kaiken jotta uudella järjestyksellä olisi tilaa syntyä.

Väärä todellisuus on tuhottava. Samantekevää, kuinka moni muurahainen katoaa silloin liekkeihin, hävityksen hetken vapauttamina poikkeusyksilöt kasvavat oikeisiin mittoihinsa, takaisin ihmisiksi. Raikasta ilmaa hengittäviksi, haaveileviksi, tunteviksi, tulevaisuuteen uskoviksi ihmisiksi.

Raimo Pesosen neljännessä romaanissa maailman mielettömyys rakentuu pienistä ja valheellisen viattomista palasista. Arkisen ja tavallisen taakse saattaa lopulta piiloutua se kaikkein pelottavin: ihminen, jonka ajatusten ja tekojen julmuudesta ei lähimmilläkään ole aavistusta.

Heräämisensä kynnyksellä poikkeusyksilö ei eroa muista, hän on kuin kuka tahansa, mahdollisesti jopa muita mitättömämmältä vaikuttava, halveksittu ja syrjitty. Mutta oivaltaessaan mitä on tehtävä hän ottaa jo askeleen kohti ihmisen mittaa, vaikka jatkaa vielä näennäisesti hyönteisen eloaan miljardien kanssakusiaisten seassa.

Hän ei anna minkään pidätellä itseään, hän voittaa epäröintinsä ja nousee katumuksen yläpuolelle. Hän löytää lopulta keinot.

Metsästäjässä Pesonen osoittaa kuinka vaarallista on sokeasti uskoa kaikki näkemänsä ja kuulemansa – ja mitä tapahtuu kun inhimillisyyden liima jätetään pois elämän rakennelmasta. Kun Pesosen elävä ja kuvausvoimainen kieli yhdistyy tematiikan raadollisuuteen on lopputuloksena romaani, joka ei viimeisen sivun jälkeenkään jätä lukijaa rauhaan.

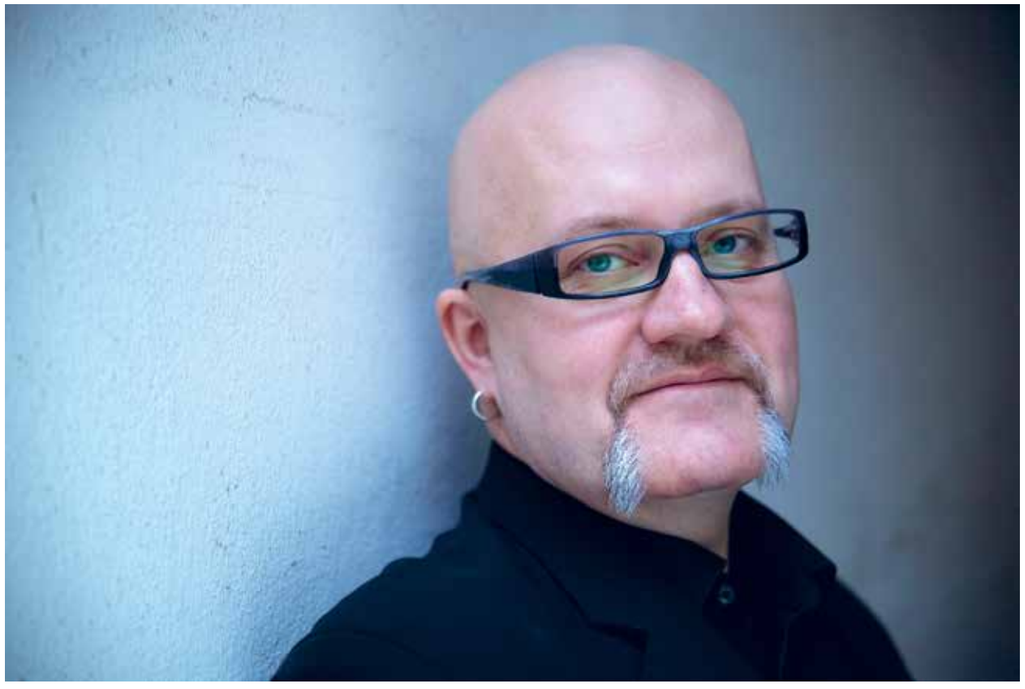

LAURA MALMIVAARA

RAIMO PESONEN (s. 1968) on opiskellut kirjallisuustiedettä sekä kulttuuri- ja sosiaalialaa. Hänen esikoisromaaninsa *Erityisosaajia* ilmestyi vuonna 2009. Sen jälkeen häneltä on julkaistu romaanit *Kuinka ei voi ajatella* (2011) ja *Automies* (2012).

ISBN 978-952-234-223-2 • KL 84.2
Sid. • 160 sivua
Graafinen suunnittelu Jussi Karjalainen

Ilmestyy elokuussa

”Kolmannessa romaanissaan AUTOMIES *Raimo Pesonen kuvaa suomalaista kauppakeskittymäistä mielenmaisemaa upeilla lauseilla.”*

– SINI KIUAS, HÄMEEN SANOMAT

”Rakenne on tarkka, siitä on karsittu kaikki turha pois. Konstailun makua kirjassa ei ole. Selviytymään pyrkivän perusmiehen elämä välittyy vahvasti.”

– ANELMA JÄRVENPÄÄ-SUMMANEN
Automies-ROMAANISTA, MAASEUDUN TULEVAISUUS

OTE KIRJASTA

METSÄSTÄJÄ

Jonne katsoo kynnykseltään Väistön naamaa miettien millaiseksi sen ilmeen voisi muuttaa ja miten. Varo vähän, Antila sanoo ja tönäisee Väistöä kylkeen, etkö ole kuullut että Linda on tuon Jonnen eksä. Vaikka eihän ne sitä paljon mainosta. Jonne nousee, sytyttää lämmönjakokeskuksen valot ja istahtaa keskellä lattiaa lojuvan letkukasan päälle. Antila tulee perässä, sulkee oven ja istuu hänen viereensä. Jonne sanoo että nuorella miehellä on tavattoman tarkka silmä tai sitten se on tosiaankin käynyt kiksauttamassa konttorin tyttöä, mikä on tuolta jätkältä saavutus. Konstilla se takapillukin naidaan, Antila murahtaa, eli seuraavaksi varmaan revitään yksittäisiä sateen kiinni liimaamia lehtiä jalkakäytävästä irti paljain sormin, koska muuten ne eivät enää irtoa. Jonne sulkee hetkeksi silmänsä ja muistelee Lindaa harrastajateatterin lastennäytelmässä ilkeänä äitipuolena, kuinka tämä tuli lavalle lyhyet vaaleat hiukset sähkönsinisellä peruukilla peitettynä ja niin meikattuna että lapset alkoivat itkeä, samoin ne äidit jotka olivat erehtyneet painostamaan miehensä mukaan teatteriin. Jonnen käsi puristui silloin nyrkkiin niin tiukasti, että meni tunnottomaksi. Niin kuin nyt.

He istuvat rinnakkain ja repivät kylmenneitä kaistaleita pitsoista. Syötyään Antila sanoo ettei Väistöstä kannata välittää, tämän saman letkukasan päällä se oli kesällä maannut krapuloissaan tumputtamassa ja sanonut pyyhkineensä kätensä tuohon tikkaille laskostettuun Suomen lippuun.

Siellä isänmaan tuulessa ne siemenet kuulemma kuivuvat ja karisevat aikanaan sinitaivaalle.

Jonne kiittää ruokahetken kruunaavasta tiedosta, sanoo Väistön nousevan kärkisijoille ammuttavien listalla sitten kun sen aika tulee. Antilaa naurattaa, hän sylkäisee pitsalaatikon sisään ennen kuin rusentaa sen kasaan, kysyy sitten mille listalle hän itse kuuluu. Et sinä millekään listalle kuulu, Jonne vastaa.

Sinä olet vain förbi.

• • •

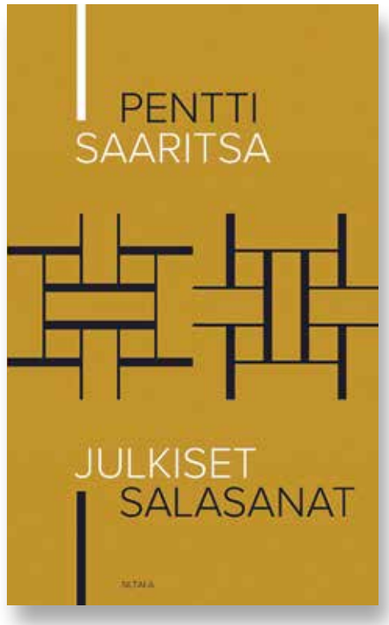

ISBN 978-952-234-208-9 • KL 82.2
Nid. • 70 sivua
Graafinen suunnittelu Jorma Hautala

Ilmestyy elokuussa

”Hätkähdyttävintä on Saaritsan kyky pukea sanoiksi epäselviä, tajuamattomia hetkiä, ajatuksia, jotka eivät täysin tule tietoisuuden puolelle, hämärän tiivistymiä.”

– OUTI KAIKKONEN SAARITSAN EDELLISESTÄ KOKOELMASTA *Tatuointeja ja lävistyksiä* (WSOY), KESKISUOMALAINEN

OTE KIRJASTA

Julkiset salasanat

Luulin että puhelin soi
povitaskussa, mutta sydän
se vain siellä värjötteli
kuin haluten tietää
minne matka.
Suotta se hermoilee:
matka on aina
sen pituinen
kuin sepelvaltimo
ennen seppeleitä sallii.

Olen unettomuuden vanha vanki
unieni kaivon pinnassa
yksin ja vaiti.

Mutta uudet sanat saapuvat,
uudet tutut mumisevana seurueena,
ja hämilläni otan vastaan
tuon ohimarssin.

En tiennyt odottaneeni ketään.

Voi kun ei huomaisi että elämä
on niin kohtalokas, ei ennen
kuin se on ohi, tai tarpeeksi ohi.
Nojaisi viistoihin viimoihin
kuin vanhoihin ystäviinsä,
eläisi vain kuin suurta
röyhkeää olettamusta,
joka jatkuu aikansa
kuin hajamielinen rukous
tai iskulauseeton kulkue, jota hellä
äiti maa odottaa,
sen siististi sijattu vuode.

• • •

PENTTI SAARITSA

Julkiset salasanat

”Eros ja Thanatos, seksuaalisuus ja kuolema, ovat aina kulkeneet melkein kuin rinnakkain pitkin tuotantoani, mutta niinhän on laita useimpien runoilijoiden. Kun rakkaus alkaa tai loppuu, se näkyy runoissa. Ja kun elämään ilmaantuu lapsia, ne ilmaantuvat myös runoihin. Minua ovat aina kiehtoneet myös joka päivään liittyvät ’omituiset’ kokemukset, déjà-vu’t, aavistukset, unohduksen humahdukset ja Virhe joka on yhtä kuin onni. Hiukan metafyysiset tuokiot, joilla ei tarvitse olla mitään tekemistä mystiikan tai ns. paranormaalien ilmiöiden kanssa.

Tietty tunnustuksellisuus, ja samalla illuusiottomuus ja pessimismi tuntuvat olleen minulle jo toistakymmentä vuotta ominaisuuksia, joista kriitikot ovat olleet melko yhtä mieltä. Minä joka pidän ilonpidosta ja leikinlaskusta kirjoitan runoni usein kuin teloitusryhmän edessä, en tiedä miksi. Yritän olla suvaitsevainen ja viljellä huumoria, mutta vaikeaa se tässä maailmassa on. Elämänvoima se edelleen nousee ja laskee minussa aaltoina joihin olen tottunut, mutta mielenterveys on joskus lujilla. Humalassa lennän helposti yli Olympon, krapulassa miten kuten yli käenpesän.

Näinköhän kirjani ovat syntyneet?”

– Pentti Saaritsa, *Miten kirjani ovat syntyneet 3* (WSOY 1991)

Pentti Saaritsan 23. runokokoelmassa vanheneva muistiolento etsii salasanoja, jotka tulevat kun niitä huvittaa, eivätkä jätä varjoa paperiin. Hän arvelee olevansa hyvän ja pahan tuolla puolen, pitäisi vain päättää kumpi on milläkin puolen. Onnelaan vieväst kummitusjunasta hän myöhästyy ja rekrytoituu takaisin elinkautiseen taisteluun mahdottomuuksien puolesta.

LEHTIKUVA / MARTTI KAINULAINEN

PENTTI SAARITSA (s. 1941) on arvostettu ja palkittu helsinkiläinen runoilija ja suomentaja. Hänen esikoisrunokokoelmansa *Pakenevat merkit* (Kirjayhtymä) ilmestyi vuonna 1965. Sen jälkeen häneltä on julkaistu yli kaksikymmentä runokokoelmaa. Saaritsa on tehnyt merkittävän elämäntyön myös suomentajana. Hänen erikoisalueensa on latinalaisamerikkalainen kirjallisuus, mutta hän kääntää lisäksi englannista, ruotsista ja venäjästä. Saaritsa on saanut useita palkintoja, muun muassa Valtion kirjallisuus- ja kääntäjäpalkinnon ja Pro Finlandia -mitalin vuonna 2013.

OTE KIRJASTA

Signaali

KENELLE KELLOT SOIVAT

Ensimmäinen kevätpäivä.

Huhtikuun tuuli tempoo pöytäliinaa, T:n sytyttämän sikarin tuhka hajoaa ilmaan, ylöspäin, pienet pahviset lasinalustat vierivät katukiveystä pitkin kuin rattaat, ja minun on aloitettava koko juttu alusta.

Ei huhtikuussa syödä ulkona, ei Katajanokalla Helsingissä, ei Wellamon terassilla.

Täytyy olla umpikesä.

Helteinen päivä on päättyvä umpisumuun, mutta sitä emme vielä tiedä, vanha luokkakaverini T. ja minä. (Pitäisikö poistaa sana vanha? Minun ikäisilläni ei ole nuoria luokkakavereita. Olkoon siinä, se näyttää hellyttävältä.)

Siis. Kesäinen iltapäivä.

Kirkasta, keltaista, häikäisevää. T. tarjoaa minulle sikarin, kieltäydyn, ja hän sytyttää omansa, viivyttää savua ja asiaa suussaan. Minäkin viivytän asiaa, omaani, ja siksi puhumme paljon ja kevyesti, minä puhun. (T:n puhe on aina ollut pehmeää, katkeilevaa ja naurahtelulle altista; minulla oli vaikeuksia kuulla häntä silloinkin, kun hän oli vasta luokkakaverini, ei vielä vanha, ja minulla alentumaton kuulo.)

Minä puhun (joskus puhe pulppuaa suustani raikkaana ja yllättää oikukkuudellaan minutkin, itseni; joskus työnnän suustani seikkaperäisiä lauseita kuin sameavetisiä ämpäreitä), odotamme gin toniceja.

T. tarjoaa päivällisen, koska asia on hänen.

(Asiaa ei voi aloittaa ennen aperitiiveja, sen ymmärrämme molemmat. Olemme eurooppalaisia: tavatessamme emme kättele vaan halaamme. Halaamme nopeasti ja puhumme ja touhuamme, sillä halaamisen suhteen olemme kuitenkin ensimmäisen polven siirtolaisia.)

Gin tonicit tulevat, laseja on kilisytettävä, on sanottava jotakin kesään ja pitkästä aikaa tapahtuvaan jälleennäkemiseen liittyvää. Niin sanotaan, kilisytetään, maistetaan, selataan ruokalistaa, valitaan, keskustellaan, arvioidaan, ja nyt minun on aloitettava alusta, taas.

Ilta päättyi umpisumuun. T. maksoi laskun ja lähti omille teilleen, minä tapasin Marjan. Olin humalassa ja myöhässä, mutta kiersimme Töölönlahden. Lahti nosti sumua, ja sumun keskeltä huutelivat sorsat kuin rikkinäiset äänitorvet, ja puhuimme Marjan kanssa *Odotuksen* repliikit ensimmäisestä viimeiseen, niin että viimeinen repliikki, ”Ja loppumatka rullataan vapaalla”, osui jotakuinkin Cellan oven kohdalle ja antoi meille syyn astua sisälle ja juoda pari kolme tuoppia ja todeta, jälleen kerran, että mikään ei virkistä ulkoa opeteltujen lauseiden kuivattamaa suuta niin kuin iso tuopillinen jääkylmää vaahtoavaa olutta, merkistä viis.

Pidimme siis Marjan kanssa kahden hengen lämmitysharjoituksen ennen kuin astuimme Cellan ovesta, joten ei mitenkään voinut olla kesä, koska *Odotuksen* esitys oli tulossa KOMiin.

Oli siis syksy, kun T. ja minä joimme gin tonicit aperitiiviksi Wellamon terassilla Katajanokalla ja ajoimme kumpikin omaa asiaamme.

Aloitan taas alusta.

Syyskuinen iltapäivä.

Keltaista, tuuletonta, haalistuvaa.

T. tarjoaa minulle sikarin. Puhaltelemme suustamme savua kuin kevyttä asiaa.

T:n hiukset ovat muuttuneet harmaista valkoisiksi.

Nuorena T:n hiukset olivat paksut ja mustat, kiharat. T. näytti nuorena jotenkin vanhanaikaiselta: tsaarin armeijan pikkupaheita harrastavalta upseerilta tai Sillanpään Hämeenkyröön hermojaan lepuuttamaan etsiytyneeltä ylioppilasnuorukaiselta.

Ja nyt, vanhempanakin, T. näyttää vanhanaikaiselta, filosofointiin ja herkutteluun taipuvaiselta kamreerilta, mitä hän ilmeisesti onkin, juristi ainakin, mahdolliselta kihdistä kärsijältä, paitsi että minun silmissäni hän on pulskistunut ja harmaantunut poika, vanha luokkakaveri.

T. on minun silmissäni rypistynyt ja hieman paisunut nuori.

Omissa silmissäni minä olen rypistynyt ja paisunut pikkutyttö. (Nyt tuli epärehellinen lause. Omissa silmissäni olen rypistynyt ja paisunut pikkupoika. Ei helvetti.

Omissa silmissäni olen pikkupoika, josta tuli rypistynyt ja paisunut täti. Ei. Ei ei ei. Tästä ei tule yhtään mitään. Paras pysytellä T:ssa nyt.)

Saattaa muuten olla, että Marja ja minä harjoittelimme *Odotusta* Kajaanin runoviikkoja varten, Töölönlahdella, missä sumu pani sorsat huutamaan ja kahden rypistyneen pikkutytön harmaat ohimot kihartumaan.

Eli oli kesä sittenkin, heinäkuu, ja valo häikäisevää mutta jo hieman kellertävää.

Joimme gin tonicit, siitä olen varma, ja siitäkin, että T. poltti sikarin, monta, ja tarjosi minullekin Wellamon terassilla, Katajanokalla, Helsingissä.

Euroopan hullusta vuodesta oli kulunut nelisenkymmentä vuotta, vähän enemmän. Meidän nuoruudestamme oli kulunut puoli vuosisataa, vähän vähemmän.

• • •

PIRKKO SAISIO

Signaali

Esseitä? Ei.
Muistelmia? Ei todellakaan.
Novelleja? Ehkä ei.

Signaali koostuu puheliaista vapaan ajattelun, assosiaation ja uteliaan inspiraation tuottamista kirjoituksista, joiden päähenkilö on milloin suvereeni, milloin hämmentynyt, milloin raivokas, milloin huvittunut Pirkko Saisio -niminen kirjailija, isoäiti, näyttelijä, koulutoveri, potilas tai kunniatohtori. Kertojalla on ihmeen tarkka havaintokyky, hänen huomionsa menneestä ja nykyisestä ovat tuoreita ja aistimusvoimaisia – mutta niiden paikkansapitävyyden joutuu lukija arvioimaan itse.

ISBN 978-952-234-235-5 • KL 84.2
Sid. • 220 sivua
Graafinen suunnittelu Elina Warsta

Ilmestyy syyskuussa

”Saisio on tutkinut todellisuuden hahmottamista ja siitä kertomista kautta tuotantonsa ja etenkin vuonna 1998 ilmestyneestä PIENIMMÄSTÄ YHTEISESTÄ JAETTAVASTA *lähtien.* KOHTUUTTOMUUDESSA *[2008] hän jatkaa samaa teemaa: itsestään tietoinen kertoja korjaa sanomisiaan, tarkentaa itseään ja myöntää muistavansa väärin. [—]* KOHTUUTTOMUUS *on omaäänisen kertojan vankka ammattitaidon näyte. [—] Teos on hieno päätös tämän päivän ihmisiä ja yhteiskuntaa kuvaavalle trilogialle, jonka aikaisemmat osat ovat vuonna 2003 kantaesityksensä saanut näytelmä* TUNNOTTOMUUS *ja vuonna 2005 julkaistu romaani* VOIMATTOMUUS.*”*

– SALLA SEURI, UUSI SUOMI

LAURA MALMIVAARA

PIRKKO SAISIO (s. 1949 Helsingissä) opiskeli Suomen Teatterikoulussa, josta hän valmistui näyttelijäksi vuonna 1975. Samana vuonna ilmestyi hänen romaaninsa *Elämänmeno* (Kirjayhtymä). Kirja sai J. H. Erkon palkinnon vuoden parhaana esikoisteoksena, ja sen jälkeen Saison teoksia on palkittu monasti. Hän on saanut muun muassa Finlandia-palkinnon *Punaisesta erokirjasta* vuonna 2003. Saisio on julkaissut romaaneja myös nimillä Jukka Larsson ja Eva Wein. Romaanien ohella Saisio on kirjoittanut lukuisia näytelmiä sekä tv- ja elokuvakäsikirjoituksia. Näyttelijätyönsä lisäksi Saisio on myös teatteriohjaaja.

LENE KAABERBØL – AGNETE FRIIS

Hiljainen huomaamaton murha

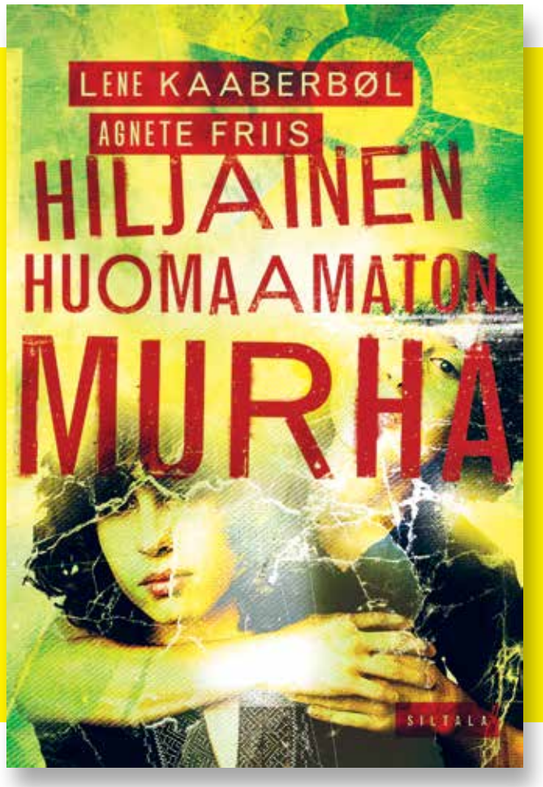

Alkuteos:
Et stille umaerkeligt drab
Suomentanut Aino Ahonen
ISBN 978-952-234-220-1
KL 84.2
Sid. • 400 sivua
Graafinen suunnittelu
Mika Tuominen

Ilmestyy syyskuussa

Nina Borg -sarja jatkuu!

Kaksi köyhää romanipoikaa etsii Pohjois-Unkarissa sijaitsevan, venäläisten jälkeensä jättämän sotilassairaalan raunioista vanhoja laitteita ja aseita, joita he voisivat myydä. Se, mitä he lopulta löytävät, on kuitenkin jotain paljon vaarallisempaa. Löytö herättää kiinnostusta internetissä, ja toinen pojista lähtee suuren rahan toivossa kohti Tanskaa. Unkarin turvallisuuspalvelu on kuitenkin päässyt verkkoliikenteen jäljille ja varoittaa Tanskan suojelupoliisia, jolla on kohta täysi työ yrittää ehkäistä katastrofi, jonka kaltaista ei ole ennen koettu ja jonka seurauksia on vaikea kuvitella.

Samaan aikaan Punaisen Ristin sairaanhoitaja Nina Borg yrittää auttaa Tanskaan tulleita Unkarin romanikerjäläisiä, jotka asuvat vanhassa autokorjaamossa. Useat heistä ovat sairastuneet mystisesti, ja he salaavat selvästi jotakin. Vähitellen Ninalle selviää, kuinka suuren riskin sairaat ja epätoivoiset ihmiset ovat valmiita ottamaan, jos heille tarjotaan pienikin mahdollisuus onneen ja uuteen elämään.

Hylättyyn sotilassairaalaan tehty löytöretki ja romanipojan vaarallinen matka Tanskaan ovat vähällä koitua myös Ninan kohtaloksi. Kerjäläisiin liittyviä asioita selvittäessään Nina tulee tahtomattaan asettaneeksi myös perheensä hengenvaarallisten tapahtumien keskipisteeseen.

”Poika matkalaukussa *on sujuva ja nopeatempoinen esikoisdekkari.”*

– LUMI TIRRONEN,
RUUMIIN KULTTUURI -LEHTI

”Jälleen uusi, vakuuttava näyttö tanskalaisesta dekkaritaidosta.”

– VIVA-LEHTI

OTE KIRJASTA

Hiljainen, huomaamaton murha

Ovet olivat yhä paikoillaan alhaalla. Paksut, painavat teräsovet, jotka vinkuivat avattaessa. Tamás astui käytävään, avasi oven toisensa jälkeen ja valaisi taskulampulla huoneita. Ensimmäinen huone oli selvästi leikkaussali. Katossa roikkui isoja lamppuja ja lattialla seisoi teräksinen leikkauspöytä. Seuraava huone oli täynnä lukittuja kaappeja. Tamásin sydän alkoi hakata kiivaammin, kun hän näki lasiovien takana olevat pilleripurkit ja rasiat. Ne saattoivat olla jopa arvokkaampia kuin mikroskoopit ja muut laitteet, mutta se riippui tietysti siitä, mitä pakkauksissa oli ja miten hyvin niiden sisältö oli säilynyt.

Seuraava huone sai Tamásin jähmettymään paikoilleen. Hän tuijotti eteensä, kunnes kuuli Pitkinin huutelevan kärsimättömänä peräänsä.

Esine oli todennäköisesti roikkunut aikoinaan katosta, mutta maan tärähtelyt tai rakennuksen rapistuminen olivat löyhdyttäneet paksuja pultteja niin että koko komeus oli rysähtänyt haljenneelle kaakelilattialle. Keltaiseksi maalattu pallo oli repeytynyt irti varrestaan ja lojui nyt yksinään hieman etäämpänä. Se oli säröillä ja näytti vähän samalta kuin Tamásin elokuvissa näkemät merimiinat. Hän ojensi varovasti kätensä ja sipaisi palloa aivan kevyesti. Se tuntui lämpimältä. Ei kuumalta vaan ihonlämpöiseltä, ikään kuin elävältä. Keltaisella pohjalla oleva musta varoitusmerkki erottui yhä betonipölystä ja naarmuista huolimatta.

Tamás perääntyi pari askelta. Taskulampun valo alkoi hiipua, paristo oli ilmeisesti tullut matkansa päähän. Hänen olisi paras palata aukolle, kun vielä näki jotenkuten eteensä. Lähtiessään hän rikkoi lasin yhdestä lääkekaapista ja haali sen enempää valikoimatta mukaansa kasan purkkeja ja rasioita. Pitkin huusi taas jotakin, ja Tamás kuuli hänen äänensä koko ajan selvemmin.

Tamás ajatteli kuumeisesti. Aivan kuin hän olisi yhtäkkiä nähnyt tulevaisuuteen, nähnyt niin selkeästi, että suunnitelmien tekeminen sujui leikiten. Aivan. Juuri niin. Ja sitten sillä tavalla. Hän voisi kysyä...

”Löysitkö kranaatin?” Pitkin keskeytti hänen ajatuksensa. Tämä puhui nyt pienemmällä äänellä nähtyään Tamásin palanneen.

Tamás katsoi ylös aukkoon. Pitkinin kasvot erottuivat pimeässä vaaleina kuin kuu, ja Tamás tunsi tahattoman hymyn nykivän kasvoillaan ja suunsa leviävän korvasta korvaan.

”En löytänyt”, hän sanoi hieman hengästyneenä.

”No mitä sitten? Mitä siellä oli?”

Tamás veti syvään henkeä.

”Jotakin paljon parempaa”, hän sanoi.

• • •

LENE KAABERBØL (s. 1960 Kööpenhaminassa) on Tanskan ulkopuolellakin tunnettu nuorten- ja lastenkirjailija. Hän on kirjoittanut muun muassa W.I.T.C.H. - ja Näkijä-sarjoja.

AGNETE FRIIS (s. 1974 Kööpenhaminassa) on hänkin kirjoittanut lastenkirjoja ennen yhteistyötä Kaaberbølin kanssa. Friis on myös journalisti.

Naisten yhdessä kirjoittamassa Nina Borg -sarjassa on ilmestynyt neljä kirjaa. Niitä on käännetty parillekymmenelle kielelle ja myyty yhteensä yli kaksi miljoonaa kappaletta.

”[--] ja niin siinä sitten kävi, että olen viimeistä hiuskarvaa myöten uuden dekkaristiparin koukussa.”

– LEENA LUMI -BLOGI

LISBETH HOLTEN

FRANÇOIS RABELAIS

Pantagruelin neljäs kirja

FRANÇOIS RABELAIS (1483 t. 1494–1553) oli lääkäri ja kirjailija, jonka teokset kahden jättiläisen, Gargantuan ja hänen poikansa Pantagruelin, vaiheista kuuluvat ranskalaisen kirjallisuuden suuriin klassikoihin. Rabelaisin teokset joutuivat ilmestyessään kiellettyjen kirjojen listalle, mutta kenties suojelijoidensa ja tunnustettujen lääkärintaitojensa ansiosta Rabelais välttyi vakavammilta seurauksilta. Suomeksi Rabelaisin tuotannosta voi lukea myös teokset *Suuren Gargantuan hirmuinen elämä* (suom. Erkki Ahti 1947), *Pantagruel Dipsodien kuningas* (suom. Erkki Salo 1989) sekä *Pantagruelin kolmas kirja* (suom. Ville Keynäs 2009).

1549 julkaistiin seuraavan osan (*Quart Livre*, Neljäs kirja) suppea versio Lyonissa. Siinä Pantagruel, Panurge ja heidän ystävänsä lähtevät etsimään neuvoa meren takaa, Jumalaisen Pullon oraakkelilta. Se ei vielä aiheuttanut tekijälleen hankaluuksia, mutta kun Neljännen kirjan täydellinen laitos ilmestyi 1552, se oli sokki Rabelaisin tukijoillekin. Parlamentti kielsi teologisen tiedekunnan vaatimuksesta teoksen myynnin ja levityksen ja Rabelais menetti asemansa lääkärinä.

”Rabelais tunnetaan ehkä parhaiten hävyttömyyksistään ja ylitsepursuavan elämäniloisista ruokaan, juomiseen, ulostamiseen ja seksiin liittyvistä jaksoistaan, jotka ovat synnyttäneet oman adjektiivinsakin, ’rabelaismainen’. [—] Toisaalta Rabelaisia kunnioitetaan yhtenä renessanssin suurista humanisteista ja viime vuosikymmeninä Rabelaisia on luettu yhä enemmän filologina, sanoihin rakastuneena, kertomuksen muodon rikkovana kirjailijana, surrealismin, nonsensen tai jopa postmodernin romaanin edelläkävijänä. Rabelaisin teokset vastustavat harvinaisen tehokkaasti yhtä tulkintaa. [—]

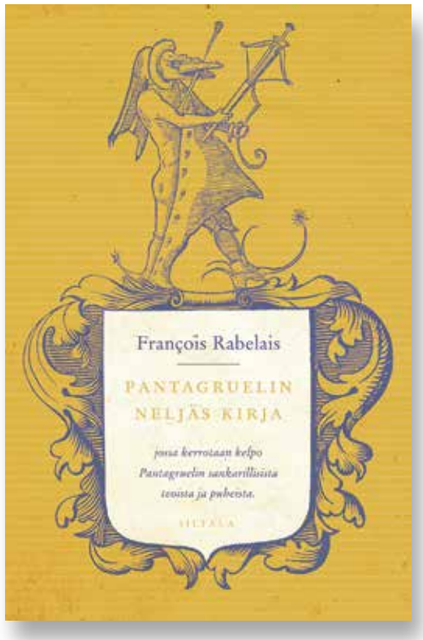

Mihail Bahtin on analysoinut ’rabelaismaisuutta’. Hän ei yritä nähdä Rabelaisin arvoa humanismissa eikä yritä kääntää tämän kirjaa kristilliseksi tai ateistiseksi, vaan näkee hänen teostensa syvällisimmän merkityksen nimenomaan naurussa ja ruumiin palvonnassa. Ja jos nauru on Rabelaisin maailmankatsomuksen ydin, niin parasta naurua irtoaa tietenkin vyötärön alapuolelta, alueelta, joka on kuoleman ja elämän, ulostamisen ja suvunjatkamisen aluetta. Kaikki ihmisen aukot ovat keskeisessä asemassa Rabelaisin maailmankatsomuksessa: niiden kautta ihminen on yhteydessä luontoon ja kosmokseen.”

– Professori Kuisma Korhonen

Alkuteos: *Le quart livre du Pantagruel*
Suomentanut Ville Keynäs
ISBN 978-952-234-227-0 • KL 84.2
Sid. • 250 sivua
Graafinen suunnittelu Mika Tuominen

Ilmestyy elokuussa

OTE KIRJASTA

Pantagruelin neljäs kirja

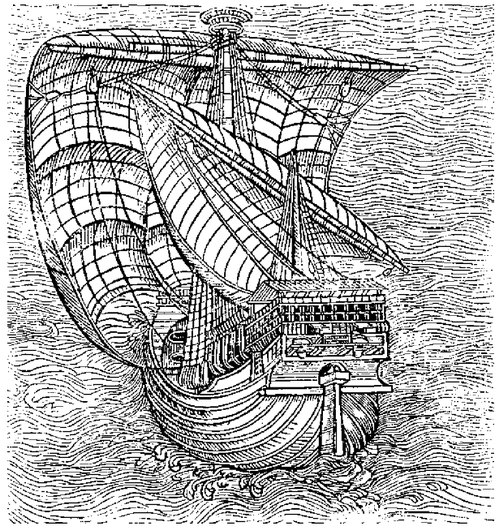

Viides luku

Kuinka Pantagruel kohtasi laivan, jonka matkustajat olivat tulossa Lanternoisista

Viidentenä päivänä, kun me aloimme lähestyä napaa ja loittonimme päiväntasaajasta, huomasimme paapuurin puolella kauppalaivan. Riemu oli suunnaton, niin meidän keskuudessamme kuin kauppalaivassakin: meillä sen tähden, että saisimme kuulla uutisia mereltä, heillä taas siksi että he kaipasivat kuulumisia mantereelta. Päästyämme heidän lähelleen saimme tietää, että he olivat ranskalaisia ja kotoisin Saintognesta. Heidän kanssaan keskustellessaan Pantagruel kuuli, että he tulivat Lanternoisista. Tämä tieto kirvoitti uuden riemunpurkauksen niin Pantagruelissa kuin koko miehistössäkin. Nyt saimme uutisia Lanternoisin oloista ja tavoista. Meille kerrottiin, että tulevan heinäkuun lopussa järjestettäisiin suuri lanternilaisten kokoontuminen, ja jos ehtisimme sinne (mikä kävisi meiltä helposti), saisimme nähdä kauniin, arvokkaan ja riemastuttavan lanternien eli lyhtyjen kokoelman.

Tilaisuutta valmisteltiin jo ahkerasti, joten lyhtyilyistä tulisi vähintäänkin melkoiset. Meille kerrottiin myös, että kulkiessamme Gebarimin kuningaskunnan alueen läpi kyseisen maan valtias, kuningas Ohabi, ottaisi meidät ruhtinaallisesti vastaan ja kohtelisi meitä hyvin. Kuningas ja kaikki hänen alamaisensa puhuivat Toursin seudun murretta.

Meidän kuunnellessamme näitä uutisia Panurge ryhtyi keskusteluun Dindenault-nimisen taillebourgilaisen kauppiaan kanssa. Keskustelun aihe oli seuraava: nähdessään, ettei Panurgella ollut kalukukkaroa ja että tämän silmälasit oli nostettu myssyn päälle, Dindenault totesi seuralaisilleen: ”Tuossa on oikea aisankannattajan perikuva.” Silmälasiensa ansiosta Panurge saattoi kuulla keskimääräistä paremmin. Niinpä hän nuo sanat kuultuaan kysyi kauppiaalta: ”Miten helvetissä minä olisin aisankannattaja kun en ole vielä naimisissakaan, toisin kuin sinä, mikäli inhottavasta naamataulustasi voi jotakin päätellä?”

”Se on totta”, kauppias vastasi, ”olen tosiaan naimisissa, enkä muuta haluaisi vaikka saisin kaikki Euroopan silmälasit tai kaikki Afrikan kakkulat. Itse asiassa voin sanoa, haluamatta loukata ketään, että vaimoni on yksi Saintognen kauneimmista, viehättävimmistä, rehellisimmistä ja viisaimmista naisista. Vien hänelle matkaltani tuliaisiksi kauniin yksitoista tuumaa pitkän punaisen korallinoksan. Mitä se muuten sinulle kuuluu? Kuka sinä olet? Mistä tulet? Vastaa minulle jos olet Jumalan asialla, senkin Antikristuksen kakkulankantaja.”

”Kysyn sinulta”, Panurge sanoi, ”jos minä nyt sattuisin kaikkien elementtien suostumuksella ja myötävaikutuksella killinkallinkullimullikoimaan sinun ylen kaunista, viehättävää, rehellistä ja tekosiveää vaimoasi, niin että puutarhojen kankea jumala Priapos, joka temmeltää täällä vapaana koska ei ole kalukukkarojen kahlitsema, astuisi vaimosi ruumiiseen niin pontevasti, ettei sitä saataisi sieltä millään ilveellä paitsi hampailla kiskomalla, mitä sinä tekisit? Jättäisitkö sen sinne ikuisiksi ajoiksi? Vai kiskoisitko ulos kaunokaisilla hampaillasi? Vastaa nyt, senkin Mahometin pässinvartija, kun kerran olet niin perkeleenmoinen typerys.”

”Sivaltaisin miekallani”, kauppias vastasi, ”sinua silmälasinkoristamalle korvallesi ja tappaisin sinut kuin pässin.” Niin sanoessaan hän alkoi kiskoa miekkaansa. Mutta se ei irronnut huotrastaan, koska kuten kaikki tietävät, merellä aseet ruostuvat herkästi, mikä johtuu ilman kosteudesta ja suolapitoisuudesta. Panurge kutsui Pantagruelin avukseen. Veli Johannes vei käden vastateroitetulle tikarilleen ja olisi tappanut kauppiaan julmasti, elleivät laivan kapteeni ja muut matkustajat olisi pyytäneet Pantagruelia estämään mekkalan puhkeamisen laivalla. Niinpä riita sovittiin saman tien; Panurge ja kauppias löivät kättä ja joivat toistensa terveydeksi täydellisen sovun vallitessa.

• • •

JUAN RULFO

Pedro Páramo Tasanko liekeissä

Tulin Comalaan koska isäni kuulemma asuu täällä. Kun on lukenut Juan Rulfon *Pedro Páramon* ensimmäisen lauseen, on jo sisällä. Comalan kylässä, tunnistettavassa meksikolaisessa vuoristomaisemassa, ajassa vallankumouksen jälkeen, ihmisten kurjuudessa paikallisdiktaattorin ikeen alla. Kaikki tämä on realistista, miltei dokumentaarista.

Mitä pidemmälle isäänsä etsivän Juanin matka etenee, sitä isompia repeämiä lauseiden väliin aukeaa. Hiljaisuuskuiluja. Aika, paikka ja henkilöllisyys, kaikki minkä piti olla tunnistettavaa, peittyy hämärään. Juanin matkassa kulkeva lukija ei pääse pois, mutta missä hän on? Ovatko nämä ihmiset eläviä vai kuolleita? Onko tämä kertomusta vai sittenkin runoa?

Vuonna 1918 syntynyt Juan Rulfo kirjoitti 1950-luvulla kaksi kirjaa, novellikokoelman *Tasanko liekeissä* (1953) ja *Pedro Páramo* -romaanin (1955), ja vaikeni sitten. Aikamoinen temppu: alle 300 sivun tuotanto nousi klassikon asemaan ja näytti tietä koko mantereen modernille kirjallisuudelle, esimerkiksi sille mitä alettiin kutsua maagiseksi realismiksi.

Rulfon vetävä, vastustamaton tarina tuli eteeni hänen kuolinvuonnaan 1986. Olin lumoutunut Rulfon ilmaisun niukkuudesta, joka jätti valtavasti tilaa hiljaisuudelle ja hämmennykselle. Mitään ei selitetä, kaikki todetaan. Kertoja piirtää terävästi, mutta ääriviivat vain vettyvät ja salaisuus kasvaa. Se on myytin täsmällisyyttä.

Pedro Páramo oli ensimmäinen suomennostyöni ja ilmestyi elokuussa 1991. Seitsemän vuotta myöhemmin suomensin novellikokoelman *Tasanko liekeissä*. Nyt Rulfon koko pieni suuri kirjallinen tuotanto julkaistaan uudelleen suomeksi yksissä kansissa.

– Tarja Roinila

Alkuteos: *Pedro Páramo / El Llano en llamas*
Suomentanut Tarja Roinila
ISBN 978-952-234-196-9 • KL 84.2
Sid. • 300 sivua
Graafinen suunnittelu Jussi Karjalainen

Ilmestyy elokuussa

JUAN RULFO (1917–1986) oli meksikolainen kirjailija ja valokuvaaja. Hänen kirjallinen tuotantonsa on suppea, mutta hän on siitä huolimatta yksi latinalaisamerikkalaisen kirjallisuuden arvostetuimpia hahmoja. Rulfon kuoleman jälkeen perustetulla säätiöllä on yli 6 000 kappaleen kokoelma hänen valokuviaan.

”Rulfo merkitsi meksikolaiselle kirjallisuudelle samaa kuin Federico García Lorca espanjalaiselle runoudelle: täydellistä uudistumista ja siirtymistä moderniin aikakauteen.”

– CARLOS FUENTES

”Rulfon 300 sivun tuotanto on pituudeltaan ja ennen kaikkea kestävyydeltään samaa luokkaa kuin Sofokleelta meille säilyneet teokset.”

– GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

OTE KIRJASTA

Pedro Páramo

Tulin Comalaan koska isäni kuulemma asuu täällä. Joku Pedro Páramo. Äiti sen minulle kertoi. Ja minä lupasin tulla katsomaan isää sitten kun äiti olisi kuollut. Puristin hänen käsiään vakuudeksi siitä että tulisin; äiti oli kuolemaisillaan ja minä valmis lupaamaan mitä tahansa. ”Muistakin että käyt tapaamassa sitä”, hän vannotti minua. ”Etunimi on Pedro ja sukunimi Páramo. Olisi varmasti mielissään jos saisi tutustua sinuun.” En voinut muuta kuin luvata, ja toistelin lupaustani niin monta kertaa, etten huomannut lopettaa ennen kuin käteni enää vaivoin irtosivat äidin kuolleista käsistä.

Jo aiemmin hän oli sanonut minulle:

– Äläkä pyydä siltä mitään. Vaadit vain sen mikä meille kuuluu. Mikä sen piti minulle antaa muttei koskaan antanut… Poika, pane isäsi maksamaan kalliisti siitä että unohti meidät.

– Selvä on, äiti.

Mutta ei minulla ollut aikomusta täyttää lupaustani. Kunnes aivan äskettäin mieleni alkoi täyttyä unelmista ja annoin haaveille vallan. Vähitellen kasvoi kokonainen uuden toivon maailma tuon Pedro Páramo -nimisen miehen ympärille, joka oli äitini aviomies. Siksi tulin Comalaan.

Oli yksi niitä tukahduttavia keskikesän päiviä, kun elokuun tuuli puhaltaa kuumasti suopayrtin mädän löyhkän myrkyttämänä. Tie nousi ja laski: *”Tie nousee tai laskee, kun menet tai tulet. Mennessä nousee, takaisin tullessa laskee.”*

– Mikä tuon alhaalla näkyvän kylän nimi olikaan?

– Se on Comala.

– Oletteko varma että tuo on jo Comala?

– Olen kyllä.

– Miksi kaikki näyttää niin surulliselta?

– Ajat ovat sellaiset.

Kuvittelin näkeväni tuon kylän äitini muistojen, hänen kaipuunsa ja tukahdutettujen huokaustensa lävitse. Koko ikänsä hän huokaili Comalasta, paluusta kotiin; mutta hän ei koskaan palannut. Nyt minä tulen tänne hänen sijastaan ja katson hänen silmillään tätä kaikkea, sillä hän antoi minulle silmänsä jotta näkisin: *”Siellä, Los Colimotes -solan takana, eteesi avautuu ihana, vehreä tasanko, sieltä täältä kypsän maissin kultaama. Siitä paikasta näkyy Comala; kylä tekee maan valkeaksi, valaisee sen läpi yön.”* Hänen äänensä oli salattu ja vaimea, aivan kuin hän olisi puhunut vain itselleen… Äitini.

– Mitäs asiaa teillä on Comalaan, jos saa kysyä? minulta kysyttiin.

– Menen katsomaan isääni, vastasin.

– Jaaha, mies sanoi.

Taas tuli hiljaista.

Rinnettä alas kulkiessamme kuulimme aasinkavioiden rytmikkäät lyönnit. Silmät unen turtumuksesta verestäen, elokuun helteessä.

– Isänne järjestää kunnon kemut, kuulin taas vierestäni toisen kulkijan äänen. Ilahtuu varmasti kun tapaa jonkun, niin moneen vuoteen täällä ei ole käynyt ketään.

Sitten hän lisäsi:

– Olittepa kuka tahansa, hän kyllä ilahtuu.

Auringon sokaisevassa valossa tasanko värähteli kuin laguuni, jonka läpinäkyvä pinta hajosi höyryksi, ja takana häämötti kappale harmaata horisonttia. Kauempana näkyi vuoririvi. Ja vielä kauempana vain kaukaisuus. • • •

ISBN 978-952-234-244-7 • KL 99.1
Sid. • 220 sivua

Ilmestyy lokakuussa

UMAYYA ABU-HANNA (s. 1961) on palestiinalais-suomalainen kirjailija, joka asui Uudenmaan alueella noin kolmekymmentä vuotta. Näiden vuosien aikana hän eli sekä herrojen että narrien elämää. Abu-Hanna asuu nykyään Amsterdamissa, missä hänen elämänsä rytmittyy seitsemänvuotiaan tyttären aikataulujen mukaan.

”Mukaansa imaiseva ohjekirja, tietopaketti. [--] MultiKulti on kirja, joka avaa silmät ja korvat ja pakottaa kysymään lisää.”
– MAILA-KATRIINA TUOMINEN, AAMULEHTI

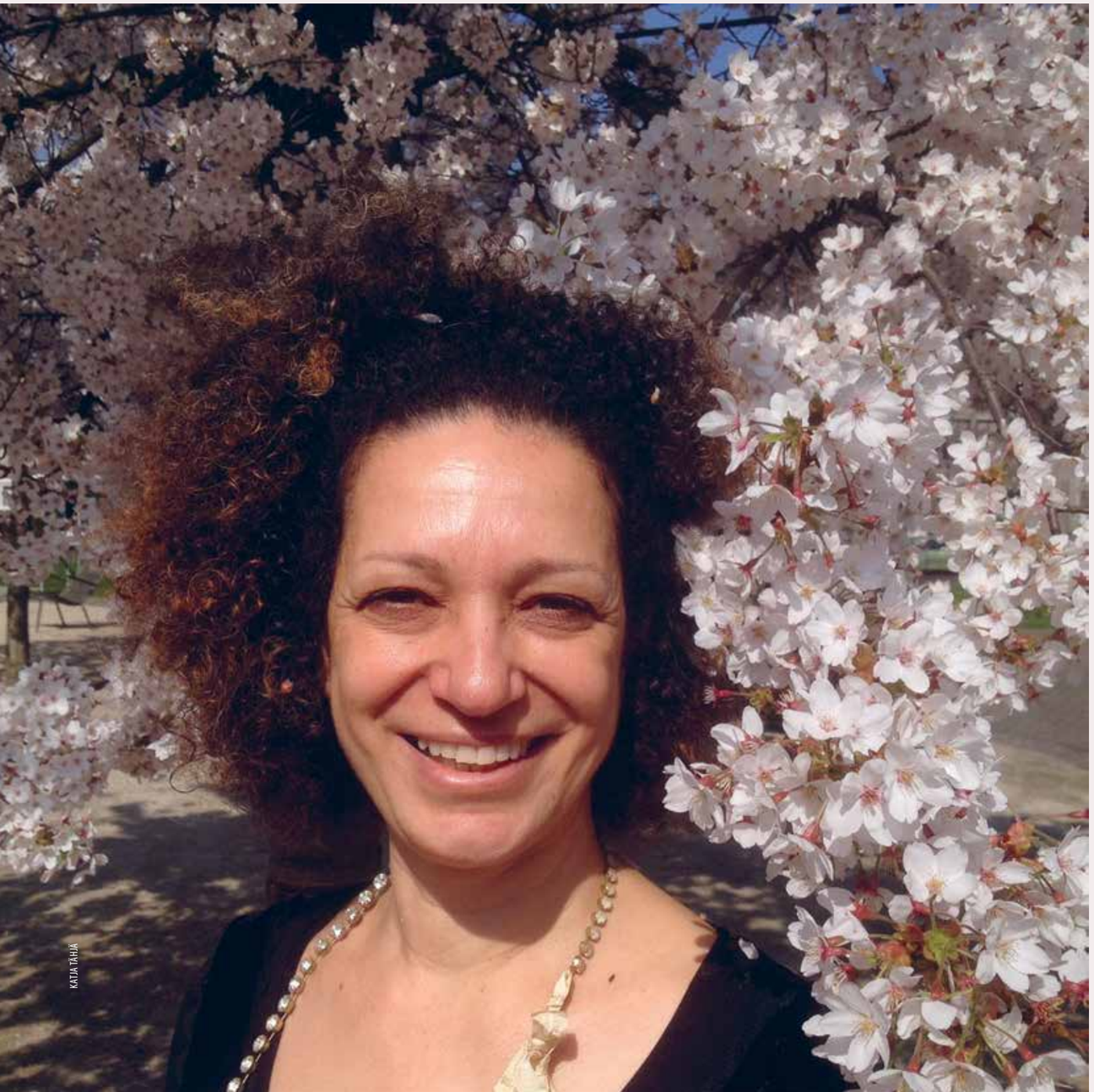

KATJA IÄHJÄ

UMAYYA ABU-HANNA

Alienin silmin

Helsinki ja Uusimaa muukalaisen kokemana

Persoonallinen ja henkilökohtainen kertomus kuvaa ulkomaalaistaustaisen helsinkiläisen kautta pääkaupunkiseutumme urbaania kulttuurihistoriaa ja kaupunkielämämme muutoksia kolmenkymmenen vuoden ajalta 1980–2010.

Abu-Hannan helsinkiläiskokemus alkoi punavuorelaisen jugendtalon ovelta. Ovessa luki ”Alien Office”, siellä oli Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten rekisteröidyttävä. Tämän jälkeen Ratakadun Suojelupoliisi haastatteli 23-vuotiasta tulokasta huolella puolen päivän ajan. Seuraavana päivänä Porthanian opiskelijakahvilassa Abu-Hanna tapasi elämänsä ensimmäisen somalialaisen. Ulkomaalaistoveri esitteli valokuvaansa Iltalehden kolmossivun tyttönä.

Näin alkoi muualla syntyneen vihkiytyminen pääkaupunkiseudun elämään. Opiskelun ja työn kautta Abu-Hannan käsitys Suomesta monipuolistui:

”Joissakin muissa maissa yhteiskuntaluokat jakautuvat yläkerran ja alakerran väkeen. Itse juoksin näitä portaita edestakaisin joka päivä. Aamuisin istuin Aasian ja Afrikan laitoksen kirjastossa, jossa Jaakko Hämeen-Anttila ja kolme muuta opiskelijaa sipsuttelivat villasukissaan. Iltapäivällä juoksin luennolta painamaan nappia Helsingin valkoiseen valtuustosaliin. Tauolla join kahvia Tarja Halosen ja Kalle Könkkölän kanssa. Illalla odotti ravintolan tiskivuoro. Kiinteistölautakunnan jäsenenä söin rapuja, fasaaninrintaa ja villisikaa snapseineen, mutta lähdin juhlista ensimmäisenä nukkumaan, sillä kello viisi minun oli ehdittävä kitkemään rikkaruohoja Itäkeskuksen parkkipaikalle.”

Alienin silmin on muistelmakirja, joka yhdistelee korkeakulttuurin vivahteikkaita ilmiöitä ja juurevaa suomalaisuutta. Umayya Abu-Hannan teksti elää ja hengittää burleskin satiirin ja taitavan asiaproosan välillä. Pistämättömän tyylinsä ja ilottelevan kielensä avulla Abu-Hanna rakentaa suomalaisuudesta hybridin, jota emme itse osaisi kuvitella.

OTE KIRJASTA

Alienin silmin

Istun viinilasi kädessä yksin Teknillisen korkeakoulun tanssipaikassa. Olemme poliittisesti ja akateemisesti viholliismaassa. Arabi tahtoo silti tanssia. Elämä ilman tanssia on arabille kaksi kertaa pahempi kuin elämä ilman viinaa suomalaiselle. TKK:lla naisen kuuluu odottaa, naisen kuuluu odottaa kiltisti istuen. Joten odotan.

Kohtaloni tulee kohti ja kysyy: ”Haluatko tanssia?”

Minun kuuluu sanoa: ”No, miksi ei” tai ”Mikä ettei”.

Sanon: ”At last, tottamaar!”

Tanssilattia on miniatyyrikopio *Saturday Night Feverista*. Postimerkin kokoinen lattia koostuu värineliöistä jotka syttyvät ja sammuvat. Lakisääteisesti siinä mahtuisi tanssimaan neljä ihmistä plus se vakiohullu joka ilmestyy, hyppelee ja häviää. Mutta nyt lattialla on kahdeksantoista ihmistä jotka seisovat paikallaan etusormi pystyssä ja nostavat yhtä kättä kerrallaan ylös. Tanssikumppanini lähestyy beigessä paitapuserossaan.

”Mistä olet kotoisin?”

”Olen palestiinalainen.”

Kuin olisin puhaltanut tuleen. Mies ottaa askeleen taakse, käsi kantaa kuvitteellista asetta.

”RÄTÄTÄTÄT POMPUM RÄTÄTÄTÄ!!”

Hmm, vaikea keskustelunavaus, minun kai pitää ampua ilmakiväärillä. Culture Clubin Karma Chamelion soi niin lujaa, ettei miehen kanssa voi jatkaa keskustelua identiteeteistä eikä terrorismin analyysista, joka ei muutenkaan kuuluisi nuoren palestiinalaisopiskelijatytön arkeen, ainakaan diskoiltaan. Mies tanssii hetken, tulee taas liki ja rätätätäpompum. Nostan katseeni diskopalloon ja jätän vastaamatta miehen pantomiimiesitykseen. Kuuntelen Boy Georgea ja yhdyn kuoroon: ”Karma karma karma!”

”RÄTÄTÄTÄT POMPUM RÄTÄTÄTÄ!”

”Karma karma karma!”

”RÄTÄTÄTÄT POMPUM RÄTÄTÄTÄ!”

”Karma karma karma!”

Näin heteropari kohtasi ja nautti pääkaupunkimme ensimmäisissä populäärikulttuuri-illan monikulttuurisissa kohtaamisissa.

• • •

ANTTI ARNKIL

Lauantaiesseet

ESIKOISTEOS

OTE KIRJASTA

Lauantaiesseet

Antti Raivion näytelmän tapaan Zaida Bergrothin elokuva hyödyntää aikakauden populaarikulttuurin mauttomuuksia, purkkapoppia, mainosfraaseja, jokapäiväistä mytologiaa. Kommunikaatio yli sukupolvi- ja sukupuolirajojen sujuu huonosti, mutta rajojen yli mennään urheiluselostusten ja Fazerin Parhaimpien makuvertailun avulla. Hahmot eivät pysty välittämään tärkeimpiä tuntojaan juuri muuten kuin pinnan tasolla. Suora kommunikaatio epäonnistuu, mutta ohikiitäviä yhteisöllisyyden hetkiä koetaan hölmöjen tanssien, itse keksittyjen renkutusten ja rituaalien merkeissä.

Pintakulttuurilla, esineillä ja hokemilla on maagista voimaa. Kaiken mykkyyden ja traagisen ohipuhumisen keskellä ihmiset ovat edes Sladen soidessa hetken yhtä. Ja kun Slade käskee: *come on feel the noize*, hahmoista Evert, pienin ja viattomin, tottelee ensimmäisenä. Hän uppoaa kokemuksen virtaan, *noiseen*, immanenssiin – kuin eläin, samaan tapaan kuin *Hyvä poika* -elokuvan (2011) Unto, joka oli paremmin kotonaan sudenkorentojen kuin ihmisten maailmassa.

Eleellä, jonka röyhkeys ja radikaalius jää huomaamatta, jos keskittyy vain ironisiin ristivalotuksiin, *Skavabölen pojat* kääntää vasemmistolaisen kulttuurikritiikin ylösalaisin. Täsmälleen päinvastoin kuin kritiikissä, jonka mukaan pintakulttuuri eristää ihmisen aidoista suhteista toisiin, nimenomaan pinta toimii Skavabölen maailmassa inhimillisyyden kannattelijana. ”Autenttisten” aikuisten ihmissuhteiden tasolla ei avaudu juuri muuta kuin itsekkyyden, epätoivon ja väkivallan maisemaa. Aidon ja vieraantuneen suhteet on käännetty nurin. Jos populaarikulttuurin kannattelemien rituaalien pinta raaputettaisiin pois, ihmissuhteet olisivat paljasta helvettiä. Naapurit kyttäävät, puolisot pettävät, sukulaiset vauhdittavat pahuutta tietämättömyyttään tai naiiviuttaan.

Skavabölen pojat rakentaa todellisuuden ja popkulttuurin yhteentörmäyksistä vatsaavääntäviä riitasointuja. Purkkapopin ja tragedian tiet leikkaavat ikimuistoisimmin kohtauksessa, jossa pojat esittävät masentuneelle äidille tanssia The Rubettesin ”Sugar Baby Love” -kappaleen tahtiin.

Äiti on yrittänyt itsemurhaa ja pojat ovat joutuneet pelastamaan hänet radalta. Kotona veljekset lupaavat laittaa äidille ruokaa, ensin he haluavat kuitenkin piristää häntä tanssimalla. Numeron koreografiaan kuuluu kauhuelokuvien kliseitä, falsettilaulu on kuolonhuutoa. Evert antautuu tapansa mukaan täysin musiikille, Rupert tarkkailee puolella silmällä äidin reaktioita. Tanssi on kylmäävässä ristiriidassa juuri todistetun itsemurhayrityksen ja koko perheen tilanteen kanssa. Katsoja tietää, että lapset ovat milloin tahansa lipsumassa äidin luota uuteen kotiin. Äidin kasvoilla vuorottelevat ilo, hämmennys, tyhjyys, epäusko ja silkka kauhu. Leea Klemolan tulkinta vie kielen tuolle puolen, hulluuden vyöhykkeelle. Katsoja haluaisi vain huutaa tai nauraa. Kammottavan kaunis kohtaus ei voisi kestää sekuntiakaan pidempään…

(esseestä ”Äidin kuolema (24 kertaa sekunnissa)”)

• • •

LAURA MALMIVAARA

Paavo Rintalasta Foo Fightersiin, Lars von Trieristä nykyrunouteen. Antti Arnkilin esikoiskokoelma tarjoaa kaksitoista näkemyksellistä ja viihdyttävää esseetä, joissa liikutaan kirjallisuuden, elokuvan ja popmusiikin maailmoissa. Arnkilin kirjoittamista kannattaa leikkivä, laveasti maailmaa tarkasteleva uteliaisuus. Hänen esseissään filosofiseen kirkkauteen lomittuu omalaatuinen huumori.

ISBN 978-952-234-218-8 • KL 84.2
Nid. • 250 sivua
Graafinen suunnittelu Aleksi Salokannel

Ilmestyy syyskuussa

ANTTI ARNKIL (s. 1975) on helsinkiläinen kustannustoimittaja ja kirjoittaja. Hän on toiminut Nuori Voima -lehden päätoimittajana ja monien kulttuurilehtien avustajana. Yhdessä Olli Sinivaaran kanssa hän toimitti vuonna 2006 antologian *Kirjoituksia Väinö Linnasta* (Teos). Vuonna 2011 hän voitti toisen palkinnon Parnasson esseekilpailussa. Arnkil työskentelee Otavan kaunokirjallisella osastolla. Hän asuu Käpylässä vaimonsa ja kahden lapsensa kanssa.

Alkuteos: *Cigaretten efteråt / Meteorer*
Suomentanut Jyrki Kiiskinen
ISBN 978-952-234-192-1 • KL 84.2
Sid. • 250 sivua

Ilmestyy elokuussa

HORACE ENGDAHL

Sen jälkeen savuke

OTE KIRJASTA

Sen jälkeen savuke

Miten kirjoittaa? Ehkäpä niin kuin kuulin miehen sanovan radion toiveohjelmassa: ”Vangitsevasti muttei kuitenkaan unettavasti.”

•

Uni. Juttelen puhelimessa parhaan ystäväni vaimon, Lucianen, kanssa. (Ystävän nimeä en muista.) Tehtäväni on lohduttaa häntä, koska hän joutuu olemaan pitkiä aikoja ulkomailla palveluksessa näkemättä lapsiaan. Kuulen hänen liikuttuvan yhä enemmän siitä mitä sanon, sävy muuttuu yhä hellemmäksi, ja ymmärrän hänen rakastuneen minuun. Hiljenen neuvottomana siitä miten jatkaisin, mutta hän ei katkaise puhelua, vaan hengittää yhä luuriin, monta minuuttia, tahallisen kuuluvasti. Lopuksi hän painaa luurin rintaansa vasten, niin että kuulen hänen sydämenlyöntinsä.

•

Suuruudenhulluus on miehille verraton voimanlähde niin kirjoittamisessa kuin erotiikassakin, ja jokainen selväjärkisyyden puuska merkitsee uhkaavaa energianhukkaa. Jos mies epäilee tyylinsä tai kalunsa jumalaisuutta, hänellä ei ole mitään mahdollisuuksia omahyväisiä hulluja vastaan. Suuruudenhulluuden maailmanennätys kaikilla aloilla on Victor Hugon nimissä. Hän oli Euroopan tärkeistä kirjailijoista tuotteliain, myös irtosuhteiden alalla. Voi tosin väittää, että Hugon kirjat eivät kuulu siihen osaan 1800-luvun kirjallisuutta, jonka jälkimaailma arvottaa merkittävimmäksi, mutta itse hän ei ikinä epäillyt tuotantonsa kestävää arvoa (yhtä vähän kuin miehistä vetovoimaansa). Näin ollen hän ei kärsinyt tippaakaan tästä tulevasta onnettomuudesta. Johtopäätös on tavanomainen: että paholainen on tämän maailman herra.

•

Ironia: loihtia suvereenilla eleellä ovi labyrinttiin ja päästä sieltä pois. Ironinen vikkelyys on kuin salamavalo joka paljastaa tilanteen valinnanmahdollisuudet ja vaihtoehdon jota emme tulleet ajatelleeksi, nimittäin sen ettemme piittaa vaihtoehdoista.

Sokraattinen ironia piikittää keskustelukumppaniin epäilyn myrkkyä ja lamaannuttaa hänet ja estää häntä etenemästä väärään suuntaan. (Platon vertaa Sokratesta sähkörauskuun.)

Romanttinen ironia on maailmankatsomus: todellinen on aina ihannetta huonompaa. Romantikolle ironia on luova periaate. Se repii kappaleiksi väliaikaisen ja kuljettaa kohti absoluuttista. Illuusioita särkemällä ironia osoittaa, että kerrottu tarina on pelkkä peli. Ironia puhuu lukijoille suoraan tekstin pään yli. Se sanoo: ”Kirjallisuus? Ei, me selviämme ilman sitä.”

Friedrich Schlegelin fragmenteissaan kuvaama ironia on vastakohtien salainen liitto, jotain mikä ylittää kaikki määritelmät ja käynnistää ikuisen liikkeen yhä täydellisempää ajattelua kohti. Mutta tämä ironian puoli antaa ikävä kyllä tilaa lapselliselle piiloleikille: ”Löydät minut täältä, mutta olen sittenkin jossain muualla!” Ne älyköt, jotka tunsivat Paul de Manin kuin omat taskunsa, pitivät kovasti tästä leikistä yhdessä vaiheessa...

Ironikko vapautuu lopuksi omasta itsestäänkin. Reflektoiva minä tarkastelee huvittuneesti tunteellista ja haluavaa puoltaan ja kaikkea mitä se on saanut aikaan. Se on Valéryn ”*moi*”. Tämän periaatteen mukaan minä on kaiken sen negaatio, mitä se on joskus ollut tai ajatellut. Näin kaikki luominen on ironista, myös se joka pani alulle universumin: ”Jumala loi kaiken tyhjästä. Mutta tyhjyys paistaa läpi.”

Ironia on tapa tulla toimeen ujouden, arkuuden, vangituksi tai haavoitetuksi tulemisen pelon kanssa. Mutta jos ei halua ottaa riskejä, ei voi päästä peliin mukaan. Niin kauan kuin minä suojelee itseään ironialla, on Eroksen tie tukossa. Ironia on todellisuuden hylkäämistä, sitä ettei anna elämän niellä eikä halua joutua tunkeilun kohteeksi. Se on sama asia kuin estää antautuminen. Lopulta jäljelle jää siis vain oma koppavuus.

Ironiasta varoitellaan aina liian myöhään. Se joka ymmärtää ironiaa on jo saanut tartunnan.

•

Vakavat pohdinnat taideteoksista vanhenevat nopeasti. Innostus vailla suojauksia ja odottamattomat havainnot voivat vastustaa ajan hammasta. Pohdinta sitä vastoin vaikuttaa jonkin ajan kuluttua avuttoman teennäiseltä ja piinalliselta. Kuulin Erik Lindegrenin puhuvan vanhassa radio-ohjelmassa Bartókin musiikista. Miten sielukasta... Voi hyvä Jumala!

• • •

Sen jälkeen savuke. Tarkoittaako se sitä, mitä arvelet sen tarkoittavan? Vai luuletko vain tietäväsi mitä se tarkoittaa? Aforismeissaan, pienoisesseissään ja fragmenteissaan Horace Engdahl tarkastelee niin ajan henkeä kuin arki-ilmiöitä, kirjallisuutta ja kritiikkiä, historiaa, unia, musiikkia ja taidetta.

Engdahlin terävät fragmentit tarjoavat pitkiä perspektiivejä ja syviä luotauksia. Hänen omaleimainen ajattelunsa yllättää, hänen huumorintajunsa vapauttaa. Käsitteellinen täsmällisyys, hyväntuulinen oppineisuus ja sanomisen halu ilahduttavat lukijaa.

HORACE ENGDAHL (s. 1948) on ruotsalainen esseisti, kirjallisuuskriitikko ja -historioitsija. Maailmanlaajuisesti hän tuli tunnetuksi ollessaan Ruotsin Akatemian sihteeri vuosina 1999–2009. Sihteerin tehtäviin kuuluu kirjallisuuden Nobel-palkinnon saajan nimen julkistaminen. Engdahl on myös toiminut muun muassa Skandinaavisen kirjallisuuden professorina Aarhusin yliopistossa Tanskassa. *Cigaretten efteråt* ilmestyi Ruotsissa vuonna 2011. Se on hänen kymmenes teoksensa.

SARA MAC KEY.

ISBN 978-952-234-189-1 • KL 99.1
Sid. • 450 sivua
Graafinen suunnittelu Kari Lahtinen

Ilmestyy syyskuussa

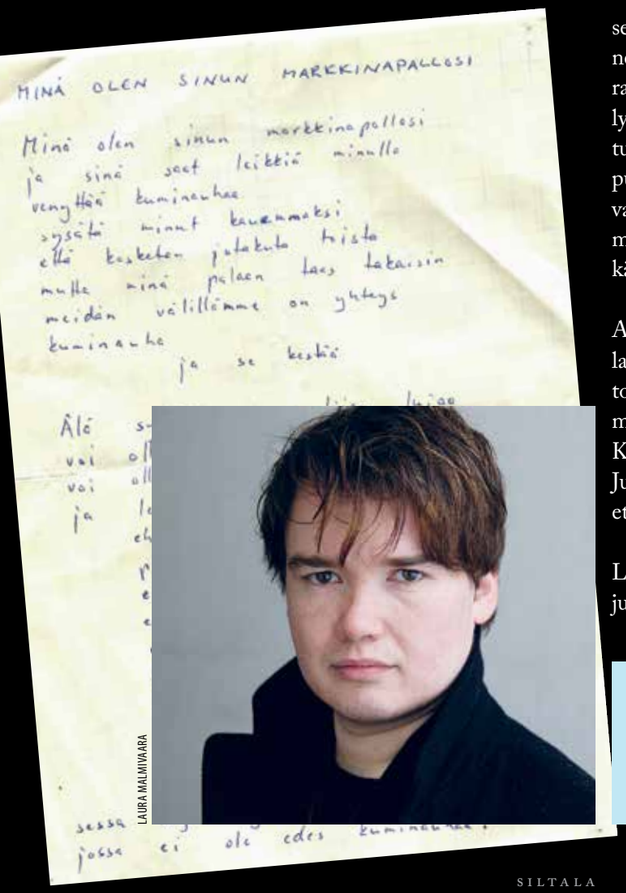

LAURA MALMIVAARA

ANTTI HEIKKINEN

Risainen elämä

Juice Leskinen 1950–2006

Juice Leskinen syntyi Juankoskella helmikuussa 1950 ja kuoli Tampereella marraskuussa 2006. Vuosissa mitaten Leskisen elämä jäi melko lyhyeksi, mutta matkansa varrella hän ehti tehdä monen ihmisen työt ja jättää lähtemättömän jäljen sekä suomalaisen rockmusiikin että suomalaisen lyriikan historiaan.

Juice Leskisen elämä muuttui julkiseksi jo 1970-luvun alussa. Teksteihinsä Leskinen kirjoitti oman elämänsä soundtrackia ja avasi lehtien palstoilla auliisti elämäänsä – samalla noituen, että mikä ihme hänen tekemisissään ihmisiä kiinnostaa. Julkisuudessa Juice oli teräväkielinen kriitikko ja kuivakka, sanojaan ja tekojaan häpeilemätön humoristi, mutta roolin takana majaili loppuun saakka ujo, herkästi haavoittuva ja itsetuntonsa kanssa painiskeleva runopoika.

Juice Leskinen oli hankala, rikkonainen, yksinäinen, itsepäinen ja henkilökohtaisten ongelmiensa kanssa taisteleva nero, josta pursunnut lämpö, ystävällisyys, auttavaisuus sekä rakastamisen halu hakevat vertaistaan. Lisäksi Leskinen oli lyyrikko, joka sekoitti samaan ämpäriin suomalaisen kulttuurihistorian, rock'n'rollin ja oman risaisen elämänsä. Lopputuloksena syntyi lukematon määrä teoksia, jotka eivät tule vaipumaan unholaan. Samalla Leskinen kulki tavattoman mielenkiintoisen elonpolun, josta suuri yleisö ei tiedä läheskään kaikkea – ei, vaikka ehkä luulee tietävänsä.

Juice Leskinen. Risainen elämä 1950–2006 -teosta varten Antti Heikkinen on jututtanut lähes sataa Leskisen sukulaista, ystävää ja työtoveria, penkonut valtaisan määrän arkistoja ja lehtileikkeitä sekä lukenut ja kuunnellut ylettömässä määrin Juice Leskisen tuttua ynnä tuntematonta tuotantoa. Kirjassaan Heikkinen tarkastelee omalla eläväisellä tyylillään Juice Leskistä monipuolisesti ja syvällisesti sekä ihmisenä että taiteilijana.

Teos sisältää ainutlaatuista kuvamateriaalia sekä Juice Leskisen kirjoittamia kirjeitä ja runoja, joita ei ole aiemmin julkaistu.

ANTTI HEIKKINEN (s. 1985) on nilsiäläinen toimittaja ja kirjailija. Hänen esikoisromaaninsa *Pihkatappi* voitti vuoden 2014 Savonia-palkinnon ja Kalevi Jäntin palkinnon. Kirjoittamistöiden ohessa monilahjakas Heikkinen näyttelee, laulaa ja tekee stand up -keikkoja.

Risainen elämä

[Ote esipuheesta]

Viimeisen kerran tapasin Juicen saman vuoden lokakuussa.

Siihenkin miitinkiin osallistuin toimittajan ominaisuudessa; olimme keskustelleet Louhoksella muutaman sanan Nilsiän suurimmasta syömähampaasta eli matkailusta ja Leskinen oli kertonut korkanneensa Tahkovuoren rinteet 60-luvun lopulla ensimmäisten joukossa. Soittelin Juicelle ja kysyin, olisiko hän halukas muistelemaan skimbaushistoriaansa lehdessä. Leskinen oli hövelillä päällä ja toivotti minut hyvin ystävällisesti tervetulleeksi kotiinsa Turpiininkadulle.

Kölkyttelin aamujunalla Tampereelle, soitin Leskisen ovikelloa kymmenen maissa. Juice avasi oven ja kehotti minua etsimään istuinpaikan olohuoneesta, meni itse vessaan ja lorotteli siellä häijynkuuloisesti räkien. Katselin kirjahyllyä ja silittelin tuttavuutta tekeviä kissoja, kunnes isäntä saapui ja istahti kuuluisaan nojatuoliinsa.

Leskinen puhui paljon, laskettelusta ja kaikesta muustakin. Avasi kaljapullon, kaatoi lasiin ja särpi siitä. Tupakka kärysi koko ajan, pöydälle nostettu metallinen sairaala-astia täyttyi tumpeista.

Juice kyseli minun tekemisistäni ja puhui tekoseutuni vesistöistä, kertoi istuneensa suvella Nilsiän satamassa ja paljasti saaneensa muutamaa päivää aiemmin maistraatista nimenmuutospaperit. Pauli ja Matti olivat pudonneet pois, Juice oli nyt virallisesti Juice.

- Juhani Juice Leskinen. Ei mulla mitään Pauli Matteja vastaan ole, mutta ne nimet vaan vitutti mua. En mä ikinä tuntenut niitä omikseni.

Aamu pyörähti iltapäiväksi, paluujunani lähtöaika likeni. Kaivoin kameralaukustani Juicen muistelmakirjan *Siinäpä ne tärkeimmät*, halusin siihen signeerauksen.

- Ilikeisinköhän minä pyytää sulta yhtä juttua, sanoin.

- Mikset ilkeis, mut ilkeisinköhän minä pyytää sulta yhtä juttua.

- Totta kai.

- Kävisitkö hakemassa mulle kaupasta kaks sikspäkkiä Lapin Kultaa. Tossa kulman takana on kauppa, ota tosta pöydältä rahat ja avain.

Lie ollut elämäni hohdokkain kauppareissu. Että sain hakea Juicelle kaljaa! Voe perkele.

Palattuani Leskisen residenssiin kohtasin hiljaisuuden. Isäntä istui nojatuolissaan tupakka sormien välissä käryten ja katseli lattialla touhuavia kissoja. Hän hymyili lempeästi, äidin ja lapsen tavoin yhtä aikaa.

- Ruonansuu kävi kylässä ja matki noille lintuja. Ne meni ihan sekaisin, hymähti Leskinen hiljaisuuden katki.

Hän kertoi olevansa hyvillään, koska sairaalan dialyysilaite oli mennyt rikki ja laitevika raakannut verenpuhdistukset kalenterista vähäksi aikaa pois.

- Vois tehä töitä. Tai koko ajanhan mä niitä teen, kun tässä istun. Keikalle mun on nyt vähän paha lähtee, kun ei näillä sormilla enää voi kitaraa soittaa, sanoi Leskinen ja näytti käsiään.

Kaljan osto tuntui hetkessä karhunpalvelukselta.

Ennen lähtöäni Leskinen ehti haukkua Helsingin ja totesi pääkaupungin joutavan vaikka kulotukseen. Juankoskellekaan hän ei enää menisi, syntymäpitäjästä ei löytynyt siihen hätään mitään hyvää sanottavaa.

- Lähetänkö lehen luettavaksi sitten, kun tämä juttu julkastaan?

- Laita vaan. Jos et muista osotetta, niin kirjota kuoreen että Juice Leskinen, Tampere. Mulle on tullut postia jopa osotteella Juice Leskinen, Eurooppa.

Lähdin junalle surumielellä.

Juttuni ilmestyi Pitäjäläisessä torstaina 23.11.2006. Lehden ilmestymistä seuraavana päivänä Juhani Juice Leskinen lähti viimeiselle matkalleen. Kuulin kuolemasta lauantaina, omaisten STT:lle tiedottama suruviesti levisi nopeasti joka paikkaan.

Kylmäsi.

Mutta sää lauhtui, lauantain vastaisena yönä vesisade sulatti talven pois. Valkoisena käynyt marraskuu muuttui pimeäksi lokakuuksi ja maanantaina lehdet kirjoittivat viljan tulleen puiduksi.

Siitä lähtien olen halunnut kirjoittaa kirjan Juice Leskisen elämästä.

Nyt olen sen tehnyt.

En ole historioitsija, en kirjoittanut puhdasoppista tietokirjaa.

Olen ihminen, kirjoitin ihmisestä.

– Antti Heikkinen

SISÄLTÄÄ RESEPTEJÄ RIVOLIN KEITTIÖSTÄ!

OTE KIRJASTA

ELÄMÄ LAUTASELLA

Helsingin Malmilla oli myytävänä Mini-Bar-niminen pieni kahvila. Se sijaitsi talossa, jossa oli ollut myös elokuvateatteri. Tosin teatteri oli palanut, mutta talon kivijalka, jossa kahvilakin oli, oli säästynyt suuremmilta vahingoilta. Kivijalan päälle ei tehty uutta rakennusta.

Elokuvateatterin omistajat myivät kahvilan Ragnille syyskuussa 1956. Kauppahinta maksettiin osin käsirahalla, jota varten Rissaset olivat ottaneet 90 000 markan (nykyrahassa alle 2400 euroa) suuruisen pankkilainan, ja kauppahinnan lopusta tehtiin vähittäismaksusopimus. Mini-Bar oli alkuun toiminimi.

Ragni jatkoi kahvilassa jo edellisen omistajan aikana vakiintunutta linjaa, joten merkittäviä uudistuksia ei ollut tarpeen tehdä. Kahvila oli auki aamun kello seitsemästä iltaan aina kello yhdeksään saakka. Kahvin ohella siellä oli tarjolla leivonnaisia ja vitriinissä voileipiä. Kun Malmilla ei siihen aikaan ollut leipomoa, josta kunnon kahvileipää olisi voinut hankkia, nousi Ragni itse aamulla varhain leipomaan pullat ja viinerit.

Apunaan hänellä oli Esteri Piitulainen, jonka tehtävänä oli valmistaa puuro. Esterin mottona oli, että puuron tulee olla ”suolanen ja sakkee, se on köyhästä makkee”. Kahvilan vakioasiakkaita aamuisin oli nimittäin joukko miehiä, jotka työskentelivät lähistöllä.

Iltaisin Mini-Barin valloitti nuoriso, joka Ragnin mukaan oli hyvin vallatonta ja huonosti käyttäytyvää. Hän oli antanut jollekin nuorelle hulinoitsijalle porttikiellon. Kun poika ei ottanut sitä kuuleviin korviinsa, Ragni meni pöydän ääreen seisomaan ja sanoi tiukasti, että ”täällä pitää uskoa, mitä minä sanon”. Poika nosti tuolin ja aikoi lyödä sillä Ragnia, joka ajatteli, että ”jos lyöt, en kyllä väistä tippaakaan”. Siihen loppuivat uhittelut. Malmin poliisi sanoi, että Ragni oli ensimmäinen, joka sai vallatonta nuorisoa kuriin ja järjestykseen.

• • •

PIRJO VON HERTZEN

Elämä lautasella

Ragni Rissanen

Ragni Rissanen on tunnettu ja arvostettu suomalainen ravintola- ja hotellialan yrittäjä. Hän on alansa edelläkävijä, joka on tuonut Suomeen kansainvälistä ruokakulttuuria, johon hän tutustui useilla matkoillaan Keski-Eurooppaan. Hänen vuonna 1962 perustamansa Rivoli-ravintola Helsingissä oli Suomen ensimmäisiä ranskalaistyyppisiä ravintoloita. Sen yhteyteen Ragni Rissanen perusti myös Suomen ensimmäisen kala-äyriäisravintolan sekä Helsingin ensimmäisen pizzerian.

Elämä lautasella on värikäs tarina pienen pietarsaarelaistytön sinnikkyydestä, yrittäjähengestä ja luovuudesta. Rissasen ravintoloissa ovat ruokailleet useat suomalaiset yritysjohtajat, vaikuttajat sekä taiteilijat.

Kirja on kertomus menestyksestä mutta myös vastoinkäymisistä. Rissasen nousujohteinen ura monine ravintoloineen ja hotelleineen katkesi 1990-luvun laman kourissa konkurssiin, josta hän positiivisella asenteellaan ja neuvokkuudellaan selvisi jatkamaan rakastamaansa ravintolatoimintaa. Nyt yli 80-vuotiaanakin hän työskentelee ja perehdyttää tyttärenpoikaansa jatkamaan nykyisiä yrityksiään.

Oman, aikoinaan hyvin laajankin yritystoimintansa ohella Ragni Rissanen on toiminut aktiivisesti suomalaisissa ja kansainvälisissä hotelli- ja ravintola-alan järjestöissä. Hän on monin tavoin edistänyt myös alan koulutuksen kehittämistä toimien muun muassa ravintola-alan oppilaitoksen hallintoelimissä.

OLLI URPELA

PIRJO VON HERTZEN (s. 1948) on koulutukseltaan ekonomi ja toiminut viestinnän johtotehtävissä sekä viestintä- ja mainostoimistoyrittäjänä. Hän on aiemmin kirjoittanut kirjat *Brändi yritysmarkkinoinnissa* (Talentum 2006) ja *Mentäiskö oopperaan!* (Tammi 2012) miehensä Markku von Hertzenin kanssa. Lisäksi hän oli yksi teoksen *Vuosisata suhdetoimintaa. Yhteisöviestinnän historia Suomessa* (Otava 2012) päätoimittajista.

ISBN 978-952-234-221-8 • KL 99.1
Sid. • 190 sivua
Graafinen suunnittelu Tuula Mäkiä

Ilmestyy elokuussa

TEEMU KESKISARJA

Tolvajärven jälkeen

Suurtaistelun ihmisten historia

Puna-armeija jyrää ylivoimaisena Kannakselta Petsamoon. Talvisodan hengestä saati ihmeestä ei ole vielä tietoakaan. Toivottomuus painaa niin rivimiehiä kuin ylipäällikkö Mannerheimia. Moraalin terästämiseen on vain yksi keino: äkkiä ensimmäinen voitto jossain, ei niin väliä missä.

Kohtalokkaista kohtalokkain hetki koittaa Tolvajärven korpiseudulla 12. joulukuuta 1939.

Hämäläiset tehtaantyöläiset, kansakoulunopettajat, metsätyömiehet ja maanviljelijät hyökkäävät suoraan rintamasta avomaastossa päin linnoitettuja asemia ja massiivista tulivoimaa. He juoksevat jäälakeuden poikki saareen ja rantatörmälle, jyrkkään harjunrinteeseen ja laelle – loppuun saakka. Vimmainen hyökkäyshenki puhaltaa kumoon materian tosiseikat. Neuvostoliitto kärsii hätkähdyttävät mies- ja kalustotappiot, arvovaltatappiosta puhumattakaan.

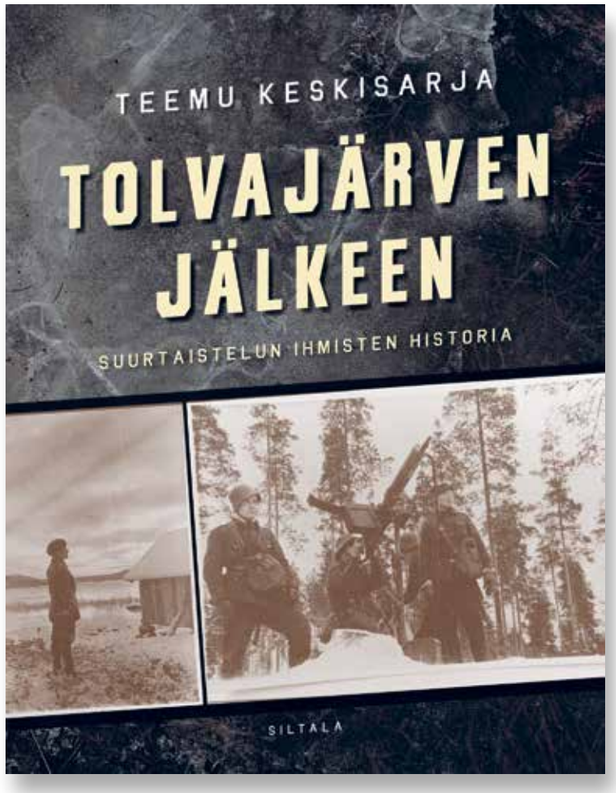

Tolvajärvestä huurtui talvisodan varhaisin legenda. Mutta mitä voittajille tapahtui Tolvajärven jälkeen?

Palkittu historioitsija Teemu Keskisarja kuvaa aiemmin tuntemattomien lähteiden pohjalta Aaro Pajarin komentamaa jalkaväkirykmenttiä ja erityisesti Mäntän tehtaanpiipputaajaman konekiväärimiehiä. Näiden kohtaloita ei Tolvajärven jymymenestys helpottanut. Viheliäisempiä paikkoja tuli Ristisalmen ”surun salmella”, ikimetsissä 40 asteen pakkasessa ja Viitavaaran ”kauhujen vaaralla”.

Juonta kuljettavat rivimiesten, upseerien ja kotirintamankin musertavat kokemukset. Suurtaistelun suuri kaaos pauhasi mielissä rauhan jälkeenkin. Kirja seuraa pieniä ja suuria ihmisiä jatkosotaan ja hautaan saakka. Tolvajärvi 12. joulukuuta 1939 korotti Paavo Talvelan ja Aaro Pajarin kuolemattomiksi sotapäälliköiksi. Miten kuolematon voi palata maan pinnalle, käydä uutta sotaa ja elää?

ISBN 978-952-234-253-9 • KL 92
Sid. • 330 sivua
Graafinen suunnittelu Mika Tuominen

Ilmestyy lokakuussa

”Kuivakas asiavyörytys on Keskisarjan tekstistä tipotiessään, se elää ja etenee ihmisten kautta. Silti objektiivisuus säilyy ehdottomana perusjuonteena, fakta ei katoa tunnepaatoksen alle.”

– SEPPO PAAJANEN, ETELÄ-SAIMAA

”Keskisarja on juoni mies. Hän osaa käyttää taitavasti kaunokirjallisuuden keinoja kertoessaan Suomen historiasta.”

– JORMA TUOMI-NIKULA, SAVON SANOMAT

”Viipuri 1918 *on lähdekriittistä ammattityötä, mutta vielä kestävämmin se puhuttelee näkymänä, milteipä näkynä.”*

– VELI-PEKKA LEPPÄNEN, HELSINGIN SANOMAT

Sankarihautajaiset Mäntässä. ((SERLACHIUS-MUSEO)

HANNA VESELIUS

TEEMU KESKISARJA (s. 1971) on Suomen luetuimpia historioitsijoita. Hänen aiheensa ulottuvat muinaisista seksuaalirikoksista nykypäivän talouteen. Teoksesta *Raaka tie Raatteeseen* Keskisarja sai UKK-palkinnon ja Kainuun kirjallisuuspalkinnon. *Viipuri 1918* oli Tieto-Finlandia-ehdokkaana.

”Täytyy mennä, täytyy mennä niitä saatanan lahtareita puolustamaan.”

— reaktio ylimääräisiin kertausharjoituksiin Mäntässä 13.10.1939

”Kun tämän kirjeen saat, olen luultavasti siellä missä ei ole sotaa vaan missä vallitsee rauha ja rakkaus.”

— laitosmies Reino Heinosen kirje vaimolleen joulukuussa 1939

”Kaikki merkit viittaavatkin siihen, että luutnantti… on poistunut komentopaikaltaan taistelukentältä pelkuruudesta käyttäen avun hakemista ja mahdollista naarmuuntumistaan vain tekosyynä päästäkseen livistämään vastuunalaiselta alueelta.”

— Aaro Pajari

”Kaiken yllä leijaili pistävä yhdistelmä ryssän- ja paskanhajusta.”

— sotapäiväkirja, Jalkaväkirykmentti 16, 2. konekiväärikomppania

”Meninkin siksi miltei kuohuntatilassa Sotamarsalkan puheille, jonka esikunta oli silloin Hotelli Helsingissä. Puhuin hänelle elämäni syvimmällä vakaumuksella kuvaten kaiken, mitä ymmärsin Suojärven merkityksestä. Lisäksi esitin kaikella paatoksella käsitykseni hyökkäyksen merkityksestä taistelussa. On hyökättävä, eikä peräännyttävä. Suomalainen sopii hyökkäykseen, se nostaa sisua ja moraalia.”

— Paavo Talvela

EUNSUN KIM

Yhdeksän vuoden pakomatka helvetistä

Äidin ja sisarusten uskomaton pakomatka Pohjois-Koreasta

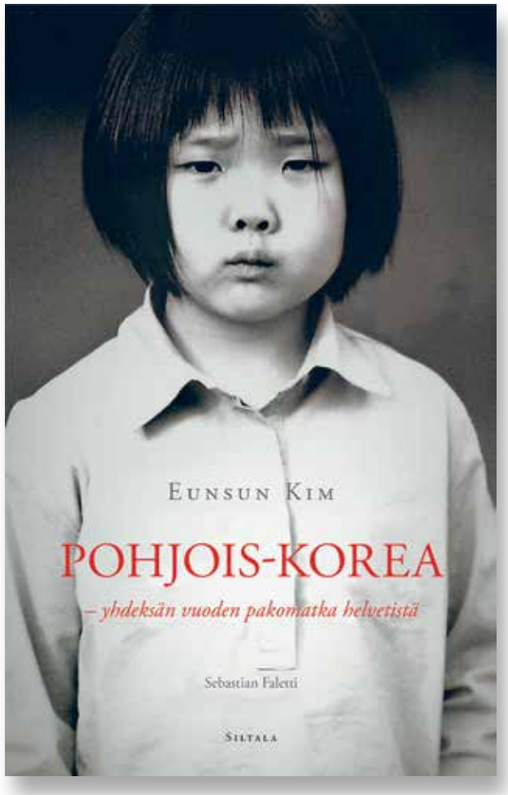

KANNEN VALOKUVA: STAN SUSLOV

Pohjois-Koreaa koetteli 1990-luvulla ankara ruokapula, joka lopulta kehittyi tuhansia ihmisiä tappaneeksi nälänhädäksi. Eunsun Kimin isä ja isovanhemmat olivat kuolleet nälkään, ja hänen siskonsa ja äitinsä oli lähdettävä kaupunkiin etsimään ruokaa. Kaksitoistavuotias tyttö jäi yksin ja ehti perhettä takaisin odottaessaan menettää toivonsa ja laatia testamenttinsa.

Lopulta äiti ja sisko palasivat, mutta tyhjin käsin.

Perheen ainoa mahdollisuus oli lähteä nälkää pakoon Kiinaan. Vaikealla matkallaan he joutuivat ylittämään jäätyneen joen ja tiukasti vartioidut rajalinjat.

Kiinassa perhe ajautui kuitenkin yhä suurempiin vaikeuksiin. He joutuivat ihmiskaupan uhreiksi, ja lopulta heidät palautettiin Pohjois-Koreaan. Siellä heidät passitettiin vankilaan kuulusteltaviksi, kidutettaviksi ja uudelleenkasvatettaviksi.

Lopulta he onnistuivat pakenemaan toistamiseen rajan yli ja piileskelivät pitkään Pohjois-Korean ja Kiinan viranomaisilta. Lopulta perhe tarpoi jalan Mongolian autiomaan halki päästäkseen luvattuun maahansa, Etelä-Koreaan.

Viisitoista vuotta myöhemmin Eunsun Kim päätti kirjoittaa pakomatkastaan kirjan, jotta tuhansien hänen kaltaistensa pohjoiskorealaisten kohtalo tulisi maailmalla tunnetuksi.

Alkuteos: *Corée du Nord. 9 ans pour l'enfer*
Suomentanut Pirjo Thorel
ISBN 978-952-234-239-3 • KL 91.1
Sid. • 230 sivua

Ilmestyy syyskuussa

EUNSUN KIM syntyi Pohjois-Koreassa. Kaksitoistavuotiaana hän pakeni maasta äitinsä ja siskonsa kanssa. Nykyisin hän on 27-vuotias ja asuu Soulissa. Sébastian Faletti (toim.) on toimittaja. Hän on työskennellyt Le Figaron kirjeenvaihtajana Soulissa 15 vuoden ajan.

OTE KIRJASTA

Yhdeksän vuoden pakomatka helvetistä

Joulukuu 1997. Kuolema 11-vuotiaana

Olin ollut melkein viikon yksin pienessä, jääkylmässä asunnossamme Pohjois-Korean Eundeokissa, missä olin syntynyt. Vanhempani olivat syötävää ostaakseen myyneet kaikki huonekalumme matalaa pöytää ja kaappia lukuun ottamatta. Lattiapäällystekin oli saanut lähteä, joten nukuin paljaalla betonilattialla makuupussissa, joka oli väsätty kokoon vanhoista vaatteista. Paljailla seinillä ei enää ollut muuta kuin kaksi kehystettyä kuvaa vierekkäin: ikuinen presidenttimme Kim Il-sung ja hänen seuraajansa "Suuri Marsalkka" Kim Jong-il. He kumpikin katsoivat minuun kiinteästi. Muotokuvien myynti olisi kuitenkin ollut pyhäinhäväistystä, kuolemalla rangaistava rikos.

Oli hämärää, mutta pystyin lukemaan kirjoittamani sanat. Sähköä ei enää ollut, ja sähkölamput olivat joka tapauksessa kadonneet jo kauan sitten. Pimeä peitti vähitellen alleen joulukuun lopun iltapäivän. Lämmitystä ei enää ollut, mutta tunsin hädin tuskin kylmyyden, sillä voimani olivat lopussa. En ollut syönyt moneen päivään, kuolisin pian nälkään.

Ryhdyin laatimaan testamenttiani.

Olin yksitoistavuotias.

• • •

Olli Kivinen

Siviilien torjuntavoitto

Lauri Kivisen elämä

Viime vuosisadan ensimmäinen puolisko oli maamme historian dramaattisimpia. Siihen kuuluivat suomenkielisen sivistyneistön nousu, sortokaudet, itsenäistyminen, itsenäisyyssota, kansanvallan vakiinnuttaminen, teollistuminen, itsenäisyyden puolustaminen kolmessa sodassa, sotakorvaukset ja vuoden 1944 nollapisteestä alkanut nousu kohti hyvinvointiyhteiskuntaa.

Olli Kivisen kirja kertoo vuosisadan alun historiasta yhden miehen, vuorineuvos Lauri Kivisen (1895–1955) poikkeuksellisen monitahoisten elämänvaiheiden kautta. Kertomus etenee Lauri Kivisen vanhempien karvaina kokemista nälkävuosista Suomen sodanjälkeiseen nousuun.

Lauri Kivinen opiskeli metsänhoitajaksi ja teki päätyönsä maamme valtiojohtoisen teollisuuden kehittämisessä ja Veitsiluoto Osakeyhtiön (ja myöhemmin Oulu Osakeyhtiön ja Puutalo Osakeyhtiön) perustamisessa ja rakentamisessa. Veitsiluoto nousi jo hänen aikanaan Lapin tärkeimmäksi yritykseksi.

Kivisen uran näkyvimmäksi osaksi muodostui sotakorvauskoneiston luominen ja johtaminen sekä muut sodasta johtuneet valtakunnalliset tehtävät. Hänet kutsuttiin neljä kertaa hoitamaan vaikeita tehtäviä, kun valtakunnan johtajat eivät luottaneet

virkakoneiston kykyyn: talvisodassa luoteisrajan kuljetuspäällköksi, jatkosodan aikana valtakunnan metsätyöpäällköksi, sitten Lapin evakuoinnin organisoijaksi ja lopuksi Sotakorvausteollisuuden valtuuskunnan Sotevan vetäjäksi eli ainutkertaisin valtuuksin varustetuksi teollisuusdiktaattoriksi.

Lähimenneisyytemme kuvauksissa on teollisuuden sekä sen työntekijöiden työ jäänyt liian vähälle huomiolle. Kotirintaman tuotantoponnistuksilla oli ratkaiseva merkitys maamme pelastumisessa myös sen jälkeen, kun rintamien torjuntavoitot olivat luoneet pohjan miltä ponnistaa.

Kirjoittaja VTM OLLI KIVINEN on sanomalehtimies, joka on kirjoittanut Helsingin Sanomiin 54 vuoden ajan. Hän aloitti vuonna 1979 esimiestöiden rinnalla viikoittaisen kolumnien kirjoittamisen kansainvälisistä asioista, Euroopan unionista sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ensin ulkomaan osastossa ja myöhemmin pääkirjoitussivulla. Lauri Kivinen oli hänen isänsä. Aiemmin Olli Kivinen on kirjoittanut teokset *EU ei ole kurkkudirektiivi* (WSOY 1994), *Euroopan vuosisata tulee* (WSOY 1999) ja *Nato ilman tunteilua* (Suomen Atlantti-seura 2007).

ISBN 978-952-234-236-2 • KL 99.1
Sid. • 420 sivua
Graafinen suunnittelu Mikko Virtanen
Ilmestyy syyskuussa

OTE KIRJASTA

Siviilien torjuntavoitto

Kiireisen syksyn 1944 aikana yhteydenpito perheeseen jäi vähäiseksi, koska Sotevan organisointi pakotti Kivisen ja hänen alaisensa loputtoman pitkiin työpäiviin. Aikojen vaikeus huokuu Laurin Ailille joulun alla lähettämässä kirjeessä. Näin siitä huolimatta, että perhe oli selvinnyt sodista vähemmin vaurioin kuin useimmat suomalaiset perheet. Lauri oli kotiutunut vastuunalaisista sotatehtävistään terveenä ja noussut yhä keskeisempään asemaan.

”Äidille 12.12.1944. Toivottavasti tämä kirje ehtii vielä 12. päiväksi perille. Monet onnittelut 20-vuotisen taistelun johdosta ja kiitokset sotatoverille! Toivottavasti seuraavat vuodet tuovat mukanaan ainakin osan siitä ilosta ja onnesta, joka kuluneina vuosina on kohdallemme osunut ja jonka entisellään jatkumista ei uskalla edes toivoa! En ehdi tällä kertaa paljon enempää. Voikaa oikein hyvin ja koettakaa pärjäillä.”

Valtio oli järjestänyt Kiviselle suuren virka-asunnon kaupungin parhaisiin kerrostalo-osoitteisiin kuuluvasta talosta Puistokatu 11:ssä. Asunnosta oli mahtava näköala Viroon päin. Se on sittemmin palvellut useiden eri ulkomaiden suurlähettiläiden virka- ja edustusasuntona.

Huonekalut mahtuivat, vaikka ne tulivat Veitsiluodon kaksikerroksisesta virka-asunnosta, jossa oli tusina huoneita. Perhe muutti Helsinkiin kevään 1945 mittaan vähitellen. Mukana oli myös Ailin äiti Sofia, jonka talo Rovaniemellä oli tuhoutunut Lapin sodan alkuvaiheessa. Asunto oli hieno, mutta 1940-luvun Helsinki oli vain varjo nykyisestä, pimeä ja talvisin täynnä lumikasoja ja halkopinoja. Autot olivat vähissä, ja kaikesta oli vielä pulaa; erityisesti asunnoista, elintarvikkeista ja vaatteista.

Työ Sotevassa teki Kivisestä väistämättömästi myös julkisuuden henkilön, vaikka hän oli aina sitä vältellyt. Toiminnan selvittäminen useissa radiopuheissa, lehdistötilaisuuksissa ja lehtihaastatteluissa kuuluivat työhön luonnollisena osana, ja yhteenvetovelvollisuus oli selkeästi päällikön tehtävä.

• • •

MATTI KLINGE

Upsalasta Pariisiin

Tiedettä ja politiikkaa (Muistelmat osa 2)

Matti Klingen muistelmat jatkuvat. Reservin vänrikki Klinge on palannut yliopistoon, solminut avioliiton ja suunnistaa nyt historiantutkijan uralle. Alkaa monivuotinen työ, Ylioppilaskunnan historian kirjoittaminen, jonka kokonaisuuteen kuuluu myös väitöskirjan valmistuminen. Nuori tutkija seuraa laveasti intellektuaalista elämää ja laajentaa horisonttiaan sosiologian ja aatehistorian suuntaan. Ajanjakson kiistat historian tulkinnoista innostavat ja varhainen "myytinsärkijän" maine saa perustan.

Matti Klinge kertoo muistelmissaan astumisestaan julkiseen elämään kirjoittajana, puhujana, yhteiskunnallisena toimijana. 60-luvun kuohunta johdattaa poliittiseen tietoisuuteen ja valintoihin, jotka kirjoittajan kohdalla perustuvat kansainvälisyyden, vapaamielisyyden ja kulttuurin arvoihin. Hän kertoo elävästi ja innostavasti 60-luvun ilmapiiristä, sen kulttuurilehdistä, debateista ja yhteiskunnallisen ilmapiirin muutoksesta. Lukija pääsee hänen mukanaan niin presidentti Kekkosen 60-vuotisjuhliin Kansallisteatteriin kuin kuuluisille "lastenkutsuille" Tamminiemeen. ESO:n kuraattorina hän osallistuu ylioppilasnuorison arkeen ja juhlaan osakunnassa tai Vanhalla, ja Mannerheimmuseon intendenttinä vuorineuvosten ja kenraalien juhlapäivällisille. Mutta Matti Klingen 60-lukuun kuuluvat myös perheen kasvaminen, tärkeät ystävyyssuhteet, Lapin vaellukset ja purjehdusretket.

Teos päättyy tärkeisiin Pariisin vuosiin 1970–72, jolloin Klinge toimi Sorbonnessa Suomen kielen ja kulttuurin professorina.

Muistelmien ensimmäisestä osasta *Kadonnutta aikaa löytämässä* sanottua:

"Nämä muistelmat ovat jotain niin hyvää, ettei kirjoitetuksi saa."

– TUOMAS MANNINEN, ILTA-SANOMAT

"Rehellinen, inhimillinen ja suurenmoisesti kirjoitettu kuvaus ja itseanalyysi, jota ei voi jättää kesken. Kirjalla tulee olemaan tärkeä paikka kulttuurihistoriassamme."

– PEKKA HARTTILA, SATAKUNNAN KANSA

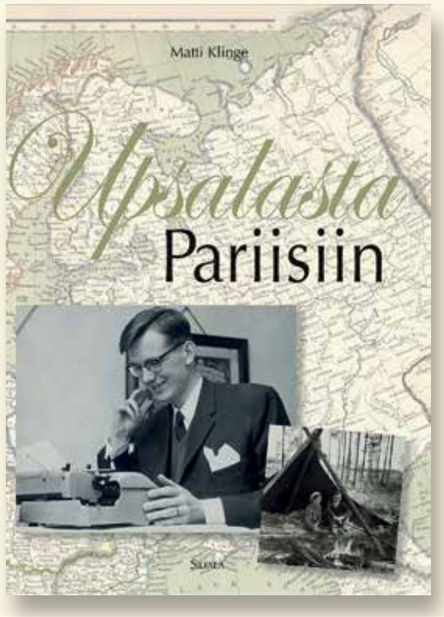

OTE KIRJASTA

Upsalasta Pariisiin

Omaa muotokuvaa

Touko-kesäkuun 1960 elämänvaiheistani alkaen minusta oli jo tulossa oman, lähinnä akateemisen nuorison maailmani julkisuuden ihminen. Näkyvä asema Ylioppilaslehden päätoimittajuudesta kiisteltäessä ja korkea kunniasija promootiossa antoivat näkyvyyttä, jota itse en kyllä osannut aluksi suurestikaan tiedostaa. Mutta tuskinpa ainakaan luokkatoverit olivat vielä näin pitkällä, ainakaan niin, että sekä oppiarvo että sotilasarvo olisi saavutettu, saati tuo mainittu "näkyvyys" ja promootion kunniasijan antama todiste työni laadusta. Elämääni leimasi hyvin selvästi ahkeruus ja innostuneisuus työhöni, jota tosin varjosti epätietoisuus onnistumisesta tiukan aikataulun puitteissa. Parin vuoden kuluttua meidät Anto Leikolan kanssa ikään kuin julistettiin ikäpolvemme sosiaalisesti lupaavimmiksi nuoriksi tiedemiehiksi, kun meidät nimitettiin Suomen Kulttuurirahaston tieteen neuvottelukunnan jäseniksi, kumpikin selvästi nuorimpana omaan jaostoonsa.

[—] Tätä osallistuvaa minääni kuvatessani ja miettiessäni joudun Nigel Nicolsonin isäkuvausten merkeissä kysymään, mitä ominaisuuksia minulla – omissa ja muiden silmissä – mahtoi olla: ehkä ahkeruutta, terävyyttä, hauskuuttakin, vieraanvaraisuutta, ajatuksellista ja ilmauksen rohkeutta ja yllätyksellisyyttä, lojaalisuutta, mutta myös vaatimattomuutta, epävarmuutta ja sekä sentimentaalisuutta että indolenssia. Varmaankin halusin saada paljon irti kaikista tilanteista ja tuttavuuksista ja itse viihdyttää kertomuksilla ja mielipiteillä, minulla oli nuorena varsin hyvä muisti. Nicolson luetteli mitä diplomaatilta odotetaan: totuutta, lojaalisuutta, tarkkuutta. "Mutta, lukija voisi huomauttaa, intelligenssi, tietämys, kohtuullisuus, vieraanvaraisuus, viehättävyys, rohkeus, ahkeruus ja jopa tahdikkuus ovat unohtuneet." Niitä ei Nicolsonin mielestä tarvinnut luetella, hän piti sellaisia valmiuksia itsestään selvinä, *for granted*. Kodin, koulun ja opintomenestyksen puolesta minut oli helppo leimata – ja leimaamisesta ja leimautumisesta ei koskaan pääse – "yläluokkaiseksi", vaikka itse tiesinkin hyvin, että emme ainakaan varallisuuden puolesta kuuluneet sellaiseen kategoriaan. Mutta kyllä Isän olemuksessa oli jotakin hienoa, ulkonäön ja käytöksen tyylikkyyttä ja itseluottamusta ja hauskuuden ja huumorin leimaa, vaikka hän monessa suhteessa olikin hyvin vaatimaton. Terävästi havainnoivan Äidin kautta meissä oli, tosin mennyttä, suurten sukujen taustaa. Itse tietysti valikoin seuraani ja ystäviämme niin kuin kaikki tekevät, ja ystävien ja seurustelun kautta minua ja meitä pariskuntana saattoikin luonnehtia, niin kuin muitakin. Olimme helsinkiläisiä ja tunnettujen koulujen kasvatteja, kummankin isä figureerasi *Kuka kukin on* -kirjassa, ja – kun Markettakin oli ponnistellen nopeasti saavuttanut sen taidon – puhuimme vaivattomasti ruotsia, mikä vielä silloin oli selvä "herrasväen" tunnuspiirre enemmän kuin muut kielitaidot. Kaikki tämä on vasta jälkeenpäin arveltua, oman kaukaisen nuoren itseni hahmotusyritystä. Liikuin monenlaisissa piireissä, ja minusta muodostui niissä erilaista kuvaa. "Ei häntä ollut vaikea huomata", kertoo Osmo Jussila karikatyyrinomaisesti liioitellen Valtionarkiston tutkijamaailman näkökulmasta. "Taskukelloineen ja vitjoineen, liiveineen ja rusetteineen hän oli huomiota herättävä ilmestys muuten harmaassa teryleenikaartissa." Sitaatti on 1986 ilmestyneestä kirjasesta *Matti Klinge ystävien silmin*, josta ilmenee monenlaisten ystävien erilaisia näkökulmia. Se mitä Jussila ja Pekka Suhonen siinä kirjoittavat tutkijanlaadustani, on valaisevaa ja imartelevaa, he ovat tavoittaneet paljon siitä mihin olen pyrkinyt. Mutta se vaatimattomuus, epävarmuus, sentimentaalisuus, josta Nicolsonkin puhuu, ei tule esiin, ei hätäisyys tai äkkipikaisuus, eivätkä ne kuulukaan julkiseen kuvaan. Yksityisesti ja kotona – sekä itsehillinnän vaikeuksia että rakkauden ja onnen tunteita...

• • •

MATTI KLINGE

Pinaatti ja Saint-Simon

Päiväkirjastani 2013–2014

Myös Matti Klingen päiväkirjasarja jatkuu: 16. nide ainutlaatuisessa, persoonallisessa teossarjassa ilmestyy syyskuussa.

ISBN 978-952-234-238-6 • KL 84.2
Sid. • 240 sivua
Graafinen suunnittelu Susanna Appel

Ilmestyy syyskuussa

MATTI KLINGE (s. 1936) on yksi Suomen tunnetuimmista ja tuotteliaimmista historiantutkijoista ja kulttuurikeskustelijoista. Filosofian tohtoriksi vuonna 1967 Helsingin yliopistossa väitellyt Klinge oli Pariisin yliopiston vieraileva professori vuosina 1970–1972 ja Helsingin yliopiston historian professori vuosina 1975–2001.

ISBN 978-952-234-237-9 • KL 99.1
Sid. • 550 sivua
Graafinen suunnittelu Marja Leskelä

Ilmestyy elokuussa

OTE KIRJASTA

Lakien synty

Työeläkejärjestelmän erinomaisuutta on myyty ihmisille sellaisella valheella, että eläkkeen saajat saavat saman elintason kuin palkansaajat. Kansalaisille on kerrottu, että tuleva eläke on 60 prosenttia palkoista. Todellisuudessa tätä tavoitetasoa ei keskitason eläkeläinen saavuta koskaan, 40 prosentin taso on lähempänä totuutta. Lisäksi tänä päivänä keskivertoeläkeläinen maksaa eläketulostaan enemmän veroa kuin palkansaaja palkastaan. Yksi syy epätasapuolisuuteen on se, että eläkeläiset joutuvat maksamaan eläkkeestään työeläkemaksua, vaikka se ei kasvata eläkettä. Tämän päivän seniorit maksavat tulevien sukupolvien eläkkeitä.

Jo vuoden 1992 laman aikana budjettipäällikkö Raimo Sailas kirjoitti kuuluisat säkeensä, joissa valtion menoja leikattiin ja eläketurvaa heikennettiin kymmenillä miljardeilla markoilla. Valtakunnan virallinen talousviisas esitti, että tulevat eläkkeet olisivat 50 prosenttia eläkepalkasta nykyisen 60 prosentin sijasta. Lisäksi hän ehdotti, että eläkkeiden indeksikorotuksista luovuttaisiin seuraavana vuonna. Budjettipäällikön esitys nostaisi varhaiseläkkeen ikärajaa ja laskisi osa-aikaeläkkeen ikärajaa. Valtion ja kuntien työntekijöiden eläkeiän hän nostaisi 65 vuoteen. Näillä toimilla Sailas laski säästöä tulevan kahdeksan miljardia.

Esityksen ainutlaatuisuutta kuvaa se, että paperin teki valtiovarainministeriön budjettipäällikkö eivätkä työmarkkinaosapuolet. Laman ja yleislakkouhan keskellä työntekijäpuoli ei uskaltanut puuttua eläke-etuisuuksiin, ja lisäksi Esko Ahon ja Iiro Viinasen hallituksesta olivat demarit sivussa. Myös työväenpuolueiden ministerit ovat osanneet huonontaa eläkeläisten elinehtoja.

Niin sanottu taitettu indeksi on taannut, etteivät eläketulot nouse samassa tahdissa kuin palkat. Lipposen sateenkaarihallitus (mukana myös vasemmistoliitto) päätti työmarkkinajärjestöjen esityksen perusteella taitetusta indeksistä vuonna 1995. Uuden lain piti olla väliaikainen ja koskea vain yli 65-vuotiaita eläkeläisiä. Kukaan ei enää puhu väliaikaisuudesta ja laki koskee nyt kaikkia työeläkeläisiä.

LAURA MALMIVAARA

SEPPO KONTTINEN työskenteli Yleisradion taloustoimittajana vuosina 1974–2010. Konttinen on kirjoittanut muun muassa teokset *Suomalainen ruokalasku* (2011) ja *Suora lähetys. Raportti Yleisradiosta* (2012). *Suomalainen ruokalasku* sai Niemi-säätiön 15 000 euron suuruisen tunnustuspalkinnon.

SEPPO KONTTINEN

Lakien synty

Kansanvallan konkurssi

”Draamaa ja kärjistystä ei kirjasta puutu, ja siksi se on hauskaa luettavaa talouden, vallan ja journalismin taistelukentältä.”

– KIMMO JYLHÄMÖ
Suora lähetys -TEOKSESTA, VOIMA-LEHTI

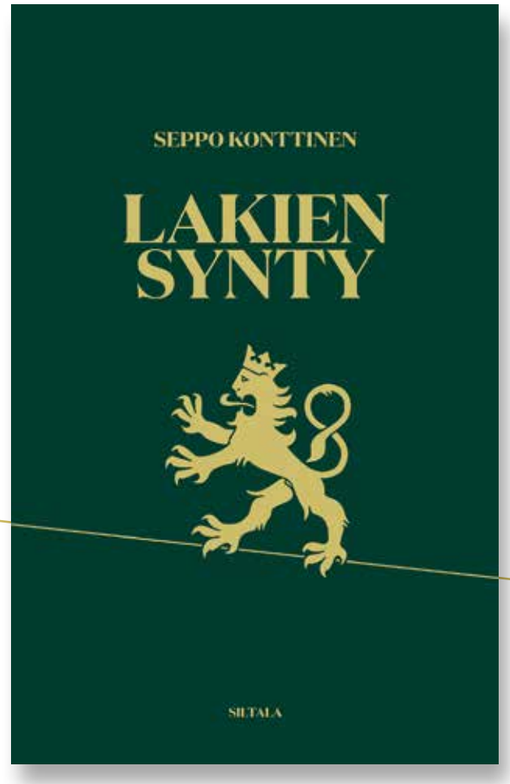

Perustuslain mukaan lainsäädäntövaltaa Suomessa käyttää eduskunta. Seppo Konttinen paljastaa kirjassaan kovien esimerkkien avulla, kuinka lait syntyvät demokraattisen kontrollin ulottumattomissa hämärissä työryhmissä ja toimikunnissa. Näiden neuvostojen kokoonpanoilla varmistetaan etukäteen uusien lakien sisältö. Eduskunnasta on tullut suuri pykälien kirjaamo ja kansanedustajista tahdottomia napinpainajia.

Kaikenkarvaiset selvitysmiehet, konsultit, lobbarit ja poliittisin perustein nimitetyt virkamiehet kirjoittavat lakeja omien ja taustaryhmiensä etujen ajamista silmällä pitäen. Samalla kansanvalta on saanut tappotuomion.

Kirjan lukija pääsee kurkistamaan lainsäädäntövallan salatun eliitin toimintatapoihin, etuihin ja palkitsemisjärjestelmiin, joista ei ole aikaisemmin hiiskuttu ulkopuolisille.

Kenen valtakirjalla etujärjestöjen ja yritysjohtajien mafia sorvaa työeläkelakeja? Miksi samat poliittiset virkamiehet kirjoittavat verolakeja vuodesta toiseen? Verotusta keventämällä ajetaan hyvinvointivaltiota alas kansan tahdosta piittaamatta. Samalla verotuksella on saatu aikaan kahden kerroksen Suomi: maallisessa mammonassa porskutteleva miljoonakerho ja jokapäiväisen leivän perässä ahkeroiva kansa.

Kirjan sivuilla saavat kyytiä tunnetut poliitikot, lipposet, vanhaset, kataiset, ahot, viinaset, urpilaiset, häkämiehet, arhinmäet ja myös monet vähemmän tunnetut poliitikot.

ISBN 978-952-234-253-9 • KL 32.01
Sid. • 280 sivua
Graafinen suunnittelu Matti Berg

Ilmestyy lokakuussa

Virkamiessarjassa samaa menoa saavat maistaa sailakset, hetemäet, pekkariset, virtaset ja tunnetut lobbarit nummikoskineen ja blomeineen. Unohtamatta kakkossarjan erityisavustajia ja ykkössarjan valtiosihteereitä.

Kirjassa yritysmaailman ja etujärjestövallan valiojoukkoon kuuluvat Björn Wahlroos ja Lasse Laatunen. Mihin perustuu heidän valtansa lakien valmistelussa?

MIRKKA LAPPALAINEN

Skorpionien maa

Kustaa II Aadolfin Suomi

Kustaa II Aadolf oli Ruotsin ja Suomen legendaarisin kuningas, myyttinen ”Pohjolan Leijona”, jonka johtamat sotajoukot hakkapeliittoineen levittivät kauhua 30-vuotisessa sodassa.

Kustaa Aadolf ja hänen nerokas kanslerinsa Axel Oxenstierna tekivät köyhästä ja harvaan asutusta Ruotsista tehokkaan valtion, joka pystyi rahoittamaan loputtomat sotansa. Uudistukset luotiin sotaa varten, mutta niistä tuli pohjoismaisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion perusta.

Myös Suomessa Kustaa II Aadolfin aika oli käännekohta: Suomi oli 1600-luvun alussa nuijasodasta toipuva, sekasortoinen maankolkka, joka 1590-luvun sisällissodassa oli lähestulkoon repeytynyt irti Ruotsista. Kustaa Aadolfin aikana itsenäisten ja väkivaltaisten mahtimiesten maa taltutettiin ja valjastettiin osaksi suurvaltaa. Suomen tehtäväksi tuli tuottaa verovaroja ja sotilaita Ruotsin tarpeisiin. Suomalaisten paikallinen poliittinen identiteetti häivytettiin, mutta tilalle tuli rauha ja turva, laki ja oikeus. Myös lukuisia kaupunkeja perustettiin ja Suomikin alkoi hiljalleen kytkeytyä osaksi dynaamista maailmantaloutta.

Skorpionien maa kertoo Kustaa Aadolfista ja Suomesta, siitä, miten nuori karismaattinen kuningas otti valtakunnan itäosan hallintaansa. Juuri Kustaa II Aadolfin aikana Suomi liitettiin entistä paljon tiukemmin Ruotsiin.

Tällä kertaa kirjan keskipisteessä ei ole myyttinen 30-vuotinen sota, vaan lähes unholaan painuneet sodat Venäjää ja Puolaa vastaan. Ne olivat 30-vuotista sotaa tärkeämpiä varsinkin Suomen kannalta. Kun ulkopolitiikan painopiste oli idässä ja Baltiassa, Suomi oli geopoliittisesti tärkeä alue, johon valtakunnan mahtavien huomio oli keskittynyt ja jossa Kustaa Aadolf myös oleskeli.

Kustaa Aadolf pelkäsi yhä Ruotsin syrjäytetyn hallitsijan, Puolan katolisen kuninkaan Sigismundin palaavan ja valtaavan Suomen, ja Ruotsin ja Puolan armoton vihamielisyys johti sotiin ja väkivaltaisuuksiin. Kirjassa seurataan niin katolisten vainoa kuin ruotsalaisten ja puolalaisten tuhoon tuomittuja yrityksiä vallata tsaarin valtaistuin oman perheensä jäsenelle.

Skorpionien maa antaa kuvan 1600-luvun alun elämästä, jossa köyhyys, karkeus ja väkivalta kohtasivat ruhtinaallisen ylellisyyden. Sotaisan ja pimeän ajan keskellä kajasti jo uuden ajan valo.

”Mirkka Lappalainen on nuoren polven historiankirjoittajista ja -tutkijoista ehdotonta ykköskaartia.”

– ERKKI TUOMIOJA

MIRKKA LAPPALAINEN (s. 1975) on helsinkiläinen filosofian tohtori ja Suomen ja Pohjoismaiden historian dosentti Helsingin yliopistossa. Hänen 1500- ja 1600-lukujen historiaa käsittelevät kirjansa ovat saaneet useita tunnustuksia. Äskettäin pokkariversiona julkaistu esseekokoelma *Maailman painavin raha* valittiin vuonna 2006 vuoden tiedekirjaksi ja 1590-luvun sisällissotaa käsittelevä *Susimessu* (2009) vuoden historiateokseksi. *Susimessu* sai myös Lauri Jäntin palkinnon. Lappalaisen edellinen teos *Jumalan vihan ruoska* (2013) sai valtion tiedonjulkistamispalkinnon.

LAURA MALMIVAARA

”Vaikka aihe on raskain mahdollinen, Lappalaisen kirjaa lukee – anteeksi vain – ihan nautinnokseen. Niin hyvin se on kirjoitettu.”

– SIMOPEKKA VIRKKULA
Jumalan vihan ruoska -TEOKSESTA, AAMULEHTI

OTE KIRJASTA

Skorpionien maa

Helsinki oli 1610-luvulla pieni ja vähäpätöinen kaupunki, joka kyyhötti mereen laskevan kosken partaalla. Kaupungissa oli parisataa porvaria, kirkko, tori, teloituspaikka, hospitaali, raatihuone ja satama aittoineen. Yleisvaikutelma oli maalainen, eikä kaupungissa ollut kivitaloja eikä edes kivijalkoja. Näin muodoin siitä ei ole nykyisessä maisemassa juuri merkkejä, vain kirkon rauniot ja raatihuoneentorin paikkaa esittelevä kyltti Hämeentien länsipuolella. Itse Hämeentien pohjoispään linjaus on kuitenkin ikivanha. Se kulkee Vanhankaupungin läpi osapuilleen samalla tavoin kuin vuonna 1616 kun kuningas saapui Helsinkiin.

Marraskuussa 1615 Kustaa Aadolf lähetti Suomen säädyille käskyn saapua kokoukseen Helsinkiin. Määräyksen mukaan paikalle tuli saapua kaikkien täysi-ikäisten aatelismiesten, piispojen ja kahden tuomiokapitulin jäsenen, yhden papin joka kihlakunnasta, ratsumiesten ja huovien, yhden päällystöstä sekä kahden tavallisen soturin. Jokaisesta kaupungista paikalle määrättiin pormestari, yksi raastuvanoikeuden jäsen sekä kaksi tavallista porvaria. Lisäksi kaikkien kihlakuntien oli lähetettävä kaksi talonpoikaa. Nämä kaikki tapaisivat kuninkaan Helsingissä 13.1.1616.

Helsinki valittiin kokouksen pitopaikaksi todennäköisesti sijaintinsa vuoksi. Viipuri oli kaukana idässä ja Turku lännessä, ja sitä paitsi kuninkaan kannatti osoittaa valtaansa myös näiden itsestään selvien hallintokaupunkien ulkopuolella.

Pienelle kaupungille maapäivien on täytynyt olla valtava ponnistus. Kuninkaan monikymmenpäisen seurueen liikkuminen Suomessa kävi ylipäätään kalliiksi, koska hallitsijalle ei sentään voinut majapaikassa syöttää pettua kuten hollantilais-englantilaiselle diplomaattisaattueelle.

Ei riittänyt, että ruokaa oli paljon. Sen oli oltava myös ylellistä. Kustaa II Aadolfin ajan silmäätekevät tosin eivät vielä olleet poispilattua hoviväkeä vaan karkeita upseereita, jotka olivat tottuneet syömään sitä, mitä sotaretkillä ja linnoituksissa sattui olemaan tarjolla. Mutta Helsingin maapäivät olivat kuninkaan juhla, jossa loistokkuudesta ei voinut tinkiä. Proviantti- eli muonamestarin tileihin kirjattiin kuninkaan seurueen tarvitsemia ruokavaroja: leipää, jauhoja, ryynejä, suolattua lohta, turskaa ja silakoita, tynnyreittäin erilaisia lihoja ja tietenkin olutta, jota oli kahta vahvuutta (”herrainolutta” ja ”voutiolutta”). Lisäksi oli todellisia ylellisyystuotteita: viinietikkaa, öljyä, kapriksia, oliiveja ja sitruunoita. Helsingin tärkein ja varakkain kauppias Kasper Reijer puolestaan toimitti pöytään olutta, viiniä ja mausteita.

Turun tullitileissä on tietoja kuninkaan tarpeisiin ulkomailta tilatuista herkuista ja juomista. Kuninkaan ”maustekamariin” Helsinkiin hankittiin valkoista kandisokeria ja kahta muuta sokerilaatua, kanelia, korintteja, rusinoita, manteleita, inkivääriä, pippuria, neilikoita, muskotinkukkia, anista, sahramia, kardemummaa, kriikunoita – ja riisiä, joka oli 1600-luvun Suomessa niin eksoottinen ruoka-aine, että se kuului maustekamarin tilaukseen. Turun tullin kautta kulki kuninkaan pöytään myös esimerkiksi espanjalaista ja ranskalaista viiniä sekä reininviiniä, lyypekkiläistä olutta sekä *bastart*-nimellä kulkevaa makeaa espanjalaista viiniä.

• • •

ISBN 978-952-234-242-3 • KL 92
Sid. • 280 sivua
Graafinen suunnittelu Tuula Mäkiä

Ilmestyy syyskuussa

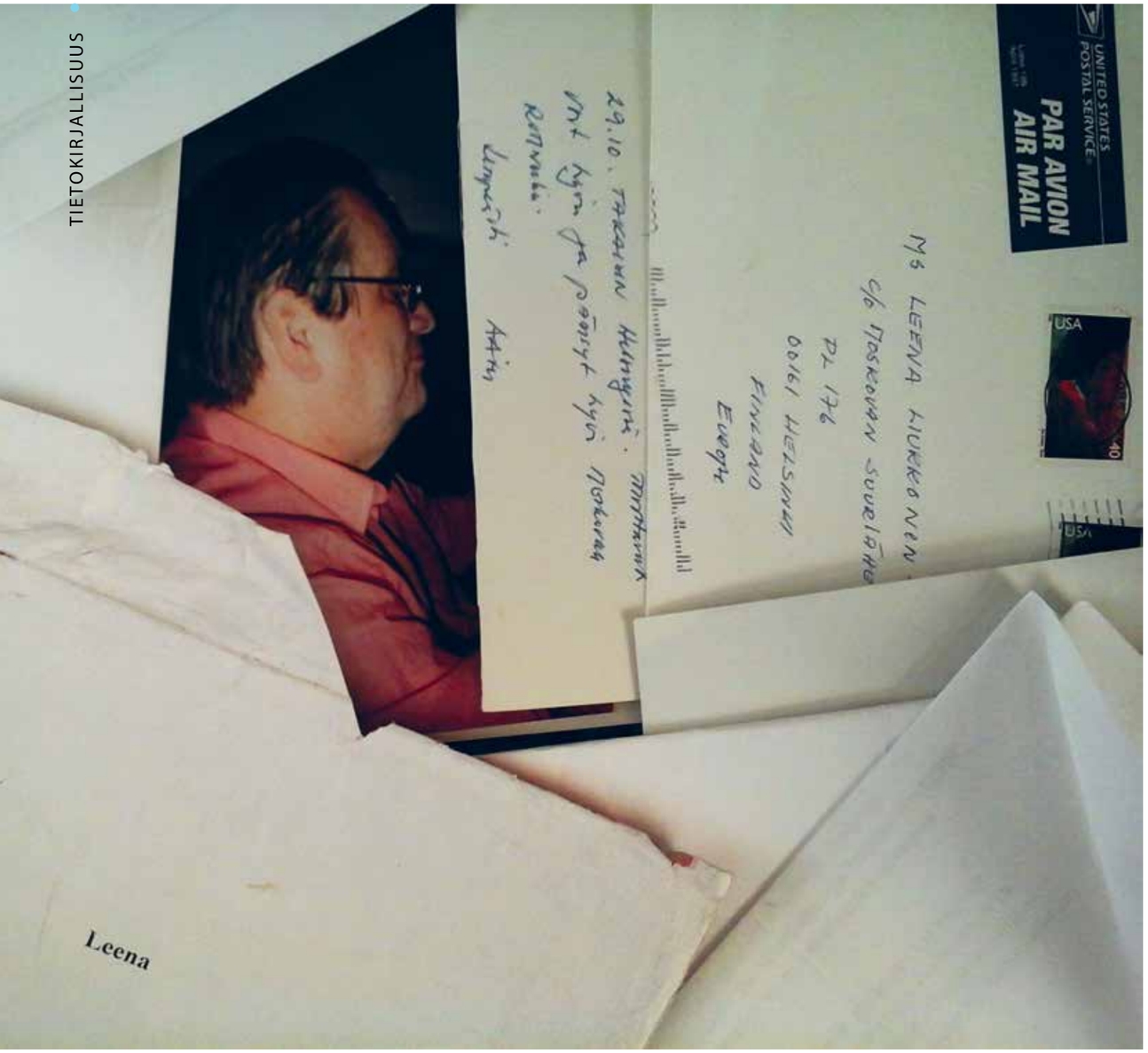

Aatos oli aidosti kiinnostunut ihmisistä ja elävästä historiasta, hyvä kuuntelija ja uskollinen kannustaja ja sellaisena hänet tunsivat monet muutkin. Vaikenemisen muuri Aatos Erkon ympärillä oli hänen oma valintansa eläessään. Tämän kirjan materiaalien jättäminen meille hänen poismenonsa jälkeen käytettäväksi oli myös hänen oma valintansa. Melkein kuulen korvissani hänen sanovan: *always confuse the issue*. Pakan sotkeminen juuri kun kaikki luulivat tietävänsä kaikesta kaiken oli hänen mielipuuhaansa. Minun valintani on kirjoittaa tämä kirja. Lupasin sen Anna Belfragelle ja kirjoitan sen Aatokselle.

– Leena Liukkonen

LEENA LIUKKONEN

Aatos

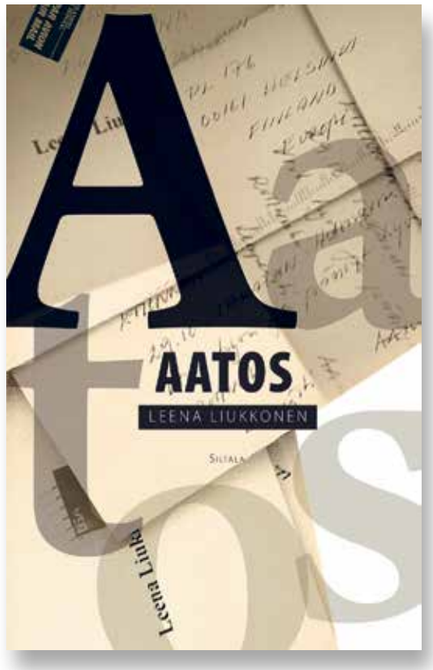

ISBN 978-952-234-225-6 • KL 99.1
Sid. • 250 sivua
Graafinen suunnittelu Marjaana Virta

Ilmestyy syyskuussa

Aatos Erkko oli Suomessa myyttinen hahmo asemansa, todellisen ja kuvitellun vaikutusvaltansa sekä säästeliään julkisuudessa esiintymisen takia. Hänen mielipiteistään ja vallankäytöstään elää yhä villejäkin uskomuksia ja häneen oli helppo heijastella omia mielipiteitä ja ennakkoluuloja.

Erkko ei sanomisiaan ja tekemisiään julkisesti selittänyt. Hänen eläessään hänestä yritettiin monasti tehdä elämäkertaa, mutta niistä yksikään ei päätynyt julkisuuteen asti. Joidenkin ystäviensä kanssa hän kuitenkin kävi laajoja keskusteluja ja kirjeenvaihtoa. Leena Liukkonen oli yksi heistä. Lisäksi Erkko jätti jälkeensä toistakymmentä tuntia aiemmin julkaisemattomia haastattelutallenteita toisen ystävänsä, ruotsalaisen Anna C Belfragen haltuun.

Aatos on syntynyt näiden aineistojen pohjalta. Aatos Erkko kertoo muun muassa perheestään, vanhasta Helsingistä, lapsuudestaan ja nuoruudestaan, siitä miksi hänestä sittenkin tuli isänsä työn jatkaja eikä merimies. Hän puhuu Ruotsista, historiasta, Suomesta ja sen asemasta maailmassa.

Leena Liukkosen kirja tarjoaa näkymän Aatos Erkkoon ihmisenä. Teos tarkastelee hänen henkilöhistoriaansa, monikerroksista persoonaansa ja sitä maailmankuvaa, jonka pohjalta hän vaikutti Suomen lähihistoriaan.

LEENA LIUKKONEN on useissa suomalaisissa tiedotusvälineissä, muun muassa Uusi Suomi -lehdessä ja Ylen tv-uutisissa työskennellyt toimittaja ja viestintäammattilainen. Hän on asunut ja työskennellyt myös Moskovassa toimittajana, diplomaattina ja konsulttina. Hänen edellinen kirjansa *Venäläiset tulevat! Mitä me heistä luulemme ja tiedämme* ilmestyi vuonna 2013.

”Poikkeuksellisen ansiokasta puhetta Venäjästä.”

– JARMO KOPONEN UUDEN SUOMEN BLOGISSAAN *Venäläiset tulevat!* -KIRJASTA

MAREK SABOKAL

ARNE NEVANLINNA

Arne

Oman elämän kintereillä

Ilman jonkinlaista menestystä kirjailijanurani olisi katkennut alkuunsa. Miten minun silloin olisi käynyt?

Olisinko liittynyt veteraanien mieskuoroon ja saanut viikon kuluttua potkut kärisevän ääneni takia? Takuulla en.

Olisinko ryhtynyt matkustelemaan hysteerisesti tai muuttanut Espanjaan? Toivottavasti en.

Olisinko kuollut? Todennäköisesti kyllä.

Arne Nevanlinna jatkaa valloittavaa kirjallista tuotantoaan omaelämäkerrallisilla esseillä, jotka tempaisevat lukijan mukaansa miltei 90 vuoden mittaiselle aikamatkalle. Teksteissään Nevanlinna hypähtelee riemastuttavalla tavalla aihepiiristä toiseen, assosiaatio johtaa kolmanteen, ja lopulta kaikki liittyy oleellisella tavalla kaikkeen – niin kuin asiat elämässä liittyvät.

Esseiden aihepiiri on harvinaisen monipuolinen. Nevanlinna kertoo kirpeän huumorintajuisesti ja rakkaudella henkilö- ja sukuhistoriastaan, ja onnistuu samalla luomaan vuosikymmeniä kattavan yleispätevän ajankuvan erään suomalaisen perheen kohtaloiden kautta. Tuoksut, värit, maut, interiöörit, tapakulttuuri ja oman aikansa ihmisten ominaispiirteet muodostavat elävän kokonaisuuden.

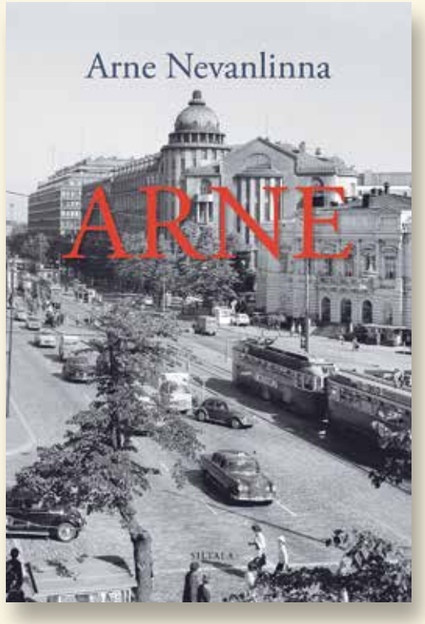

Junista kukaan ei puhunut mitään, mutta höyrylaivasta, olisiko ollut Oihonna tai Arcturus, tarinaa riitti. Avomerellä aallokko nousi ja kaikki kolme lasta voivat pahoin. Jälkeenpäin hampaat piti pestä, mutta harjat olivat unohtuneet kotiin. Ei hätää, väitti isäni sanoneensa, tuossa on yksi ja alla lukee Ångbåtens *tandborste, roikkuu kettingin päässä, ettei kukaan varasta.*

Kun lentokoneen nousujylinä oli laantunut, äitini sattui vilkaisemaan ulos ikkunasta, huomasi moottorin sylkevän tulenlieskoja, sai hysteerisen kohtauksen ja huusi kapteeni kapteeni, kone palaa. Se kuuluu asiaan, yritin selittää, mutta turhaan. Tunsin syvää häpeää hänen, perheen ja kaikkien suomalaisten puolesta.

Sotienaikainen Suomi ja Helsinki tulevat lukijalle tutuiksi. Sortumatta turhanpäiväiseen nostalgiaan Nevanlinna herättää esseissään henkiin lapsen ja nuorukaisen kokemukset ympäröivästä todellisuudesta aikana, jolloin epätavalliset tilanteet ja toimintatavat olivat jokapäiväisiä.

Vuonna -41 asuminen maalla jatkui marraskuulle saakka, koska koulut olivat kiinni. Muistan syyspäivien tunnelman. Heti aamusta pukeuduttiin sadeasuihin, napattiin korit tampuurista, lähdettiin Mamman johdolla sieneen eikä takaisin tultu ennen kuin korit olivat täynnä.

Huviretkiä ne eivät olleet, sillä ilman niitä olisimme kuolleet nälkään. Illasta toiseen syötiin sieniä keitettyinä, kuivatettuina, paistettuina tai säilöttyinä. Karbidilampun aavemaista valoa, sihinää ja pistävää hajua en unohda milloinkaan.

Eri vuosikymmenien erityispiirteet saavat oman osansa Nevanlinnan terävästä katseesta. Hän kirjoittaa yhtä värikkäästi ja kuvausvoimaisesti niin pukeutumistrendeistä kuin muista ajan kulumisen näkyvistä merkeistä.

Suljen silmät, siirryn ajassa viisikymmentä vuotta taaksepäin ja paikassa Tapiolan ja Otaniemen epäurbaaneihin maisemiin. Näen tutun tuntuisen miehen, joka on nuorten mielestä vanha ja vanhojen mielestä nuori.

Pillinkapeat housut, teräväkärkiset kengät, silittämättä siisti valkoinen nailonpaita, nuppineulakravatti mustaa nahkaa. Viimeiset hiukset ovat karkaamassa päälaelta. Painoa ei ole liikaa, ei vaikka ratin takana istuminen on korvannut kävelemisen. Kellertävät sormenpäät ja auton täpötäysi tuhkakuppi paljastavat, että tupakkaa kuluu kahden pakan päivävauhtia.

Arne-teoksen matkassa lukija pääsee useaan otteeseen mieleenpainuville matkoille myös Suomen rajojen ulkopuolelle, muun muassa eksoottiseen Nairobiin, missä Nevanlinna toimi yliopiston arkkitehtiosaston professorina 80-luvulla.

Heidän työpäivänsä oli alkanut pari tuntia ennen auringonnousua. Heidän maailmassaan monsuunisateet tulivat ja menivät, lapset syntyivät, isoäidit kuolivat, miehet pettivät, katot vuotivat, päälliköt huijasivat ja pomo uhkaili potkuilla niin kuin aina. Korruptio ei ollut rikos, vaan keino pysyä hengissä.

Heille toistuvuus symboloi turvallisuutta, muutos käännettä huonompaan suuntaan. Innokkaiden mzungujen *(valkoinen mies) saapuminen paikalle merkitsi uhkaa, ei toivoa paremmasta tulevaisuudesta. Mitä voi odottaa tulokkailta, joiden luonnollinen musta iho on kuorittu pois, jotka eivät osaa riemuita tai itkeä silloin kun on aika, jotka liikkuvat kömpelösti eivätkä osaa rummuttaa?*

Pariisin kaduilla Nevanlinna liikkuu kuin kotonaan, näkee nykypäivän läpi menneeseen ja istuttaa kaupungin myös lukijan sydämeen.

Tuossa tulee nuori Axel Gallén tukka pörrössä, ajatukset viipyvät juuri valmistuneessa maalauksessa mutta vielä enemmän alastomassa mallissa, eikä mies osaa päättää mihin kahvilaan menisi tällä kertaa ottamaan rauhoittavan ryypyn.

Kävelen joen rantaan, näen kivellä istuvan nuorukaisen, putkihousut ja varsikengät, hoksaan että nuori Mika Waltari tietysti, ja ihmettelen kuka tuo on, joka parhaillaan ottaa hänestä valokuvaa.

Kaiken edellä mainitun lisäksi *Arne* sisältää teräviä ja tujakasti maustettuja mielipiteitä eri vuosikymmenten politiikasta, taiteesta, arkkitehtuurista, ruokakulttuureista ja yhteiskunnallisista ilmiöistä. Virkistävän suorasukainen Nevanlinna ei säästele esseissään itseään eikä muita.

Teoksen päättävissä esseissä Nevanlinna kuvailee rehellisesti ja sydämeenkäyvästi miltei 90 vuotta eläneen ihmisen tuntoja ja ajatuksia, käy läpi isänsä ja äitinsä viimeiset hetket ja kohtaa myös oman kuolemanpelkonsa, elämänmakuista huumoriaan unohtamatta.

Päästyäni kotiin kesti vain muutaman viikon kun kuolemanpelko iski. Vaivuin masennustilaan, harkitsin psykiatrista hoitoa, mutta hakeuduin lopulta yleislääkärin vastaanotolle. Tämä kuunteli minua hetken ja kertoi, että kyse on täysin normaalista vastareaktiosta ja määräsi minulle mielialalääkkeen.

Parin kuukauden kuluttua suhteeni elämään ja kuolemaan oli palautunut entiselleen, pelko oli poissa ja loput pillerit jäivät syömättä. Kotihoito päättyi sairaanhoitajan raporttiin, jossa tämä totesi potilaan olevan liian hyvässä kunnossa. Sen sijaan, että olisin maannut kalpeana sängyssä heikosti hymyillen, jouduin muuttamaan hänen käyntiaikojaan omien kiireitteni takia.

Nevanlinnan teos *Arne. Oman elämän kintereillä* pakenee kaikkia määrittelyjä. Se on hykerryttävä, viisas ja omapäinen kokoelma tekstejä, jotka yhdessä muodostavat saumattoman kokonaisuuden, sekoituksen muistinvaraista faktaa ja fiktiota: Arne Nevanlinna -nimisen henkilön kirjallisen muotokuvan.

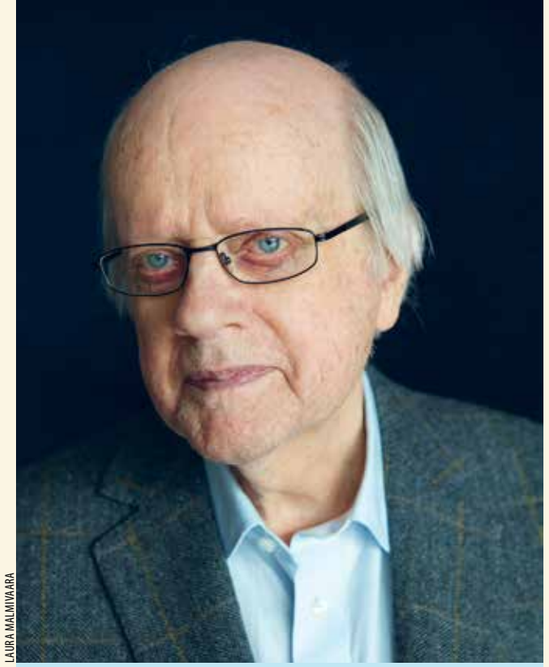

LAURA MALMIVAARA

ARNE NEVANLINNA (s. 1925 Helsingissä) on koulutukseltaan arkkitehti ja tekniikan lisensiaatti. Hän on toiminut suunnittelevana arkkitehtina omassa ja muiden toimistoissa, opettajana ja professorina niin Suomessa kuin ulkomaillakin (muun muassa Nairobissa vuosina 1979–84) ja hoitanut erilaisia luottamustehtäviä ammattiliitto SAFA:ssa. Vuodesta 1992 hän on ollut vapaa kirjoittaja ja kirjailija. Romaanillaan *Marie* (WSOY) hän oli Finlandia-ehdokkaana vuonna 2008. Tämän vuoden keväällä ilmestynyt romaani *Heta* (WSOY) on hänen 14. kirjansa.

ISBN 978-952-234-243-0 • KL 99.1
Sid. • 300 sivua
Graafinen suunnittelu Tuula Mäkiä

Ilmestyy elokuussa

RUBÉN PONS

Elämä kuin bolero

Suomenkuubalainen Rubén Pons polveutuu kiinalaisista ja andalusialais-arabialaisista isovanhemmista. Ponsin muistelmateos on yhtä värikäs ja polveileva kuin hänen sukujuurensakin. Kirjassa kuljetaan Havannasta Luandaan ja Moskovasta Helsinkiin, ja samalla lukija viedään keskelle kuubalaista elämäntyyliä ja ajattelua.

Ponsin äiti työskenteli sairaanhoitajana ja isä toimi juristina Cuban Electric Companyssa. Vuoden 1959 vallankumouksen jälkeen vanhempien usko tulevaisuuteen vahvistui. He päättivät jäädä rakentamaan uutta isänmaata silloin, kun sadattuhannet muut kuubalaiset lähtivät Yhdysvaltoihin.

Nuorena pioneerina Pons luki ahmimalla *Tuhannen ja yhden yön tarinoita*, Jules Verneä, *Iliasta ja Odysseiaa*. Koulun hän aloitti 1970 – samana vuonna Fidel Castro asetti tavoitteeksi 10 miljoonan tonnin sokerisadon. Imperialismin ja jenkkikapitalismin vastainen propaganda täytti lapsuuden koulupäivät. Monesti aamut alkoivat yhteishuudahduksella: ”Olkaamme kuten Che!” Joululahjat olivat tarkkaan säännösteltyjä, ja kommunistinen joulunvietto muutenkin ankeaa. Tulivatko itämaan tietäjät sittenkin Moskovasta, pohtivat kuubalaislapset.

Nuorukaisena Pons joutui suorittamaan asevelvollisuuttaan keskelle Angolan sisällissotaa, jossa Kuuba oli osallisena. Kahden vuoden – 730 päivän – afrikkalainen sotaseikkailu ei lähtenyt mielestä jälkiä jättämättä. Kotiinpaluun jälkeen Pons turvautui rommiin ja ajautui tappeluihin Havannan kaduilla.

Yliopisto-opintojen jälkeen sankarimme rantautui kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajaan Granmaan töihin. Viimeistään siellä alkoivat virallisen sosialismin paksut suomut pudota Ponsin silmiltä. Kaksinaismoraali, lahjonta, turismi ja prostituutio olivat jokapäiväistä leipää.

Vuonna 1999 Rubén Pons tutustui suomalaisnaiseen ja muutti Suomeen. Oliko Eurooppa, Helsinki ja Oulu todellakin se luvattu paratiisi? Ja oliko pimeä ja luminen Suomi rajattomien mahdollisuuksien ja tasa-arvon mallimaa?

Rubén Ponsin elämäntarina on moneen suuntaan kurottava, valloittavan hauska ja surrealistinen kertomus suoraan sosialismin sisäpiiristä. Elämä on kuin bolero – herkkää melankoliaa ja kiihkeää rakkautta.

LAURA MALMIVAARA

OTE KIRJASTA

Elämä kuin bolero

En ollut ehtinyt edes kyyneleitä poskilta pyyhkiä, kun Aeroflot jo kuulutti Havanna-moskova-koneen matkustajia portille. IL62-kone oli puolityhjä. Matkustajien joukossa oli Kuuban nyrkkeilymaajoukkue ja viisihenkinen tanssiorkesteri sekä heidän kolme tanssityttöään, joiden varsinainen määränpää oli Kreikka, viisi kalastajaa, jotka olivat menossa Mustallemerelle päästämään toverinsa vapaalle sekä parikymmentä punakkaa venäläistä turistia palmunlehtisombrerot päässään ja Cohiba-sikarit kassissaan. Sellainen kombo sillä kertaa.

Kuuban kuubalaiselle lentäminen on iso juttu. Ainutkertainen aivan kirjaimellisesti. Ja se meistä näkyy myös päällepäin. Yritämme pynttäytyä parhaimpiimme. Suihkautamme korvan taakse hajuvettä. Kengät saattavat olla vanhat, mutta ne on juuri kiillotettu. Parhaat pyhävaatteet on kaivettu kaapista näin ainutlaatuista tilaisuutta varten. Kuuban kuubalainen erottuu millä tahansa lentokentällä. Vaatteet sekä hölmistynyt ilme paljastavat hänet heti.

…Vihdoinkin!

Olin lentänyt aikaisemminkin, mutta hieman eri syistä. Silloin olin ollut matkalla sotaan. Sotaan, josta koko ajan tiesin palaavani. Nyt en ollut siitä yhtään niin varma.

Ilmaan päästyämme katselin Kuuban siluettia. Virallisen version mukaan saari muistuttaa kaimaania ilmasta käsin. Mutta en minä mitään kaimaania nähnyt. Ainoastaan pieniä lahdenpoukamia ja syvän vihreitä pikkusaaria, joita ympäröi sininen meri, siinä kaikki. Mutta ei se mitään. Päätin sen sijaan nauttia turistina olemisesta. Olinhan nyt tärkeä henkilö. Henkilö, jolla oli rahaa matkustaa.

Selasin paria venäläistä aikakauslehteä ja katselin niiden joululahjamainoksia. Hetken päästä meille tarjoiltiin aamiainen. Pahaa laihaa kahvia, mutta oli se kuitenkin parempaa kuin Payret-elokuvateatterin kahvilassa. Sytytin tupakan ja puhaltaessani savua ulos mietin: Tämä vasta on elämää!

Moskovaan oli matkaa 9550 kilometriä ja yksitoista tuntia; riittävä aika ikävystyä kuoliaaksi. Olin pakannut käsimatkatavaroihini, parista kohdasta paikattuun reppuun, kaksi pulloa seitsenvuotista Havana Club -rommia lahjaksi tulevalle appiukolleni.

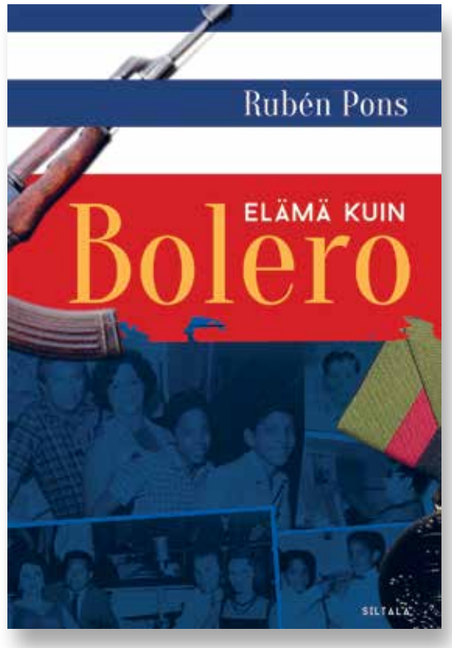

Kun vasta kaksi tuntia oli kulunut ja olin jo todennut, ettei minulla ollut mitään tekemistä, kävelin koneen takapäätyyn. Otin mukaan toisen rommipullon ja Popular-askin. Aloin naukkailla pullosta vessan oveen nojaillen. Hetken kuluttua kuubalaiset merimiehet liittyivät seuraan omat pullot mukanaan. Lystinpito alkoi pikkuhiljaa ja seuraavaksi paikalle ilmestyivät muusikot. Yksi heistä kävi hakemassa kitaransa ja eräs tanssitytöistä improvisoi ahtaalla käytävällä eroottisen napatanssiesityksen.

Siitä kehkeytyivät kunnon pirskeet!

• • •

Alkuteos: *La vida como un bolero*
Suomentanut Sari Selander
ISBN 978-952-234-224-9 • KL 99.1
Sid. • 260 sivua
Graafinen suunnittelu Eija Kuusela

Ilmestyy lokakuussa

RUBÉN PONS (s. 1965) on kotoisin Havannasta. Hän opiskeli musiikkia ja kasvatustieteitä ja valmistui historian maisteriksi Havannan yliopistosta. Valmistumisensa jälkeen Pons työskenteli toimittajana ja taittajana Kuuban kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajassa Granmassa kymmenen vuoden ajan. Pons on asunut Kuuban lisäksi Meksikossa, Tanskassa ja Australiassa. Suomeen hän muutti vuonna 1999 ja on sittemmin työskennellyt espanjan kielen opettajana, varastomiehenä, postinkantajana sekä baarimikkona. Nykyisin hän asuu Vantaalla ja toimii henkilökohtaisena avustajana palvelutalossa.

HANNU RAITTILA

Nollapiste

”Matkailijana Raittila on parhaimmillaan. Hänen loputon uteliaisuutensa on lukijalle herkkua.”

– PEKKA TARKKA ESSEETEOKSESTA *ULKONA*, HELSINGIN SANOMAT

Celsius-asteikon nolla on piste, jossa maailma muuttuu. Vesi vaihtaa olomuotoa. Ilmakehän höyry tulee alas lumena ja painanteisiin kerääntynyt neste muuttuu jääksi. Lumiaurat ja pelti alkavat kolista. Hannu Raittilan ennen julkaisemattomien kirjoitusten kokoelma liikkuu nollapisteen molemmilla puolilla. Äärimmillään rinnastuvat tähtienvälisen avaruuden kylmyys – kolme kelviniä absoluuttisen nollapisteen yläpuolella – ja Auringon ytimen viidentoista miljoonan asteen kuumuus.

Raittila kirjoittaa Maapallon merivirroista ja tuulijärjestelmistä, jotka siirtävät Auringon tuottamaa lämpöä planeetan ilmastovyöhykkeiden välillä. Lämmin Golfvirta ja Atlantin länsituulet mahdollistivat Euroopan menestystarinan. Grönlannin länsipuolelta tulevan kylmän Labradorin virran ansiosta voitiin puolestaan rahdata miljoonia tonneja Bostonin Wenham Laken jäätä koko 1800-luvun ajan Eurooppaan, Intiaan ja Karibialle.

Parisataa vuotta sitten ihminen todellakin alkoi tuulien ja merivirtojen rinnalla siirtää pohjoisen tuottamaa kylmyyttä etelän kuumuuteen. Luonnonjää on olennainen tekijä globalisaation historiassa. Se oli viljan, teen, kahvin, sokerin ja puuvillan ohella maailmankaupan ensimmäisiä bulkkituotteita. Jään korjuu, rahtaus ja varastointi työllistivät satojatuhansia ihmisiä ennen koneellisen jäähdytyksen keksimistä.

Nollapiste kertoo, kuinka vaihtoehtoisen elämän ikoni Thoreau muutti metsään – kuudentoista mailin päähän Bostonin suurkaupungista – ja koki teollisin menetelmin toteutetun jäänkorjuun kotilammellaan Walden Pondilla talvella 1847–1848. Tavallisen varsinaissuomalaisen pellon kokoisella järvellä rymysi sata miestä ja neljäkymmentä hevosta. Suomalaiset eivät koskaan ryhtyneet saman arvotavaran kauppaan, vaikka sitä olisi ollut saatavissa rajattomasti.

Raittila kertoo kuinka kylmyys ja lämpö ovat vaikuttaneet ihmiskunnan historiassa. Tulen käyttöönotto ja vaatetuksen keksiminen mahdollistivat Homo sapiensin siirtymisen mannerjään reunalle, mammuttiaron riistamaille. Nuotion kivikehästä kehittyi lämpöä hitaasti ja tasaisesti luovuttava uuni. Ylle vedetyistä eläinten nahoista on tullut teknisiä alusvaatteita, älykkäitä väliasuja ja vettä pitäviä mutta hengittäviä kuoritakkeja, jotka säilövät ruumiin tuottaman lämmön ja suojaavat ihmisen ja maailman rajapintaa, ihoa.

Nollapiste muistuttaa tekijänsä aiempaa esseekokoelmaa *Ulkona*, jossa syvästi henkilökohtainen aines sulautuu yleiseen. *Nollapisteen* kirjoittaja laskeutuu kahden virkkeen välisen pisteen mukana avaruuden absoluuttisesta kylmyydestä Maapallon termodynamiikkaan ja siitä suoraan ihmisten välisiin suhteisiin joissa inhimillinen lämpö kannattelee kaikkea.

OTE KIRJASTA

Nollapiste

JÄÄ

C. S. Foresterin meriromaanissa *Hornblower Länsi-Intiassa* päähenkilö toimii laivasto-osaston komentajana Jamaikalla vuonna 1821. Hän saa vieraakseen Kingstoniin omalla laivallaan saapuvan brittiläisen miljonäärin, jonka purseri ostaa ensitöikseen alukselle kaksi tonnia jäätä.

Ernest Hemingwayn romaani *Kirjava satama* alkaa näin: ”Tiedättehän, millaista Havannassa on aikaisin aamulla, kun jätkät vielä nukkuvat talojen seinänvierillä; ennen kuin jäävaunut ovat ehtineet tuoda jäätä baareihin?”

Hemingwayn romaani sijoittuu 1930-luvun alkuun. Koneellinen jäähdytys on jo keksitty, mutta sen aikaisten jäähdytyslaitteiden teho ei riittänyt tuottamaan päivittäin kymmeniä tonneja jäätä baareihin kärrättäväksi. Napoleonin sotien jälkeisessä maailmassa jäähdytyslaitteita ei edes ollut. Mistä jää oli ilmestynyt tropiikissa sijaitsevalle Karibialle? Kuinka se saattoi olla päivittäin käytettävä kulutushyödyke ympärivuotisessa kuumuudessa?

Jää ilmestyy Kalkuttaan ensimmäisen kerran vuonna 1833. Kaupunki sijaitsee Havannan ja Kingstonin tavoin Kravun kääntöpiirin ja päiväntasaajan välissä. Kalkuttalaiset eivät ole koskaan nähneet jäätä. He luulevat sitä lasiksi. Rudyard Kipling kuvaa *Viidakkokirjansa* toisessa osassa kuinka intialaismies pistää jääpalan suuhunsa ja nielaisee sen. Seuraavassa hetkessä hän tuntee ennen kokemattoman kylmyyden sisällään.

Suomalaiset eivät koskaan älynneet tehdä jäästä kansainvälistä kauppatavaraa. En heti keksi yhtään realistista taideteosta, jossa kuvattaisiin jäänkorjuuta Suomessa. Se on silti ollut jokavuotista täysin normaalia toimintaa Suomen kuvataiteen kultakauden aikana, kun aiheita haettiin kansankulttuurista. Joku Juho Rissasen Nuotanvetäjät ei todellakaan täytä tätä ehtoa, vaikka kaksi metriä leveässä akvarellissa onkin nähtävissä Kallaveden jäähän sahattu nelikulmainen aukko.

Jäätä korjattiin Suomen vesistä sadan vuoden ajan. Meijerit alkoivat edellyttää sitä 1870-luvulla ja saman teollisuuden ohjesäännöt lopettivat toiminnan sata vuotta myöhemmin. Väinö Linna ei kuvaa tätä ilmiötä Pohjantähti-trilogiassa. Kuitenkin Pentinkulman topografiaan kuuluvan järven jäätä on korjattu talteen ja varastoitu tonneittain kaikkina vuosikymmeninä, jotka romaanisarja kattaa.

Suomessa jäätä korjattiin ja säilytettiin yksittäisten maatilojen tarpeita varten. Siitä ei tullut laajemmin markkinoitua kauppatavaraa edes kotimaassa, eivätkä suomalaiset koskaan älynneet, että jokatalvinen luonnonmateriaali voisi olla kansainvälisen kaupan massatuote ja viennin veturi – Nokia ennen Nokiaa…

• • •

HANNU RAITTILA (s. 1956 Helsingissä) julkaisi esikoisteoksensa, novellikokoelman *Pakosarja* (WSOY) vuonna 1993. Viime vuoden syksyllä ilmestynyt romaani *Terminaali* sai Runeberg-palkinnon helmikuussa, ja oli myös Finlandia-ehdokkaana. Raittila on saanut Finlandia-palkinnon romaanistaan *Canal Grande* (WSOY 2001). Monipuolisen Raittilan tuotantoon kuuluu myös kolumneja, kuunnelmia ja tv-käsikirjoituksia.

ISBN 978-952-234-234-8 • KL 84.2
Sid. • 150 sivua
Graafinen suunnittelu Jirka Silander
& Milja-Liina Moilanen

Ilmestyy syyskuussa

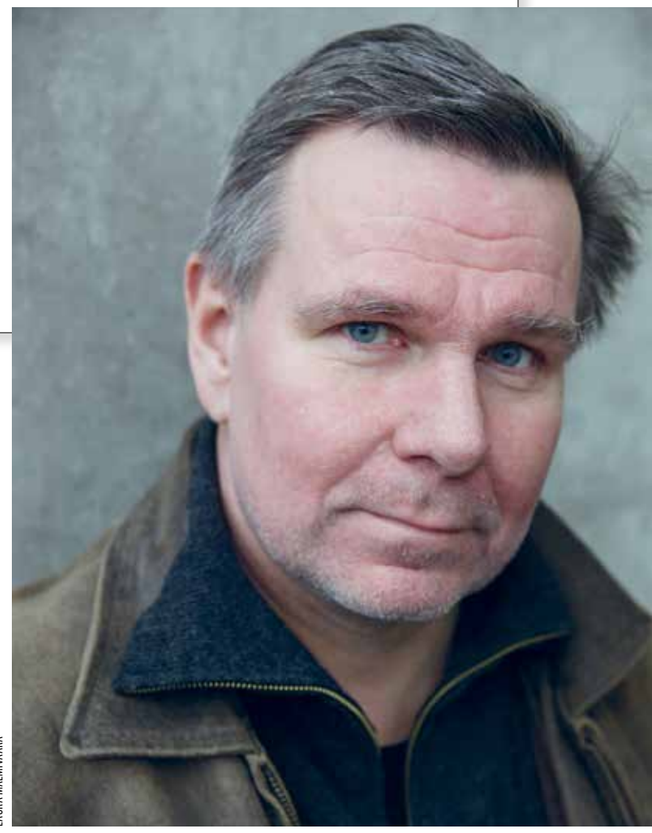

LAURA MALMIVAARA

MARKKU SAKSA

Ihmisiä ja elämää Meksikosta Tulimaahan

Kun olin vuonna 1986 Cochabamban nurmikentällä odottamassa lentokonetta, join kahvia lentoaseman kahvilassa yhdeksällä miljoonalla pesolla. Maksoin kolme miljoonaa kupista. Siihen aikaan La Pazin rahanvaihtajat eivät enää laskeneet yksittäisiä seteleitä käteen vaan antoivat niitä punteittain. Esimerkiksi 20 dollarista sai muovikassiin viisi punttia pesoja.

Enää ei La Pazissa ole hyperinflaatiosta tietoakaan. Kaikkialla rakennetaan uusia asuntoja ja ihmiset ovat jotakuinkin tyytyväisiä; jokainen uusi päivä on hieman parempi kuin edellinen.

Latinalainen Amerikka on kehittynyt hyvään suuntaan. Ihmisistä jo puolet kuuluu keskiluokkaan, sotilasdiktatuureja ei ole, ei kansannousuja eikä presidenttejä, jotka istuvat niin kauan kuin elävät. Demokratia ja markkinatalous vallitsevat.

Olen tehnyt viimeisen kolmen vuoden aikana neljä pitkää matkaa eri puolille Etelä-Amerikkaa kerätäkseni aineistoa. Näen Latinalaisen Amerikan kehityksen myönteisenä ja kirjoitan siitä, mikä on hyvää. Olisin voinut tehdä kirjastani kurjuusoopperan kertomalla köyhien kärsimyksistä, lapsityöläisistä, oikeudettomuudesta ja korruptiosta. Kun suljen silmäni, kuulen miljoonien lasten nälkäisen itkun, aikuisten tuskaisen valituksen ja aseiden paukkeen, mutta kirjoittaessani en keskity siihen mikä on huonosti vaan siihen, mikä on parantunut ja mikä antaa toivoa.

Maailman uutisvälitys ei kerro enää Etelä-Amerikasta kuten ennen.

Isot maailmanlehdet, joiden kautta tietoa tuli Suomeen, ovat lopettaneet kirjeenvaihtajansa ja toimivat uutistoimistopohjalta. Uutistoimistot kertovat kyllä yökerhopaloista, suurista tulvista ja maanjäristyksistä, mutta niiltä jää huomaamatta hidas, vaikka paljon merkittävämpi kehitys, jonka ansiosta Etelä-Amerikan maista on tullut oivallisia kauppakumppaneitamme. Esimerkiksi Tyynenmeren rantavaltioissa Chilessä, Perussa, Kolumbiassa ja Meksikossa on nopea kasvu käynnissä, ja nämä maat tarvitsevat myös suomalaisia tuotteita.

– Markku Saksa

MARKKU SAKSA (s. 1948) kävi Helsingin Sanomien toimittajakoulun 1. vuosikurssin vuonna 1967. Sen jälkeen hän on tehnyt mittavan uran journalistina. Hän on työskennellyt muun muassa Helsingin Sanomissa, Ilta-Sanomissa sekä Seurassa, Avussa, Suomen Kuvalehdessä ja nyt Yleisradion nettitoimittajana. Hän on aiemmin julkaissut muun muassa teokset *Don Quijoten maassa: reportaasi Espanjasta* (WSOY 1992), *Titanicin kansituolit* (WSOY 1993) yhdessä Matti Wuoren kanssa ja *Ankarat ajat. Reino Paasilinnan muistelmat* (WSOY 1994).

El Gran Poder -juhla Boliviassa.

OTE KIRJASTA

Ihmisiä ja elämää Meksikosta Tulimaahan

Uusi suurten yritysten, pankkien ja vakuutusyhtiöiden Buenos Aires on syntynyt La Bocan kaupunginosan viereen entiselle romun täyttämälle satama-alueelle. Uusi kaupunginosa on kuin palanen Manhattania, täynnä pilvenpiirtäjiä, kalliita hotelleja ja firmojen pääkonttoreita.

Muuten Buenos Aires on onneksi pääosin ennallaan. Se on säilyttänyt tyylikkyytensä ja hulluutensa. Eräänä iltapäivänä herään hotellissa siihen, että kirkonkellot soittavat Tulisuudelma-tangoa, El Chocloa. Käyn Cabildo de Buenos Aires -kahvilassa kysymässä, mahdoinko kuulla oikein.

”Kyllä kirkonkellot joskus soittelevat tangoakin”, kuului huoleton vastaus.

Ravintoloissa on valkoiset pöytäliinat, kahvikupit ovat posliinia ja pöytiintarjoilu toimii. Kertakäyttöastioita ei voi tänne ajatellakaan, vaikka niiden Amerikasta alkanut voittokulku jatkuu maailmalla. Paperi- ja muovimukien invaasio saavutti jo monta vuotta sitten jopa Charles de Gaullen lentoaseman Pariisissa. Siellä *café au lait* tarjotaan pahvituokkosesta, mutta Buenos Airesissa sellainen asiakkaan aliarvioiminen ei käy päinsä.

Uutta Buenos Airesissa on myös pyöräily. Minusta pyöräily on merkki edistyksestä, koska machot eivät tunnetusti aja pyörillä vaan maastureilla.

Eräänä iltana näen Buenos Airesin valtaväylällä Corrientesillä pyöräilytapahtuman, jossa sadat nuoret kiitävät lämpimässä illassa kaupungin läpi. Katselen sitä lapsellisen ihastuneena ja ajattelen, että nuo nuoret ovat uuden paremman ajan airuita. Poliisi ajaa edellä ja avaa tietä. Kuka olisi uskonut 30 vuotta sitten, että tällaista tapahtuu nuorten ja poliisin välillä. Siihen aikaan poliisit ajelivat Ford Falcon -autoillaan ja nappasivat nuoria kyytiin eikä heitä nähty koskaan sen jälkeen.

Buenos Airesissa pyöräilevää ihmistä pidettiin aikaisemmin köyhänä, ajateltiin että hänellä ei ole varaa bussiin tai metroon. Polkupyörillä ajelivat vain rutiköyhät ja leipureiden lähetit, jotka kuljettivat aamuisin suuria leipäkoreja Buenos Airesin kahviloihin ja ravintoloihin.

Nyt näen hyötypyöräilyä. Työpaikkojen edessä on pyörätelineitä ja kymmeniä pyöriä. Katuihin on tehty korkealla muovikorokkeella erotettuja pyöräilykaistoja, jotka näyttävät toimivilta.

Pyöräilyn kehittäminen on Buenos Airesin nuorekkaan kaupunginjohtajan Mauricio Macrin idea. Pyörät tulivat kaduille vasta vuonna 2011. Sen jälkeen Buenos Airesiin rakennettiin peräti 100 kilometriä pyöräteitä parissa vuodessa.

• • •

ISBN 978-952-234-255-3 • KL 48.38
Sid. • 260 sivua
Graafinen suunnittelu Eija Kuusela

Ilmestyy syyskuussa

TIMOTHY SNYDER

Tappotanner

Eurooppa Hitlerin ja Stalinin välissä

Ainutlaatuisessa historiateoksessaan Timothy Snyder tarkastelee järkyttävää ajanjaksoa vuosien 1930 ja 1945 välillä Ukrainassa, Puolassa, Valko-Venäjällä ja Baltian maissa. Snyderin tappotantereeksi nimeämällä joukkotuhoalueella diktaattorit Stalin ja Hitler osoittivat todelliset kykynsä ja tahtonsa maanmiestensä ja vihollisväestön järjestelmälliseen hävittämiseen. Muuhun Eurooppaan verrattuna tällä Berliinin ja Moskovan väliin jäävällä alueella kuoli moninkertainen määrä siviilejä nälkään, kylmään, pakkotyöhön ja murhattuna.

Stalinin Ukrainassa toteuttaman maatalouden kollektivisoinnin seurauksena vuosina 1932–1933 kolme miljoonaa ukrainalaista kuoli. Yli 2500 tuomittiin kannibalismista. Neuvostoliiton luokkasodassa, niin kutsutun Suuren terrorin aikana 1937–1938 tapettiin satojatuhansia ihmisiä, miljoonat katosivat orjatyöhön 476 neuvostokeskitysleirin verkostoon, *gulagiin*, Stalinin kaavailemia kanavia, kaivoksia tai tehtaita rakentamaan.

Kristalliyönä marraskuussa 1938 satoja Saksan juutalaisia tapettiin, tuhansia liikkeitä ja satoja synagogia tuhottiin. Snyder kuitenkin osoittaa, kuinka Neuvostoliitossa oli vuoden 1938 loppuun mennessä murhattu tuhatkertaisesti enemmän ihmisiä etnisin perustein. Ennen juutalaisvainoja Hitlerin tavoitteena oli koko puolalaisen älymystön tuhoaminen. Saksan miehittämässä Puolassa tapettiin 200 000 koulutettua ihmistä; Katynin murhissa Stalin tapatti yli 20 000 puolalaista upseeria.

Vuosien 1941–1945 välillä saksalaiset toteuttivat valtaosan poliittisesta murhaamisesta. Leningradin piirityksessä tapettiin miljoona ihmistä, yli kolme miljoonaa puna-armeijan sotavankia näännytettiin nälkään. Sodan päättyessä saksalaiset ja neuvostoliittolaiset olivat tappamalla ja karkottamalla hävittäneet puolet koko Valkovenäjän väestöstä; vastaavaa tragediaa ei nähty missään muualla Euroopassa.

Saksan miehittämillä Neuvostoliiton alueilla Wehrmacht onnistui tuhoamaan juutalaismiehet kaikista pikkukylistä. Kokonaisuudessaan kaksi ja puoli miljoonaa juutalaista tapettiin järjestelmällisissä

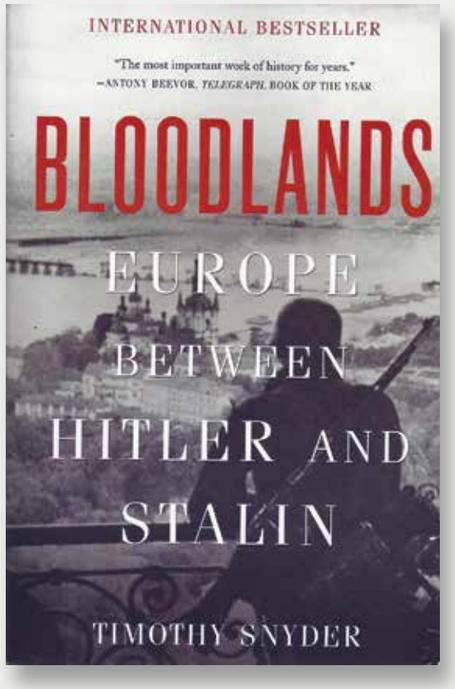

joukkoteloituksissa, yksistään Kiovan läheisyydessä 33 000 juutalaista kahdessa päivässä. Miljoonia "alihimisiä" vietiin pakkotyöhön Saksaan.

Lopulta natsien "kuolemantehtaat" veivät juutalaisten joukkotuhon huippuunsa. Saman tapainen hävitys oli *Generalplan Ostin* mukaan määrä toteuttaa sodan jälkeen Saksan valtaamalla Venäjällä. Tavoitteena oli kymmenien miljoonien slaavilaisten hävittäminen. Snyder huomauttaakin, että "saksalaiset suunnittelivat vielä pahempaa kuin mihin lopulta kykenivät".

Tappotantereilla menehtyi yhteensä 14 miljoonaa siviiliä. Perinpohjaisen tutkimustyönsä kautta Timothy Snyder osoittaa, kuinka kaksi täysin erilaista ideologiaa toteutti samanlaisia hirvittäviä rikoksia ihmisyyttä vastaan, lähes samanaikaisesti – ja samalla alueella. Ukrainan viimeaikaiset tapahtumat panevat lukijan epäilemään, etteivät tappotantereen tapahtumat ole vieläkään unohtuneet.

"Kaikkein tärkein historiateos vuosiin."
– ANTONY BEEVOR

"Rohkea ja omaperäinen historiateos 20. vuosisadan joukkosurmista."
– ANNE APPELBAUM

"Upea ja riipaiseva."
– FINANCIAL TIMES

"Vahvaa kerrontaa."
– WASHINGTON POST

Alkuteos: *Bloodlands. Europe Between Hitler and Stalin*
Suomentanut Seppo Hyrkäs
ISBN 978-952-234-222-5 • KL 97
Sid. • 550 sivua
Ilmestyy syyskuussa

TIMOTHY SNYDER (s. 1969) on yhdysvaltalainen historioitsija. Hän on Yalen yliopiston historian professori, erityisalanaan Keski- ja Itä-Euroopan historia ja holokausti. Snyder on kirjoittanut useita teoksia sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. *Tappotanner. Eurooppa Hitlerin ja Stalinin välissä* -teos on palkittu lukuisilla kansainvälisillä palkinnoilla ja saanut ylistäviä arvosteluja kaikkialla missä se on julkaistu.

INE GUNDERSVEEN

OTE KIRJASTA

Tappotanner

Pelloille pystytettiin vartiotorneja, jotta maanviljelijät eivät noukkisi mitään itselleen. Pelkästään Odessan alueelle rakennettiin yli seitsemänsataa vartiotornia. Prikaateihin kuului viisituhatta nuoriso-organisaatioiden jäsentä ja ne kulkivat mökistä mökkiin takavarikoiden kaiken löytämänsä. Eräs maanviljelijä muisteli, miten aktivistit käyttivät "pitkiä metallitankoja tehdessään etsintöjä talleissa, sikaloissa ja uuneissa. He kävivät läpi joka paikan ja veivät kaiken viimeistä pientä jyvää myöten." He säntäsivät kylän läpi mustan surman lailla ja huutelivat: "Maanviljelijä, missä sinun viljasi on? Tunnusta!" Prikaatit veivät mukanaan kaiken ruokaa muistuttavan, mukaan lukien liedellä olleen illallisen, jonka he söivät itse.

Puolueaktivistit käyttivät maan antimia hyökkäävän armeijan tavoin, veivät kaiken minkä voivat ja söivät vatsansa täyteen saaden innollaan ja toiminnallaan tuskin mitään muuta aikaan kuin kurjuutta ja kuolemaa. He nöyryyttivät maalaisia minne ikinä menivätkin, ehkä se johtui syyllisyydentunnosta tai voitonhuumasta. He virtsasivat suolakurkkutynnyreihin tai komensivat huvin vuoksi nälkäisiä maanviljelijöitä nyrkkeilemään keskenään. He käskivät heitä konttaamaan ja haukkumaan koirien tavoin tai pakottivat heidät polvistumaan liejuun ja rukoilemaan. Kun eräällä kollektiivitilalla saatiin kiinni naisia varastelusta, heidät riisuttiin alasti, piestiin ja kannettiin sen jälkeen alastomina kylän läpi. Prikaatin jäsenet tulivat erään kylän mökissä humalaan ja raiskasivat joukolla maanviljelijän tyttären. Yksin eläviä naisia raiskattiin rutiininomaisesti viljan pakkolunastusten varjolla – ja kun heidän ruumiinsa oli häpäisty heiltä vietiin vielä ruokakin. Sellaisia olivat Stalinin lain ja Stalinin valtion suursaavutukset.

• • •

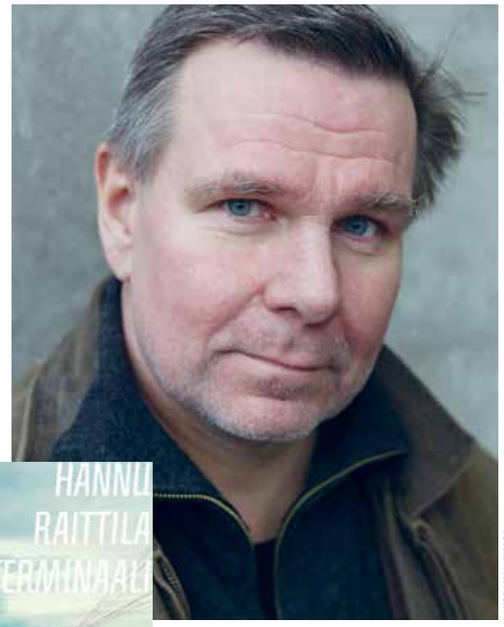

LAURA MALMIVAARA

Hannu Raittilan romaani *Terminaali* voitti Runeberg-palkinnon, joka on arvoltaan 10 000 euroa.

Raadin mukaan romaanin moninaiset ainekset kiertyvät komeasti keskipisteensä ympärille. ”Laajat, globaalit kaaret sekä ruohonjuuritason tapahtumat liimautuvat luontevasti yhteen.”

Terminaali oli myös Finlandia-ehdokas.

Elina Warstan suunnittelema kansi Kari Hotakaisen romaaniin *Luonnon laki* huomioitiin Vuoden onnistuneimmat kannet 2013 -kunniamaininnalla

LAURA MALMIVAARA

Antti Heikkinen sai Savonia-palkinnon esikoisromaanistaan *Pihkatappi*.

”Esikoiskirjailija Heikkinen osoittaa suomalaisen maaseudun olevan vielä voimissaan. Hänen kuvaamansa hahmot ovat tuttuja jo ensi virkkeestä. [--] Heikkinen on tuonut Savon murteen kaunokirjallisuuteen uskottavasti. Hän kirjoittaa murteen omalla tavallaan uusiksi yltäkylläisesti ja ymmärrettävästi.”

Pihkatappi sai myös nuorille kirjailijoille myönnettävän 16 000 euron Kalevi Jäntti -palkinnon.

Siltalan kirjailijoiden teoksia luetaan paljon Suomen rajojen ulkopuolellakin.

Vuosien 2013 ja 2014 aikana esimerkiksi Kari Hotakaisen romaani *Jumalan sana* on ilmestynyt muun muassa norjaksi ja kroatiaksi, ja hänen *Luonnon laki* -romaaninsa käännösoikeudet on myyty ainakin Italiaan, Tanskaan ja Sloveniaan.

Tuomas Kyrön *Kunkku*-romaanin käännösoikeudet on ostettu Saksaan, samoin Hannu Raittilan *Terminaalin*. Englanninkieliset ja tanskankieliset oikeudet on ostettu Aki Ollikaisen *Nälkävuosi*-romaaniin.

LAURA MALMIVAARA

Heidelbergilainen Verlag das Wunderhorn julkaisee Inkalan valitut runot nimellä *Der Gedankenstrich eines Augenblicks* kesällä 2014. Inkalan aiemmat valitut runot *Aus dem Hause und dem Geschlechte* ilmestyivät berliniläisen Edition Pixis bei Janus Pressin kustantamina vuonna 1995. Molempien valikoimien saksantaja on Stefan Moster.

Aleksi Siltalan syntymäpäiväillallinen ravintola Frankfurter Küchessa 10.10.2013. Etualalla vasemmalta alkaen: kustantaja Emmanuelle Collas (Galaade Editions, Paris), egyptiläinen kirjallisuusagentti Sherif Bakar, Anna Lindblom (Fayard-kustantamon Foreign Rights), Romaric Vinet (Galaade Editions). Takana oikealla kustantaja Bence Sárközy (Libri-Kiado, Budapest).

Syksyllä 2013 ilmestyi ainutlaatuinen Anni-Marja Riikinsaaren toimittama 50-vuotisjuhlakirja: *Aleksi Siltala. Elämäsi*. Lukuisten ansiokkaiden kirjoittajien taidonnäytettä ihailevat ja suurta hetkeä ikuistavat Nemon Nina Karjalainen ja Siltalan Sari Lindstén.

Timo Kiiskinen ja hänen muusikkoystävänsä pitivät Siltalan toimistolla huikean ystävänpäiväkonsertin 14. helmikuuta.

KUVIA MATKAN VARRELTA

Suomentaja työssään. Juhani Lindholmilla työn alla suurta kiitosta niittänyt David Foster Wallacen esseekokoelma *Vastenmielisten tyyppien lyhyitä haastatteluja*. Kuva Helsingin kirjamessuilta lokakuussa 2013.

Antti Heikkinen voitti Savonia-palkinnon tammikuussa 2014 esikoisromaanillaan *Pihkatappi*. Juhlava palkinnonjakotilaisuus järjestettiin Kuopiossa.

Tuleva Runeberg-palkinnon voittaja Hannu Raittila ehdokastilaisuudessa Riikka Pelon ja Miki Liukkosen seurassa.

Siltalan veljekset New Yorkissa, illallinen Foundry-agentuurin Peter McGuiganin kanssa.

Iloista tunnelmaa *Karanteenin* juhlissa.

Karanteeni. Kuinka AIDS saapui Suomeen -kirjaa juhlistettiin 16. huhtikuuta 2014. Kuvassa kirjan kirjoittajat Hanna Nikkanen ja Antti Järvi.

Ville Hytösen vaikuttavaa runokokoelmaa *Sotaraamattu* juhlittiin 13. helmikuuta.

Tapani Rinne ja hieno yllätysohjelmanumero *Sotaraamatun* kunniaksi.

Osa ehtoisista *Sotaraamatun* juhlavieraista.

August-palkinnon romaanillaan *Omavaltaista menettelyä* vuonna 2013 voittanut Lena Andersson vieraili Suomessa 14. huhtikuuta 2014.

Lena Andersson tapasi myös kirjabloggareita.

POKKARIT

Antti Heikkinen
PIHKATAPPI
ISBN 978-952-234-245-4
Ilmestyy kesäkuussa

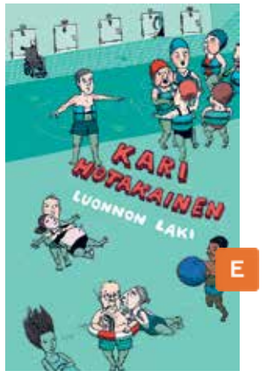

Kari Hotakainen
LUONNON LAKI
ISBN 978-952-234-246-1
Ilmestyy syyskuussa

Lene Kaaberbøl – Agnete Friis
POIKA MATKALAUKUSSA
ISBN 978-952-234-247-8
Ilmestyy elokuussa

Herman Koch
LÄÄKÄRI
ISBN 978-952-234-248-5
Ilmestyy elokuussa

Tuomas Kyrö
KUNKKU
ISBN 978-952-234-219-5
Ilmestyy kesäkuussa

Hannu Raittila
TERMINAALI
ISBN 978-952-234-249-2
Ilmestyy syyskuussa

Patti Smith
IHAN KAKAROITA
ISBN 978-952-234-256-0
Ilmestyy heinäkuussa

Lena Andersson
OMAVALTAISTA MENETTELYÄ
Romaani rakkaudesta
ISBN 978-952-234-205-8

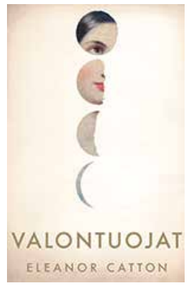

Eleanor Catton
VALONTUOJAT
ISBN 978-952-234-200-3

Lars Huldén
EI TÄHTIÄ TÄNÄ YÖNÄ, SIR
ISBN 978-952-238-204-1

Ville Hytönen
SOTARAAMATTU
ISBN 978-952-234-193-8

Ljudmila Ulitskaja
VIHREÄN TELTAN ALLA
ISBN 978-952-234-191-4

David Foster Wallace
VASTENMIELISTEN TYYPPIEN LYHYITÄ HAASTATTELUJA
ISBN 978-952-234-123-5

KEVÄÄN 2014 KIRJAT

Daniel Bergner
MITÄ NAINEN HALUAA
Tutkimusmatka naisen seksuaalisuuteen
ISBN 978-952-234-206-5

Pamela Druckerman
BÉBÉ PÄIVÄ PÄIVÄLTÄ
ISBN 978-952-234-209-6

NATALIA LINSÉNIN JA JOHN GRANLUNDIN PORVOO
ISBN 978-952-234-210-2

Jennifer S. Holland
YLLÄTTÄVÄT YSTÄVYKSET
ISBN 978-952-234-203-4

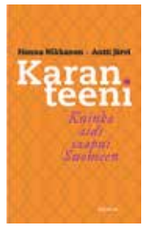

Antti Järvi
– Hanna Nikkanen
KARANTEENI
Kuinka AIDS saapui Suomeen
ISBN 978-952-234-188-4

Teemu Keskisarja
– Markku Kuisma
– Sakari Siltala
PAPERIN PAINAJAINEN
Metsäliitto, metsät ja miljardit Suomen kohtaloissa
ISBN 978-952-234-211-9

Anitra Komulainen
PAPERIMAAILMAN VALLOITTAJAT
Paperi-insinöörit ry. 1914 – 2014
ISBN 978-952-234-212-6

Riitta Konttinen
TAITEILIJATOVERUUTTA
Helene Schjerfbeck, Maria Wiik, Helena Westermarck ja Ada Thilén
ISBN 978-952-234-213-3

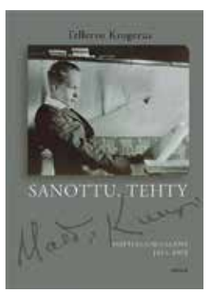

Tellervo Krogerus
SANOTTU. TEHTY
Matti Kuusen elämä 1914 – 1998
ISBN 978-952-234-194-5

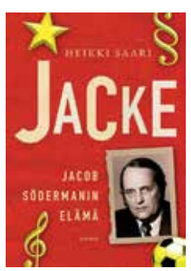

Heikki Saari
JACKE
Jacob Södermanin elämä
ISBN 978-952-234-217-1

Hannu
Raittila

YHTEYSTIEDOT
Kustannusosakeyhtiö Siltala
Suvilahdenkatu 7
00500 Helsinki
tiedotus@siltalapublishing.fi

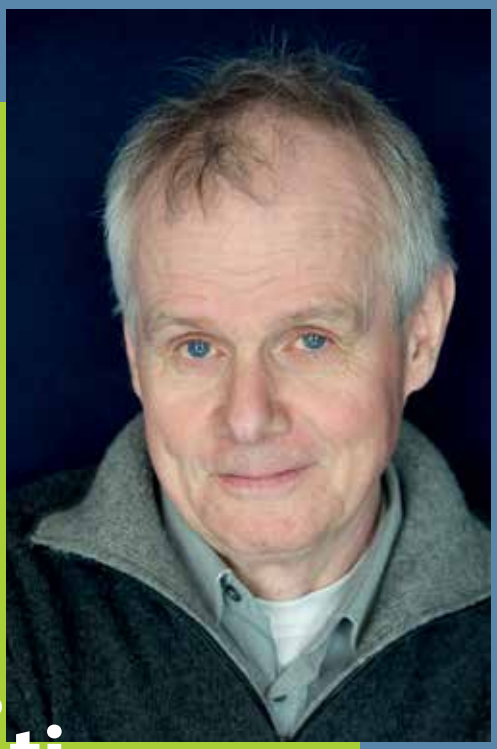

Seppo
Ahti

Teemu
Keskisarja

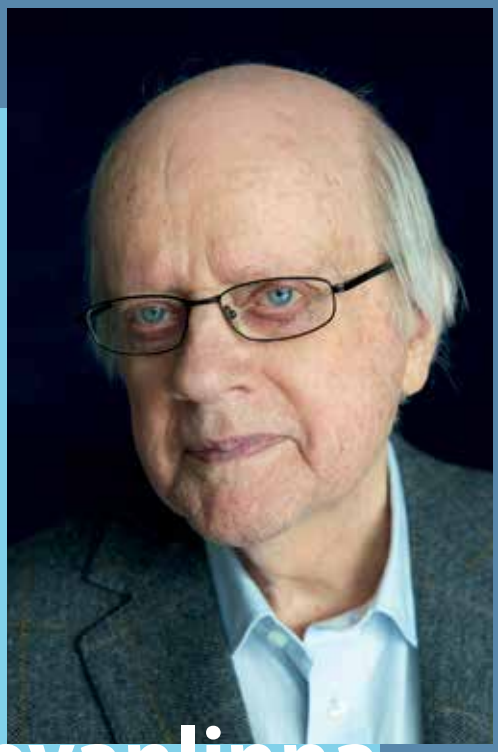

Arne
Nevanlinna

KUSTANTAJAT
Aleksi Siltala
aleksi@siltalapublishing.fi

Touko Siltala
touko@siltalapublishing.fi

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Sari Lindstén
puh. 0400 828 732
sari@siltalapublishing.fi

MYYNTI / MARKKINOINTI
Arto Forstén
puh. 050 4322 292
arto@siltalapublishing.fi

TIEDOTTAJA
Reetta Ravi
puh. 0400 328 300
reetta@siltalapublishing.fi